

BANKING AND PAYMENTS AUTHORITY OF KOSOVO
AUTORITETI BANKAR DHE I PAGESAVE TË KOSOVËS
BANKARSKI I PLATNI AUTORITET KOSOVA

20002 RAPORTI VJETOR

Përmbajtja

Letër e Shefit Ekzekutiv dhe Drejtorit të Përgjithshëm të BPK-së.....	1
Përmbledhje.....	2
Mjedisi Ndërkombëtar.....	3
Ekonomia globale.....	3
Bashkimi Evropian.....	4
Vendet e Ballkanit Perëndimor.....	5
Ekonomia e Kosovës.....	7
Prodhimi Brendshëm Bruto.....	7
Paraja dhe çmimet.....	8
Popullsia.....	10
Ekonomitë familjare dhe ndërmarrjet.....	11
Konsumi.....	12
Ndërmjetësimi Financiar.....	13
Tregtia e Jashtme dhe Bilanci i Pagesave.....	15
Politika Fiskale.....	18
BPK në vitin 2002.....	20
Struktura dhe Funkcionet.....	20
Struktura organizative.....	20
Mbikëqyrja bankare.....	20
Mbikëqyrja e sigurimeve.....	24
Mbikëqyrja e Fondeve të Pensioneve.....	27
Funkcionet Bankare.....	27
Sistemi i Kliringut Ndërbankar.....	28
Operacionet e Jashtme.....	29
Aktivitetet më të rëndësishme të BPK-së.....	31
Kalimi në valutën euro.....	31
Rrjeti i Filialave të BPK-së.....	32
Zhvillimeve i Burimeve Njerëzore.....	32
Bartja e Përgjegjësisë të Menaxhmentit.....	33
Implementimi i Planit Suplementar të Pensioneve të BPK-së.....	34
Pasqyrat Financiare të BPK-së për vitin 2002.....	35
Informatë e Përgjithshme lidhur me Pasqyrat Financiare.....	35
Raporti i Auditorit të Pavarur.....	37
Bilanci i gjendjes.....	38
Bilanci i suksesit i BPK-së.....	39
Pasqyra e Rrjedhës së Parasë së Gatshme të BPK-së.....	40
Pasqyra e Ndryshimeve në Kapitalin e Paguar dhe Rezervat.....	41
Shënime mbi Pasqyrat Financiare të BPK-së.....	42
Rregulloret dhe rregullat e BPK-së.....	54
Shtojcë.....	58
Fjalor i shkurtesave.....	58
Të dhëna statistikore.....	59

I nderuari Përfaqësues Special i Sekretarit të Përgjithshëm të Kombeve të Bashkuara

Më jep kënaqësi të madhe ky prezantimi, para jush, i Raportit Vjetor 2002 të Autoritetit Bankar dhe të Pagesave të Kosovës. Gjithashtu, publikimi i tij ndodhë në kohën kur po mbushet një vit i plotë i qendrimit tim në Kosovë. E pata vizituar Prishtinën shkurtimisht, në vitin 1999, dhe diku afër tre vite pas asaj më është dhënë rasti që të kthehem në Kosovë dhe të udhëheq me BPK-në. Isha tepër e kënaqur kur pashë të arriturat aq të mëdha dhe ndryshimet e shumta pozitive që kishin zënë vend brenda tre viteve në Kosovë.

Vitin 2002 e karakterizuan dy ngjarje kryesore – kalimi në valutën euro dhe dorëzimi bankave komerciale i rrjetit të filialave të BPK-së.

Së pari, jam krenare për të dëshmuar angazhimin e mrekullueshëm të krejtë personelit të BPK-së rreth sigurimit që kalimi në valutën euro ishte bërë pa telashe dhe në kohë në Kosovë. Përgatitjet e thella për këtë kalim patën startuar në fillim të vitit 2001 dhe kërkuan organizim dhe planifikim të konsiderueshëm.

Së dyti, jam në pozitë që të bëjë publike se, në vijë me objektivin e BPK-së për shuarjen e involvimit të saj në aktivitetet bankare komerciale - atëherë kur sektori financiar të jetë i zhvilluar në masë të mjaftueshme në Kosovë, BPK-ja, në korrik të vitit 2002, shpërndau rrjetin e saj të filialave të përbërë nga gjashtë filiala dhe 15 në-filiala duke ua lënë këtë në përkujdesje bankave komerciale. Ky objektivi u arrit pa humbje të vendeve të punës. Sidoqoftë, shërbimet komerciale, kryesisht në mbështetje të AQF-së dhe funksioneve të UNMIK-ut, vazhduan të ofrohen përmes Filialës së BPK-së në Prishtinë.

Struktura e re organizative, e zhvilluar me asistencën e FMN-së, u implementua në shtator të vitit 2002. Kjo u bë për të mbështetur përgjegjësitë e reja të BPK-së, në vitin 2003, si një bankierë dhe agjent fiskal i Administratës së pranuar të Kosovës, të përfaqësuar nga Institucionet e Vetë Qeverisjes së Përkohshme (IVP). Pas kësaj, BPK-ja do të funksionojë efektivisht si bankë qendrore e Kosovës. Struktura e re definon përgjegjësitë e zëvendës menaxherëve vendor në funksionimin e përditshëm dhe, efektivisht nga 1 janari 2003, roli i Ekspertëve Ndërkombëtar në BPK do të ndryshojë në atë të Këshilltarëve, të cilët do të vazhdojnë të mbështesin dhe zhvillojnë më tutje lëmitë funksionale relevante.

Në vitin 2002, trajnimeve iu dha prioritet i lartë, ndërsa vazhdojnë programet për përmirësimin e aftësive profesionale e menaxhuese të personeli të BPK-së. Përkundër progresit të madh, të arritur në këtë lëmi, edhe shumë mbetet për tu bërë.

Kam kënaqësinë që t'ua paraqes Raportin Vjetor për vitin 2002 të Autoriteti Bankar dhe të Pagesave të Kosovës.

*Chaiha Kim Rhee
Drejtor i Përgjithshëm*

Prishtinë, Prill 2003

Përmbledhje

Përkundër ngadalsimit ekonomik global, i filluar në vitin 2001 dhe vazhduar në atë 2002, ekonomitë e shteteve të regjionit të Ballkanit, anipse shkallët e rritjes ishin më të ulta së para dy viteve, vazhduan me rritjen. Bazuar në rritjen e PBB-së në vitin 2002, Kosova e ruajti pozitën e saj udhëheqëse në regjion duke arritur një shkallë të rritjes së PBB-së prej 7%. Përkundër kësaj, niveli i të ardhurave është ende ndër më i ulët në Evropë. PBB-ja për kokë banori, në vitin 2002, është vlersuar të jetë rreth 1,000 \$ dhe kjo është vazhdimisht nën nivelet e shënuara në shtetet tjera të pas konfliktit në regjion.

Rritja ekonomike është ende e udhëhequr kryesisht nga asistenca e huaj dhe dërgesat nga diaspora kosovare. Në pritje të rënies së asistencës së donatorëve dhe dërgesave private – të cilat janë të ndieshme ndaj klimës ekonomike globale, shtrohet nevoja urgjente për një strategji gjithëpërfshirëse zhvillimore për transformimin e ekonomisë kosovare të varur nga ndihmat në atë që njihet si rritje e qendrueshme. Shkalla e paunësisë e vlersuar në 50% vazhdon të jetë ndër më të lartat në regjion.

Rritjet e theksuara fillestare të çmimeve, në shkallë vjetore dyshifrore, vazhduan me një stabilizim gradual të çmimeve në vitet 2001-2002. Krahasuar me vitin paraprak, çmimet e mallrave dhe shërbimeve konsumuese, në korrik të vitit 2002, ishin për 1.4% më të larta. Sidoqoftë, këto çmime, në dhjetor të 2002-ës, ishin diç më të ulta se sa në dhjetor të 2001-ës. Shkalla mesatare e çmimeve të konsumit, në vitin 2002, ishte për 3.6% më e lartë se në vitin 2001. Si pasojë e kapacitetit të kufizuar të shpenzimit dhe të hyrave plotësuese nga aplikimi i tatimit të ri personal, shkalla e suficitit të përgjithshëm të buxhetit të konsoliduar (përfshirë grantet buxhetore) u rrit nga 41.7 milionë euro (2001) në 68.7 milionë euro (2002).

Vitin 2002 e veqoi kalimi i gjerë evropian prej valutave lokale në valutën euro. Përdorimi i DEM-it në Kosovë që zyrtarizuar në vitin 1999 dhe më tutje, në të njëjtën kohë me shtetet tjera participuese në BE, që marrë vendimi për ndërrimin e saj me euro. Edhe pse parimi i kalimit në euro ishte i thjeshtë, shkalla dhe aspektet teknike të këtij operacioni diktuan nevojën për kyqjen e shumë agjencioneve qeveritare, KFOR-it dhe ndërmarrjeve komerciale. Përgatitjet në Kosovë për kalim në euro patën filluar në gushtin e 2000-ës. Objektivi kryesor i BPK-së dhe i UNMIK-ut ishte që të sigurohej një kalim sa më i lehtë e i sigurtë dhe me kosto mundësisht sa më të ultë. Kalimi në valutën euro solli një shansë unike për reduktimin e sasisë së parasë së gatshme në qarkullim, ndërsa me inkurajimin e lëvizjes prej një sistemi të bazuar në pagesa me të gatshme kah ai me jo të gatshme, ndikoi në zhvillimin e mëtejshëm të sistemit bankar.

Tre vitet e fundit dëshmojnë për një zhvillim rapid të sektorit financiar në Kosovë, veçmas atij bankar. Këtë, më së miri, e ilustron numri i rritur i njësive bankare nga 5 (dhjetor 2000) në 112 (dhjetor 2002) si dhe rritja e numrit dhe vlerës së transakcioneve ndërbankare midis vitit 2001 dhe 2002. Sektori financiar në Kosovë, në vitin 2002, arriti shkallë të mjaftueshme zhvillimi, kështuqë BPK-ja, si pjesë të përkujdesjes vijuese ndaj bankave komerciale, pati mundësi të shpërndajë rrjetin e sa të filialave (6 filiala dhe 15 nën-filiala) duke ua dhënë në lizing bankave komerciale. Pra, BPK-ja pushoi së ushtruarit të aktiviteteve bankare komerciale. Një strukturë e re organizative e BPK-së u jetësua në shtator të vitit 2002. Kjo u bë me qëllim të mbështetjes së përgjegjësive të reja të BPK-së si bankierë dhe agjent fiscal i Administratës së pranuar të Kosovës, të përfaqësuar nga ana e Institucioneve të Vetë Qeverisjes së Përkohshme (IVP). BPK-ja është në rrugë të kalimit gradual e cila shpie efektivisht kah funksionet dhe përgjegjësitë e saj të supozuara për bankën qendrore të Kosovës.

Në vitin 2002, trajnimeve iu dha prioritet i lartë, ndërsa vazhdojnë programet për përmirësimin e aftësive profesionale e menaxhuese të personeli të BPK-së. Është arritur progress i madh në këtë lëmi.

Mjedisi ndërkombëtar

Ekonomia globale

Zhvillimi i ngadalshëm i ekonomisë globale i filluar në vitin 2001 vazhdoi edhe në vitin 2002. Ringjallja e dobët ekonomike, në radhë të parë, rrodhi nga rrethina gjeopolitike e pasigurtë, pastaj sektori i dobët korporativ, rënia e tregut të aksioneve si dhe ngritja e çmimeve të naftës.

Pas rënies së konsiderueshme të aktivitetit ekonomik, në tremujorin e fundit të vitit 2001, pritej të pasonte rritje më dinamike globale. Megjithatë, ringjallja e parashikuar, që filloi në çerekun e parë të vitit 2002, dështoi në përsheptimin e saj kështuqë rritja në vendet e OECD-së ra prej 0,7% sa ishte në çerekun e parë të 2002-ës, në 0,4% në çerekun e dytë. Vlerësimet e para për tërë vitin 2002 tregojnë rritje vjetore të PBB-së në vendet e OECD-së për 1.2%. Indikatorët kryesorë, tash vonë të llogaritur nga OECD-ja, tregojnë vazhdim të rritjes së dobët në vitin 2003. Si në rastin e çdo ngecjeje, vendet në zhvillim, veçanërisht ato të varura nga eksporti i mallrave, ishin më së tepërmi të goditura. Në kohën kur çmimet e naftës u ngritën dhe kur shumë çmime të mallrave shënuan rënie historike, investuesit privat reduktuan ekspozimin e tyre në ekonominë në zhvillim, veçanërisht në ato që janë jashtëzakonisht të ngarkuara me borxhe. Ngjashëm pësuan edhe vendet me varshmëri të madhe ndaj teknologjisë së lartë dhe turizmi. Është pritur që përmirësimet në tregjet e kapitalit, duke pasur parasysh vonesën në efektin e tyre negativ në mirëqenie, do të ndikojnë më tutje në tashmë keqësimin e shpenzimeve investive në vitin 2003.

Politika e SHBA-së që nxiti ringjalljen ekonomike, e rezultuar nga humbja e politikës monetare, shpjeu deri te ringjallja e tregtisë ndërkombëtare në katër muajtë e parë të vitit 2002. Vlerat e tregtisë ndërkombëtare janë zvogëluar që nga fundi i vitit 2000 dhe ringjallja ekonomike e SHBA-ve rezultoi në kthimin e përkohshëm të këtij trendi. Pas rritjes së fuqishme në fillim të vitit 2002, vlera mujore tregtare, në maj të vitit 2002, ka rënë nën nivelin e fundvitit 2001.

Rritjet vjetore të PBB-së, për vitin 2002, janë pritur të jenë rreth 1.2% në SHBA dhe vetëm 0.9% në BE. Rritja ekonomike në SHBA ka qenë, në radhë të parë, rezultat i shpenzimeve qeveritare dhe investimeve private. Ekspansioni i nxitur nga importet dhe eksporti i dobët ka rezultuar në zgjerimin e deficitit tregtar. Pas një periudhe të gjatë të inflacionit të ulët dhe politikës së dollarit të fortë, presionet inflatore u rishfaqën në ekonominë e SHBA-së. IÇK-të e raportuar në tetor (2%) dhe nëntor (2.2%) qenë në nivelet më të larta për një periudhë një vjeçare. Përkundër vazhdimin të shfrytëzimit të ultë të kapaciteteve, poashtu për here të parë, IÇP-ja në sektorin e prodhimit është rritur gjatë një periudhe 12 mujore.

Ringjallja ekonomike në rajonet tjera nuk ishte e njëjtë. Në mesin e kombeve të G-7, Kanada ishte ekonomia me performansë më të mirë, ndërsa Australia dhe Zelanda e Re patën normë më të lartë të rritjes se pjesa tjetër e botës. Azia shënoi norma të fuqishme dhe të përsheptuara të rritjes, me Kinën, Malajzinë dhe Korenë, duke përfutur veçanërisht nga investimet në sektorin publik dhe rritja e eksporteve. Pas viteve të performansës së dobët, madje edhe Japonia, si duket, po del nga recesioni. Në mesin e ekonomive të tregut në zhvillim, vendet e akcesionit në BE treguan rritje të vazhdueshme për dallim nga rënia në vendet tjera të BE-së. Ngjashëm me këtë ishte edhe në Rusi ku u arritën rezultate të kënaqshme. Amerika Latine, në vitin 2002, pësoi kthim prapa të ekonomisë. Kriza e prolonguar ekonomike në Argjentinë u përhap në vendet tjera të rajonit, ndërsa dështimi i sektorit bankar shkaktoi trazira financiare në Uruguaj, Paraguaj dhe Brazil. Poashtu, efekti kompleks i jostabilitetit politik në Brazil dhe Venecuelë shtoi problemet ekonomike edhe ashtu ekzistuese. Kjo rezultoi me një rënie të PBB-së të vlerësuar prej 1%, në vitin 2002, në Amerikën Latine. Meksiko dhe Kili ishin vendet me performansë më të mirë në rajon.

Bashkimi Evropian

Me paraqitjen e suksesshme të euro bankënotave dhe monedhave, viti 2002, filloi me një trend pozitiv në eurozonë. Euro vazhdon të jetë faktor pozitiv i integritit dhe reformës ekonomike si dhe siguron bazë për rritje dhe stabilitet të qëndrueshëm. Stabiliteti relativ i kursit të këmbimit të euros karshi dollarit, poashtu sugjeron se shumica e ekonomive të vendeve industriale qenë të prekura deri në një shkallë të njëjtë.

Pëkundër turbulencës financiare trevjeçare, midis viteve 1998-2000, në Azinë Lindore, në Rusi dhe në Brazil dhe goditjeve negative të tregut që pasuan, euro-zona, gjatë kësaj periudhe, shënoi norma të rritjes ekonomike mesatarisht më tepër se 3%. Në kundërshtim me supozimin se euro-zona, si ekonomi e madhe dhe relativisht e mbyllur, do të jetë e qëndrueshme ndaj goditjeve të jashtme, rritja e fuqishme nuk mundi të qendroi derisa ambienti i jashtëm keqësohej. Investimet vazhduan të zvogëlohen, konsumi privat në euro-zonë ishte i dobët, ndërsa rritja e pasigurisë parandaloi arritjet premtuese në tregtinë ndërkombëtare si nxitëse e kërkesës së brendshme. Rritja e kërkesës së brendshme në rajon filloi të zvogëlohet kah mesi i vitit 2000 dhe, duke u bërë përkohësisht negative në vitin 2001, dha kontribut të dobët në rritjen e PBB-së në vitin 2002.

Ekonomia e euro zonës shënoi tre cikle kryesore të ngjashme për tri dekadat e kaluara: më 1974, 1980 dhe 1992. Edhe pse në kuptimin teknik, rënia e tanishme nuk është kualifikuar si recesion, ashpërsia e saj është e krahasueshme me rëniet paraprake. Poashtu, kjo veçohet me një tipar të pazakontë të një rënie pothuajse të njëkohshme të të gjitha komponenteve të kërkesës së brendshme dhe të tregtisë botërore. Pavarësisht nga kjo, ambienti i përgjithshëm aktual ekonomik duket më pozitiv se në ciklet e mëparshme. Deficitet buxhetore janë në nivele dukshëm më të ulëta (mesatarja dyvjeçare pas pikës më të lartë të ciklit: 1975/76- 3.7%, 1981/82 – 5.2%, 1993/94 –5.3% dhe 2001/02 –1.9% e PBB-së) dhe rritja e punësimit në euro-zonë ka qenë pozitive me rritjen vetëm marginale të papunësisë (mesatarja dyvjeçare pas pikës më të lartë të ciklit; 1975/76- 4.1%, 1981/82-7.4%, 1993/94-10.5% dhe 2001/02 – 8.1%).

Pas dy vitesh të rritjes së dobët (rritja reale e PBB-së, për vitin 2002, është vlerësuar të jetë 0.9 për qind, ndërsa në vitin 2001 ishte 1.5 %), pritet që edhe viti i tretë i rritjes në eurozonë të jetë i dobët. Anë specifike e këtij ngadalsimi është ajo se inflacioni sipas çmimeve të konsumit nuk tregoi shenja keqësimi. Që nga pranvera e vitit 2002, inflacioni i IHÇK-së (Indeksi i Harmonizuar i Çmimeve të Konsumit) ishte afër caktimit më të lartë të limituar nga ana e BQE-së në 2 %, ndërsa inflacioni bazë mbeti vazhdimisht i lartë afër 2.5%. Lëvizja në çmimet e naftës dhe derivatet e saj, pastaj depreciacioni i vazhdueshëm i kursit këmbimor të euros si dhe rritja e papritur e çmimeve të ushqimit ishin faktorët kryesorë prapa rritjeve të inflacionit në periudhën 2001-2002. Nëse i lëmë anash këta faktorë, del se inflacioni ishte pothuajse i paprekur nga rënia ekonomike. Inflacioni bazë është zvogëluar vetëm gradualisht dhe qëndrueshmëria e tij, veçanërisht në sektorin e shërbimeve, është bërë burim për brengosje. Marrë parasysh se shërbimet janë përbërësi i vetëm dhe më i rëndësishëm i shportës së IHÇK-së në euro-zonë (me një peshë rreth 40%), trendi rritës i inflacionit të tyre bëri presion rritës në inflacionin bazë të euro-zonës dhe ngadalsoi reduktimin e inflacionit kryesor. Ndoshta edhe kalimi në valutën euro, i cili komplikoi krahasimet me çmimet nga e kaluara dhe inkurajoi disa furnizues për t'i ngritur çmimet, mund të ketë kontribuar në perceptimin e përkohshëm jashtëzakonisht negativ të inflacionit. Edhe pse të dhënat zyrtare në dispozicion ende nuk tregojnë ndonjë ndikim të tërësishëm të theksuar në çmime, prej kalimit në euro e deri tash, ndikimi i vlerësuar për regjionin nga ana e Eurostat-it mund të jetë rreth 0.0-0.2%.

Sidoqoftë, implementimi i euros ka eliminuar keqësimet nga lëvizjet në normën e këmbimit dhe të kamatës midis shteteve anëtare të euro zonës me nivelet në normat reale afatshkurtëra dhe afatgjata të kamatave (mesatarja për dy vite pas pikës kulmore të ciklit: 1975/76-nuk ka të dhëna, 1981/82- 2.9% dhe 2.9%, 1993/94-3.9% dhe 4.0% dhe 2001/02- 1,5% dhe 2.6%) të cilat nxisin investimet.

Vendet e Ballkanit Perëndimor

Regjioni i Ballkanit Perëndimor përbëhet nga ekonomitë relativisht të vogëla si Shqipëria, Bosna e Hercegovina (BeH), Kroacia, Republika Federale e Jugosllavisë (RFJ), ish Republika Jugosllave e Maqedonisë (IRJM) dhe Kosova. Ekonomia më e madhe me PBB-në me më tepër se €22 miliardë është ajo e Kroacisë, kurse sa i përket popullatës, Republika Federale e Jugosllavisë (RFJ) me 8.6 milionë banorë, është më e madhja.

Derisa popullata e tërë regjionit me gati 25 milion njerëz është baraz me 6.5% të popullatës së BE-së, PBB-ja me rreth €50 miliardë arrinë në përafërsisht 0,6% të gjithëj PBB-së së BE-së. PBB-ja për kokë banori në regjion, në shumë rreth €1.800, tregon ekzistimin e dallimeve të theksueshme midis këtyre vendeve. Kroacia, krahasuar me të gjitha vendet e Ballkanit Perëndimor, ka PBB-në më të lartë për kokë banori, rreth €5.100.

Përkundër rënies në ekonominë botërore dhe nisur nga ringjallja e vitit 2000, regjioni i Ballkanit Perëndimor, në vitin 2001, vazhdoi të rritet me një normë prej 4%. Sidoqoftë, normat e rritjes në shtetet e këtij regjioni pasqyruan dallime të theksuara si në rastin e Kosovës e cila arriti normën më të lartë të rritjes reale të PBB-së për 11%. Shqipëria (+6.5%) dhe RFJ (+5.5%) gjithashtu shënuan progres, ndërsa ekonomia e IRJM-së, matur me PBB-në, shënoi rënie për 4.1%.

Stabilizimi politik dhe procesi i reformave në regjion patën efekt pozitiv në performansën ekonomike të vendeve të këtij regjioni. Vlerësimet e para për vitin e plotë flasin për një rritje vjetore reale të PBB-së diku afër 4%, në vitin 2002

	Popullsia* milione	Rritja reale e PBB-së %		Inflacioni (fondi i periudhës) %	
		2001	2002*	2001	2002*
Shqipëria	3.4	6.5	5.0	3.5	3.9
BeH	4.3	2.3	2.5	3.3	2.3
Kroacia	4.4	3.8	4.0	2.6	3.0
RFJ	8.6	5.5	4.0	39.0	15.0
Kosova	1.8	11.1	7.0	11.6	3.6
IRJM	2.0	-4.1	0.5	3.7	3.0
Ballkani Perëndimor	24.5	4.1	3.8	12.0	6.1

*Shënime të fundit në dispozicion ose vlerësimet dhe parashikimet e Komisionit Evropian
Burimi: Burimet vendore, FMN-ja dhe Komisioni Evropian

Regjioni i Ballkanit Perëndimor, krahasuar me ekonominë botërore, vazhdoi të rritet me një hap më të shpejtë në vitin 2001 dhe 2002, ndërsa edhe inflacioni shënoi rënie të vazhdueshme. Gjatë katër viteve të kaluara, Shqipëria, Bosna e Hercegovina, Kroacia dhe IRJM-ja arritën të mbajnë norma njëshifrore të inflacionit. Norma mesatare e inflacionit në këto katër shtete, në fund të vitit 2001, ka qenë e barabartë me 2.9%. Inflacioni për regjionin në tërësi është vlerësuar të ketë zbritur deri në 6%, krahasuar me 12% në vitin 2001, duke arritur kështu një normë njëshifrore, për herë të parë, brenda 15 viteve. Normën e përgjithshme të inflacionit, për tërë regjionin, e keqësoi inflacioni relativisht i lartë prej 39% i shënuar, në fund të vitit 2001, në RFJ, por i cili prap se prap paraqet rënie nga norma prej 113% e shënuar në vitin 2000.

Në vitin 2001, vetëm RFJ dhe Kosova arritën që, duke shënuar deficit të përgjithshëm fiskal (para granteve) prej 1.3% të PBB-së dhe një tepëri prej 1.3% kur përjashtojmë shpenzimet kapitale, t'u

shmangën deficiteve të larta fiskale. Në vendet tjera të regjionit, deficitet e përgjithshme të qeverisë në raport me PBB-në kanë arritur një mesatare për 6% më të lartë se në periudhën e njëjtë. Vlerësimet e para tregojnë se, në vitin 2002, vendet e regjionit të Ballkanit Perëndimor, me përjashtim të RFJ-së, kanë vazhduar të reduktojnë deficitet e tyre fiskale.

Përderisa në njërin anë, deficitet tregtare në raport me PBB-në vazhdojnë të jenë të larta, duke u sjellur zakonisht prej 12% në IRJM (viti 2001) e deri në 50% në Kosovë (viti 2002), ndërsa importet vazhdimisht tejkalojnë rritjet e eksporteve, në anën tjetër, dërgesat private sinjifikante, balanset pozitive të shërbimeve dhe transfertat ofiçiel kanë kontribuar në kufizimin e deficiteve të llogarisë korente.

Kryesisht, BE-ja është dhe mbetet partneri kryesor i tregtisë së vendeve të Ballkanit Perëndimor. Pjesëmarrja e BE-së në tregtinë totale të tërë regjionit ishte gati mbi 50%, duke filluar nga pjesëmarrja me Shqipërinë rreth 80% e deri ke ajo me RFJ-në prej më shumë se 40%. Bazuar në të dhënat disponuese fillestare, deficitet tregtare, në vitin 2002, nuk janë përmirësuar substancialisht.

Përmirësimi i mëtejshëm i klimës ekonomike në regjion, lufta kundër korrupsionit, përfundimi i procesit të privatizimit dhe reforma në sektorin publik janë të domosdoshme për përmirësimin e performansës së ekonomive të Ballkanit Perëndimor.

Ekonomia e Kosovës

Prodhimi Brendshëm Bruto

Ekonomia e Kosovës së paskonfliktit po shënon rritje të lartë të PBB-së, por ajo që brengos ka të bëjë me shkallën e të hyrave që është ndër më të ultat në Evropë. I vlerësuar në rreth \$1,000, PBB-ja për kokë banori, në vitin 2002, është dukshëm nën shkallët e shënuara në shtetet tjera të paskonfliktit në regjion. Bazuar në Hulumtimin mbi Matjen e Standardit Jetësor, të kryer në vjeshtë të vitit 2000, nga ana e Bankës Botërore, Kosova po ballafaqohet me varfëri të gjerë, por jo edhe shumë të thellë. E vlerësuar në 50%, norma e papunësisë vazhdon të jetë ndër më të lartat në regjion.

Kosova: Tregues të zgjedhur të rritjes ekonomike, milionë euro

	2000	2001	2002
Asistenca e huaj (AH)	1,336	1,290	1,032
PIP (Programi i Investimeve Publike)	628	551	411
Mbështetje buxhetit	102	60	10
Tjera	606	679	611
Importet të ndërlidhura me donatorët	1,268	1,275	1,014
Kontributi i drejtpërdrejtë	356	388	337
AH minus importet të ndërlidhura me donatorët	68	15	18
Konsumi i jorezidentëve (plus të huajtë të ndërlidhur me këtë)	111	210	187
Pagat e të punësuarëve vendorë	177	163	132
Kërkesa e brendshme neto	1,057	1,359	1,653
Konsumi privat	1,411	1,559	1,802
Konsumi qeveritar	152	187	273
Investimi privat	337	397	460
Importet	783	775	962
Faktori korigjues	-61	-9	81
PBB	1,413	1,747	1,990
Deflatori i PBB-së	100.0	11.3	118.5
Norma e inflacionit		11.3	6.5
Në çmime konstante			
PBB	1,413	1,570	1,679
Kërkesa e brendshme neto	1,057	1,221	1,394
Kërkesa neto e gjeneruar nga donatorët	356	349	285
Rritja reale (%)			
PBB		11.1	7.0
Kërkesa e brendshme neto		15.5	14.2
Kërkesa neto e gjeneruar nga donatorët		-2.1	-18.4
Kontributi në rritjen e PBB-së (%)			
PBB		11.1	7.0
Kërkesa e brendshme neto		11.6	11.1
Kërkesa neto e gjeneruar nga donatorët		-0.5	-4.1
PNB (PBB+Neto të hyrat faktoriale+dërgesat e punëtorëve)	2,063	2,434	2,648

Burimi: Vlersime* / projeksione të stafit të FMN-së

Rritja e fundit e fortë ekonomike, kryesisht ende, është e edhëhequr nga asistenca e lartë e huaj (rreth 50% e PBB-së) dhe dërgesat e diasporës kosovare (rreth 30% e PBB-së). Mirëpo, me zvogëlimin, prej viti në vit, të transfertave të donatorëve për Kosovën, shtrohet nevoja urgjente për një strategji gjithëpërfshirëse zhvillimore e cila do të mundësonte kalimin prej ekonomisë së varur nga ndihmat në atë çfarë e cilëson një zhvillim i qendrueshëm. Për arritjen e këtij objekti afatgjatë lypset jetësim i një programi ekonomik të arsyeshëm dhe koordinim shumë më i mirë ndërsektorial midis të gjithë përbërësve të ekonomisë së Kosovës.

Bazuar në vlerësimet e zyrtarëve të FMN-së¹ dhe rezultatet në dispozicion për vitin 2002, rritja ekonomike u ngadalsua në 7% si rezultat i zvogëlimit të asistencës së huaj dhe aktivitetit ekonomik ende të dobët (posaçërisht sektori i prodhimit). Si pasojë e kësaj, Kosova ndeshet me kontribut rënës, në rritjen e PBB-së, si të kërkesës së gjeneruar nga donatorët ashtu edhe të eksporteve vazhdimisht simbolike të mallrave e shërbimeve.

Prodhimi Nacional Bruto (PNB)², në vitin 2002, ishte më i lartë se PBB-ja për 658 milion euro, ndërsa si konsumi ashtu edhe investimet shënuan rënie të pjesëmarrjes së tyre në PBB. Krahasuar me vitin paraprak, pjesëmarrja e gjithsej importeve në PBB, në fund të vitit 2002, shënon rënie nga 117% në 99%. Me përjashtim të ringjalljes ekonomike të udhëhequr nga financimi i donatorëve në rindërtimin e ndërtesave dhe të infrastrukturës, përmirësimi i ekonomisë së Kosovës ishte i ngadalshëm për shkak të privatizimit të vonuar dhe sektorit privat statik, i cili kryesisht është i involvuar në tregti dhe shërbime me pakicë, pastaj në një nivel të kufizuar të procesimit të prodhimeve bujqësore, prodhimit të pjesëve për makina dhe prodhimit të pijeve. Si pasojë e mungesës së progresit në industri, Kosova vazhdon të jetë e mbështetur për së tepërmi në importe dhe asistencë të huaj.

Paraja dhe çmimet

Krahasuar me fundin e vitit 2000, paraja gjithsej, në fund të vitit 2002, u rrit për 37.6% dhe atë si rrjedhojë e ndryshimit në portofolio (në fund të vitit 2001) prej parasë në qarkullim në depozitë të ndërmarrjeve dhe të individëve. Kjo rritje impulsive e katërfishtë e depozitave, brenda periudhës njëvjeçare (2001), udhëheqej si nga zhvillimi rapid i sistemit bankar ashtu edhe nga procesi i kalimit në valutën euro. Nivelin stabil i depozitave, gjatë vitit 2002, konfirmon përmirësimin e besimit në sistemin bankar.

Përkundër rrezikut sinjifikant afarist ende ekzistues në Kosovë, kreditimi i sektorit privat nga ana e bankave tregon një trend pozitiv. Pjesëmarrja e kredive dhënë sektorit privat në gjithsej aktivitetet e bankave komerciale, në vitin 2000, ishte vetëm 3.8%, por në vitin 2001 kjo u rrit në 8.3%. Më tutje, kjo pjesëmarrje, në vitin 2002, u rrit në 25.6%. Sidoqoftë, aktiviteti kreditor në tërësi mbetet i limituar (diku rreth 20% e depozitave) duke pasqyruar maturitetin e kufizuar në dispozicion (kryesisht nën një vit) dhe deri diku normat e larta të kamatës. Gjithashtu, pjesëmarrja e këtyre kredive në PBB është ende shumë e ultë dhe në vitin 2002 ishte vetëm 4.2%.

Kosova vazhdon të jetë në një pozitë tepër jo të zakonshme sa i përket aktiveve të brendshme neto³. Në Kosovë, krediti i brendshëm është vazhdimisht negativ (175 milionë euro, në fund të vitit 2002).

¹ Vlerësimet për vitet e kaluara dhe parashikimi afatmesëm i bërë nga Misioni i FMN-së (shtator 2002) aktualisht janë në procesin e rishqyrtimit nga ana e Misionit të FMN-së (mars 2003). Misioni i fundit gjeti më shumë të dhëna të besueshme dhe analitike, posaçërisht në lidhje me asistencën e huaj dhe shkallën e importeve në Kosovë. Për këtë arsye, priten ndryshime të konsiderueshme në treguesit makroekonomik të Kosovës.

² Prodhimi Nacional Bruto (PNB) = PBB + të ardhurat nga puna e kosovarëve të punësuar nga ana e donatorëve ndërkombëtar në Kosovë + dërgesat e kosovarëve të punësuar jashtë Kosovës.

³ Shuma e pretendimeve neto ndaj Qeverisë (përfshirë llogaritë depozituese të UNMIK-ut) dhe pretendimeve ndaj ekonomisë së brendshme.

Kjo vie si rezultat i drejtpërdrejtë i politikës fiskale të kujdeshme dhe faktit se BPK-ja nuk emeton paranë si dhe nuk është e autorizuar të jap kredi. Si pasojë e kësaj, BPK-ja nuk mund të ushtrojë politikë klasike monetare e kreditore. Në fakt, implementimi i euros ishte një zgjedhje e politikës monetare.

Kosovë: Pasqyra Monetare, mijëra euro

Përshkrimi	2000	2001	2002
	Dhjetor	Dhjetor	Dhjetor
Aktivet e huaja (Neto)	678,101	958,678	1,109,623
Paraja në qarkullim*	536,229	366,578	441,130
BPK	61,697	296,051	345,589
Aktivet	61,697	296,235	345,773
Pasivet	0	184	184
Bankat komerciale	80,175	296,050	322,904
Aktivet	83,099	301,095	328,322
Pasivet	2,924	5,045	5,418
Aktivet e brendshme (Neto)	-52,612	-109,760	-248,683
Pretendimet ndaj Qeverisë (Neto)	-8,741	-72,066	-258,917
Pretendimet	0	0	0
Depozita	8,741	72,066	258,917
Pretendimet ndaj sektorit tjetër publik (Neto)	-32,378	-10,885	-4,245
Pretendimet ndaj institucioneve financiare (Neto)	0	-11,087	-24,619
Kredi sektorit privat	3,148	25,135	83,976
Zëra të tjerë (Neto)	-14,642	-40,857	-44,878
BPK	-4,826	-28,109	-11,586
Bankat komerciale	-9,816	-12,749	-33,292
Paraja gjithsej	625,489	848,918	860,940
Paraja në qarkullim*	536,229	366,578	441,130
Depozita të sektorit privat	89,260	482,340	419,810
Llogaria rrjedhëse-ndërmarrjet	0	138,441	166,576
Llogaria rrjedhëse-individët	89,260	205,604	115,161
Llogaria e afatizuar dhe e kursimit-ndërmarrjet	0	31,158	25,568
Llogaria e afatizuar dhe e kursimit-individët	0	107,138	112,505

*Paraja në qarkullim është vlerësuar në bazë të eksportit dhe importit të parasë së gatshme të realizuar nga ana e BPK-së dhe bankave komerciale.

Euro është valuta në përdorim më të gjerë në Kosovë (dinari serb ende përdoret në disa zona në Kosovë). Pas viteve të shumta të ballafaqimit me inflacion të lartë në ish Jugosllavi, implementimi i euros në Kosovë ka mundësuar një stabilitet rapid makroekonomik. Rritjet e theksuara fillestare të çmimeve, në shkallë vjetore dyshifrore, vazhduan me një stabilizim gradual të çmimeve në vitet 2001-2002. Krahasuar me vitin paraprak, çmimet e mallrave dhe shërbimeve konsumuese, në korrik të vitit 2002, ishin për 1.4% më të larta. Sidoqoftë, këto çmime, në dhjetor të vitit 2002, ishin diç më të ulta se sa në dhjetor të vitit 2001.

Marrë në tërësi, shkalla mesatare e çmimeve të konsumit, në vitin 2002, ishte për 3.6% më e lartë se ajo në vitin 2001, edhe pse në korrik, norma e krahasuar prej viti në vit ra në 1.4%, ndërsa, në dhjetor të vitit 2002, ishte diç negative. Gjithashtu, në vitin 2002, grumbullimi i tatimeve në Kosovë ishte më i lartë për 200 milion euro ose 15% e të gjitha mallrave dhe shërbimeve (për konsum dhe investime) të blera nga ekonomitë familjare të Kosovës. Sidoqoftë, gjatë kësaj kohe, shkalla mesatare e çmimeve në euro-zonë (Bashkimi Evropian) është rritur për 2.3%. Të dhënat, si duket, sygjerjnë një deflacion në të hyrat nga puna dhe profitet e bizneseve. Nëse ky process vazhdon, atëherë gjatë disa viteve të ardhshme, mund të presim rënie të mëtejme të theksueshme në të ardhurat nominale, në paga dhe çmime.

Siq shihet nga tabela e mëposhtme, shporta standarde e të mirave konsumuese, të blera nga një familje kosovare e përbërë nga 6.5 persona dhe e shprehur në euro, në vitin 2000 ishte 4,017, në 2001 ishte 4,484 dhe në 2002 ishte 4,643. Pjesëmarrja e mallrave ushqimor dhe e duhanit në këtë shportë ishte 44.2%. Gjithsej shuma e parasë së shpenzuar nga ana e familjeve kosovare, në blerjen e të mirave konsumuese, në vitin 2002, ishte 1,263 milionë euro. Në të njëjtën kohë, rreth 90 milionë euro ishte vlera e mallrave dhe shërbimeve të shitura ndërkombëtarëve me banim në Kosovë.

Inflacioni i çmimeve: Kostoja e shportës mesatare të konsumit familjar

	2000	2001	2002	Gjithsej Mln euro
	Blerja e të mirave konsumuese, vjetore			
	për një familje			
	euro			
Gjithsej	4,017	4,484	4,643	1,263
Ushqim	1,743	1,964	2,053	558
Mallëra jo ushqimor	2,275	2,520	2,590	705

Cmimi mesatar në vitin paraprak=100

Gjithsej	100.0	111.6	103.6
Ushqim	100.0	112.7	104.5
Mallëra jo ushqimor	100.0	110.8	102.8

Burimi: MFE – NjM (Njësia Makroekonomike)

Popullsia

Numri aktual i popullsisë së Kosovës (dhjetor 2002) është vlerësuar në 1.94 milion dhe ky është përafërsisht i njëjtë me atë në vitin 1990. Sidoqoftë, një numër i madh i njerëzve pat emigruar gjatë dekadës së fundit. Numri gjithsej i kosovarëve me banim jashtë, në fund të vitit 2002, ishte rreth 660,000, përfshirë këtu rreth 170,000 të cilët qenë të raportuar si anëtarë aktual të familjeve rezidente në Kosovë (pjesa dërmuese e tyre e përfshirë në Rexhistrin Civil të Kosovës) dhe 490.000 të cilët konsiderohen banorë të përhershëm ose shtetas të vendeve tjera. Rreth 85% e diasporës kosovare jeton në këto katër shtete: Gjermani, Zvicër, Austri dhe Serbi.

	Gjithsej	Rezidentët		Jorezidentët	
		Mijëra	%	Mijëra	%
Gjithsej	1,940	1,768	100.0	172	100.0
Rurale	1,200	1,080	61.9	120	69.8
Prej të cilave: Komuna e Prishtinës		49			
Urbane	740	688	38.1	52	30.2
Prej të cilave: Komuna e Prishtinës		175			

Numri mesatar i rezidentëve të Kosovës, në vitin 2002, është vlerësuar në 1.77 milion, ku rreth 90% janë shqiptarë, ndërsa 10% të tjerë kryesisht serb. Në Kosovë, gjatë verës ka më tepër njerëz, ndërsa gjatë dimrit më pak. Numri më i madh vie (bazuar në të dhënat nga vendkalimet kufitare) në qershor, ndërsa numri më i madh shkon në shtator. Këtij numri i janë shtuar edhe rreth 50.000 ndërkombëtarë të cilët punojnë në organizata të ndryshme të donatorëve, trupat e KFOR-it, vizitorët

afatshkurtër dhe turistët. Kështuqë, numri prej 1.82 milion personave është vlerësimi në të cilin mund të bëhet llogaritja e agregatëve kryesor makroekonomik, si të hyrat, pastaj konsumi dhe papunësia.

Rreth 62% e banorëve të Kosovës jetojnë në viset rurale. Kosova ka popullsinë më të re në Evropë. Gjysma e popullsisë së saj është nën moshën 24 vjeçare; një e treta është nën moshën 15 vjeçare; 6% e saj është e moshës 65 vjeçare dhe më e vjetër. Gjithashtu, shkallët e fertilitetit - shkallët e përafërta të natalitetit dhe mortalitetit janë ndër më të ultat në Evropë. Madje, norma e lindjeve në vitin 2002 (21 veta në një mijë veta të popullsisë) është dukshëm më e ultë se ajo para njëzet viteve (rreth 32).

Ekonomitë familjare dhe ndërmarrjet

Tabela e mëposhtme pasqyron fuqinë punëtore “zyrtare” të punësuar në Kosovë në vitet 2000-2002. Numri mesatar i të punësuarëve në ndërmarrjet e përfshira në Rexhistrin e Bizneseve të EKS-së, në vitin 2002, ishte 190.000, ndërsa i atyre sipas ndërmarrjeve të rexhistruara si tatimpagues korent ishte 78.000. Këto të dhëna flasin për numër të vogël të të punësuarëve dhe derisa sipas Rexhistrin të Bizneseve, punësimi po rritet, sipas Administratës Tatimore ai po shënon rënie. Në fakt, kjo mund të jetë pasojë e kombinimit të sëpaku tre faktorëve: (1) zvogëlimi i punësimit, (2) rënia e disiplinës në pagesën e taksave dhe tatimeve, dhe (3) rënia e cilësisë së të dhënave (Rexhistrin i Bizneseve i EKS-së ka mungesë të azhuritit solid në procedura). Nuk ka informata të mjaftueshme për të ndriçuar këto tri mundësi.

Punësimi i fuqisë punëtore (bazuar në të dhënat e Rexhistrin të Bizneseve dhe Administratës Tatimore)

	Rexhistri i Bizneseve	Administrata Tatimore	Raporti: Administratë Tatimore/Rexhistri i Bizneseve (%)
Buxheti*			
2000			
2001		61,741	
2002		65,406	
Sektori jo-privat (ndërmarrjet publike dhe NPSH)**			
2000	54,153	34,791	64.2
2001	61,023	36,490	59.8
2002	62,471	27,350	43.8
Ndërmarrjet në sektorin privat**			
2000	78,237	51,187	65.4
2001	112,180	61,808	55.1
2002	130,091	50,530	38.8

Burimi: MFE -NJM * Fundi i vitit, ** Fundi i tremujorit të tretë

Punësimi sipas sektorëve të ekonomisë, sipas burimeve të ndryshme

	Paguesit e tatimit në paga	Tatimi i ndërmarrjeve (Tatimi i paragjykuar dhe TVSH)	Rexhistri i Bizneseve i ESK-së	Hulumtimi i fuqisë punëtore i ESK-së në dhjetor të vitit 2001	HMSJ*
	1	2	3	4	5
Mijëra punëtorë					
Gjithsej	132.4	77.9	192.4	400.4	
Prodhimi	27.6	24.2	54.1	68.0	
Ndërtimtaria	5.0	5.4	22.5	34.0	
Tregtia	21.4	34.6	72.8	87.6	
Transporti dhe komunikacioni	4.7	4.4	15.7	20.0	
Financa	3.2	2.7	6.2	5.2	
Shërbimet personale dhe tjera	4.7	4.0	13.5	17.2	
Sektori i buxhetit					
Shëndetësia	13.0			28.8	
Arsimi	28.9			62.0	
Administrata publike dhe tjera	21.9			36.0	
Bujqësia	2.0	2.6	7.6	24.8	210
Sektori i donatorëve				16.8	

Shtylla 7: Numri i tatim paguesve, mesatarja për tremujorin e tretë 2002.

Shtylla 2: punëtorët tatim pagues.

*HMSJ – Hulumtimi i Matjes së Standardit Jetësor

Nga të dhënat e më sipërme në dispozicion, shihet se numri më i madh i të punësuarëve është në bujqësi, prodhim, tregti dhe arsim.

Shembull brengosës është sektori i shëndetësisë ku punësimi është në rënie, ndërsa pagat janë ndër më të ultat në sferën e buxhetit dhe vazhdojnë duke rënë si në aspektin real ashtu edhe nominal.

Konsumi

Evidenca anekdotale tregon se struktura e të ardhurave dhe konsumit nuk kanë ndryshuar shumë, përveq: (1) përmirësimi i impresiv të vendbanimeve dhe (2) rritjes së sasisë së automjeteve të udhëtimit dhe të mirave të konsumit – shumica prej tyre e sjellur në Kosovë si pronë e të riatdhesuarëve të kthyer ose e ofruar nga anëtarët e familjeve të tyre si dërgesë mallrash.

Ekonomitë familjare dhe ndërmarrjet	Ditore	Vjetore (2002)		
	per capita	Gjithsej		
		Në para të gatshme dhe jo të gatshme		
	Euro	Mln euro	%	Mln euro
Të ardhurat: gjithsej, në para të gatshme*	3.06	1,973	100.0	
Të ardhurat nga puna	1.29	833	42.2	
Pagat dhe të ardhurat nga buxheti	0.22	144	7.3	144
Pagat nga punësimi i ndërlidhur me donatorët	0.29	186	9.4	186
Pagat në bujqësi	0.02	15	0.8	15
Të ardhurat tjera nga puna	0.76	488	24.7	488
Transferrat social, përfshirë pensionet	0.11	70	3.5	
Buxheti i Kosovës	0.08	53	2.7	53
Buxheti i Serbisë	0.03	17	0.9	17
Të ardhurat tjera (prej bizneseve)	0.50	320	16.2	320
Dërgesat e të çatdhësuarëve**	1.16	751	38.1	751
Konsumi: gjithsej	2.58	1,665	84.4	
Blerjet gjithsej (në para të gatshme)	1.96	1,263	64.0	
Mallra ushqimor dhe duhan	0.87	558	28.3	558
Mallra jo ushqimor	1.09	705	35.7	705
Gjërat e prodhuara vetanake	0.25	163	8.3	
Mallra ushqimor	0.23	148	7.5	
Mallra jo ushqimor	0.02	15	0.8	
Banimi (përlogaritur)	0.17	110	5.6	
Dhuratat (përfshirë dërgesat në mallra	0.20	129	6.5	
Investime Rezidenciale në Banim: gjithsej**				
Shpenz. e përlogaritura (përfshirë f.punëtore vehtiake)	0.17	110	5.6	
Pagesat ndaj kontraktuesve	0.03	19	0.9	19
Materialet e blera	0.10	63	3.2	63
Materialet vehtiake	0.12	77	3.9	
Fuqia punëtore vehtiake	0.03	21	1.1	
Investime Komerciale: gjithsej**	0.30	196	9.9	
Gjendja e kapitalit fiks	0.26	170	8.6	170
Ndryshimi në stoqe	0.04	26	1.3	26
Taksat dhe tatimet e paguara (Të hyrat e buxhetit të përgjithshëm të Kosovës)	0.77	494	25.1	494
Kontributet në Fondin e Pensioneve	0.00	1	0.1	1
Kursimet (ndryshimi në llogarinë bankare të kursimeve)	-0.10	-62	-3.1	-62

* Subsidimet nga donatorët nuk janë përfshirë

** Subsidiimet nga Buxheti Gjeneral i Kosovës dhe donatorët nuk janë përfshirë

Ndërmjetësimi financiar

Tre vitet e kaluara dëshmojnë për një zhvillim rapid të ndërmjetësimit financiar në Kosovë e posaçërisht të sistemit bankar. Këtë ekspansion rapid të aktiviteteve bankare e ilustron rritja rreth pesëfish e numrit të njësive të bankave (bankat komerciale dhe filialat e tyre) – si në periudhën dhjetor 2000/dhjetor 2001, ashtu edhe në atë dhjetor 2001/dhjetor 2002 (shih tabelën e mëposhtme). Shuma vjetore e operacioneve ndërbankare, në periudhën 2001-2002, është rritur

rreth dhjetëfish. Raporti mes operacioneve bankare dhe aktiveve, gjatë kë saj kohe, është rritur për gjashtë herë dhe atë nga 0.33 në 1.91.

Ndërmjetësimi financiar

	2000	2001	2002
Bankat komerciale, fundi i vitit, numri i filialave dhe ekspoziturave	5	24	112
IVF-të dhe inst. financ. jobankare, fundi i vitit, numri i njësisve operuese	10	29	40
Aktivitet e bankave komerciale, fundi i vitit, milionë euro	103	518	471
Prej të cilave: kamatë prurëse, %	66.4	39.7	76.8
Pasivitet e bankave komerciale, fundi i vitit, milionë euro	103	519	471
Prej të cilave: Depozitat	93	492	427
Prej të cilave: Entitetet legale		169	192
Personat fizik		313	228
Depozitat pa afat		344	282
Depozitat e afatizuar		138	138
Kredi komerciale, fundi i vitit, milionë euro	6	47	120
Operacionet ndërbankare, numri i transaksioneve		5,124	75,763
Operacionet ndërbankare, shuma gjithsej, milionë euro		86	841
Mesatarja vjetore e shumës së aktiveve, milionë euro		260	439
Koeficienti i qarkullimit: operacionet ndaj aktiveve		0.33	1.91
Transferrat elektronik (komercial): qarkullimi gjithsej, milionë euro	468	1,141	1,591
Hyrëse – bruto	293	630	854
Dalëse – bruto	175	511	737
Hyrëse – neto	117	119	118
Eksportet e mallrave komerciale gjithsej - bruto, milionë euro*	19	23	27
Importet e mallrave komerciale gjithsej - bruto, milionë euro	372	660	934
Importet e mallrave komerciale gjithsej – neto, milionë euro	353	637	906
Koeficienti: transferrat dalëse bruto ndaj importeve bruto, %	47.1	77.4	78.9

Këto të dhëna tregojnë gjithashtu se bankat realizuan pagesa konform përqindjes së rritur të importeve. Përmes bankave, një numër i madh i individëve dhe i bizneseve kreu veprime të ndryshme financiare, blerje dhe shitje, transferta në të gatshme, etj.

Megjithatë, si sistemi bankar ashtu edhe ndërmarrjet jo financiare nuk janë ende të gatshme për iniciimin/mbështetjen e projekteve të mëdha investive në sektorin privat. Me përjashtim të (ri)ndërtimit të shtëpive, gjatë tre viteve të kaluara, investimet private në Kosovë ishin të vogëla. Rreth 80% e kreditit bankar është kredit afatshkurtër dhe si i tillë ai nuk mbështetë investimet afatgjata. Shumica e depozitave janë depozita të pa afatizuar.

Rritja rapide e depozitave bankar gjatë vitit 2000 dhe 2001, midis tjerash, reflekton rritjen e kursimeve të popullsisë. Një ndryshim i theksuar ngjau në vitin 2002. Përderisa balanca e llogarive qeveritare në BPK (suficiti buxhetor në të gatshme) u rrit për 120 milionë euro, shuma e balancës së llogarisë së kursimeve të popullsisë në banka komerciale shënoi rënie për 85 milionë euro. Kjo u zvogëluar nga 313 milionë euro, sa ishte në fund të 2001, në 242 milionë euro (mars 2002), për t'u qetësuar më vonë në rreth 225 milionë euro. Me sa shihet, një rënie e paraparë në aktivitetet e donatorëve dhe dërgesat e të çatdhesuarëve do të pengojë rritjen e këtyre kursimeve në vitin 2003 dhe më tutje.

Tregtia e Jashtme dhe Bilanci i Pagesave

Bilanci i pagesave të Kosovës mund të cilësohet si tepër i ekspozuar rrezikut. Si në vitet e mëparshme, ashtu edhe në vitin 2002, ekonomia e Kosovës vazhdon të mbetet tepër e varur nga asistenca e huaj, dërgesat e të çatdhesuarëve dhe importet. Zhvillimet në bilancin e pagesave varen drejtpërdrejtë nga zhvillimet e këtyre tre faktorëve.

Ngjashëm si në të kaluarën, dërgesat e të çatdhesuarëve (diasporës kosovare) ishin relativisht stabile duke kontribuar në mbijetesën e rreth 80% të familjeve kosovare. Koefficienti i dërgesave të të çatdhesuarëve ndaj PBB-së, në vitin 2002, ishte në shkallë pothuajse të pandryshuar (30% e PBB-së). Këto dërgesa ishin kryesisht të destinuara në konsumin personal dhe riparimin e shtëpive private.

Kosovë: Bilanci i Pagesave*, euro milionë, nëse nuk është cekur ndryshe

	2000	2001	2002
Bilanci Tregtar	-968	-827	-999
Eksportet	148	231	246
Importet	-1,116	-1,058	-1,246
Shërbimet e tipit jo faktor	-935	-992	-730
Marrjet	0	0	1
Pagesat	-935	-992	-731
Të ardhurat e tipit faktor	649	688	658
Dërgesat e punëtorëve të çatdhesuar	472	524	526
Të ardhura faktori nga punësimi me donatorët	177	163	132
Transfertat			
Asistenca e ofruar nga donatorët	1,336	1,290	1,032
PIP plus fondet me destinim	628	551	411
Asistenca humanitare	36	18	9
Fondet buxhetore të padestinuara	102	60	10
Shërbimet e përlogaritura të ofruara nga donatorët	570	661	602
Bilanci i llogarisë korente	83	159	-40
Në përqindje të PBB-së	5.8	9.1	-2.0
Bilanci i llogarisë kapitale	0	5	10
IJD (Investimet e jashtme direkte)	0	5	10
Investime portofoli	0	0	0
Huatë	0	0	0
Gabime dhe harresa	-83	192	103
Bilanci i përgjithshëm	0	356	73
Ndryshim i Rezervave Ndërkombëtare Neto (- irritje)	0	-356	-73
Rezervat Ofiçiale	n/a	-234	-39
Rezervat ndërkombëtare të sistemit bankar neto	n/a	-122	-35

*Vlersimet e stafit të FMN-së (2000/2001) dhe parashikimet (2002) – përgatitur nga Misioni i FMN-së i shtatorit 2002

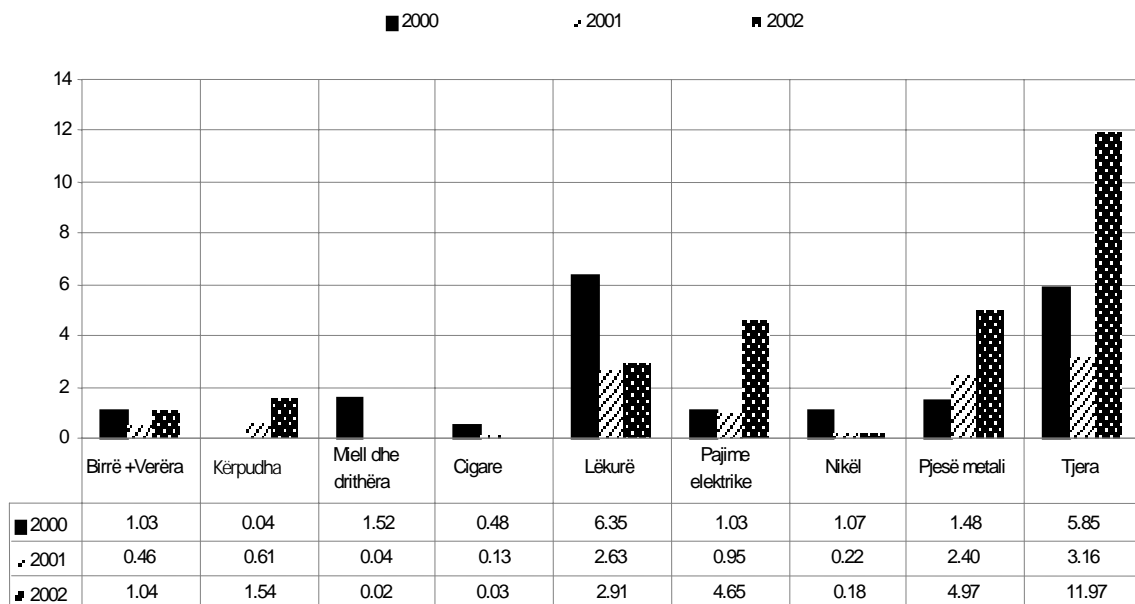
Përkundër shenjave të zvogëlimit, asistenca e huaj mbeti forca kryesore udhëheqëse e rritjes ekonomike të Kosovës në vitin 2002. Projektionet e vitit të kaluar si dhe vlersimet e sivjetshme preliminare të bëra nga ana e stafit të FMN-së tregojnë se asistenca e huaj përbën gati gjysmën e PBB-së së Kosovës. Duke vijuar reduktimin modest të asistencës së përgjithshme të huaj, llogaria korente, në vitin 2002, tregoi deficit të moderuar në vlerë prej 2% të PBB-së.

Performansa e bilancit tregtar të Kosovës është më tepër se alarmante. Të dhënat për vitin 2002 tregojnë se ekonomia kosovare me eksportet e saja mund të mbulojë vetëm një të pestën e importeve të saja dhe se deficitin në bilancin tregtar përbën më tepër se gjysmën e PBB-së. Aq më tepër, të dhënat e fundit tregojnë se, në vitin 2002, eksportet e rregullta (përjashtuar këtu eksportet e ndërlidhura me konsumin e KFOR-it dhe konsumin e jorezidentëve) kapin shumën prej 27.32 milionë euro dhe faktikisht mund të mbulojnë vetëm 2.0-2.5% të importeve të Kosovës. Ky është më tepër se një përjashtim, madje edhe për vendet në regjion. Sa për krahasim, në vitin 2001, Serbia dhe Mali i Zi shënuan deficit tregtar afër 30% të PBB-së, pastaj Shqipëria mbi 20% dhe Maqedonia nën 15%.

Kthimi i eksporteve në bilancin tregtar të Kosovës flet se këtu ka ca shenja pozitive të përmirësimit të strukturës themelore në ekonomi. Me përjashtim të mallrave të grupuara si eksporte tjera, pjesëmarrjen më të lartë në eksporte e patën pajimet elektrike bashkë me produktet dhe pjesët prej metali (35%). Lëkura, birra, verërat dhe kërpudhat – të gjitha sëbashku vijjnë të dytat me pjesëmarrje prej 21%.

Tregtia e jashtme: Eksportet sipas mallrave të zgjedhura, euro milionë

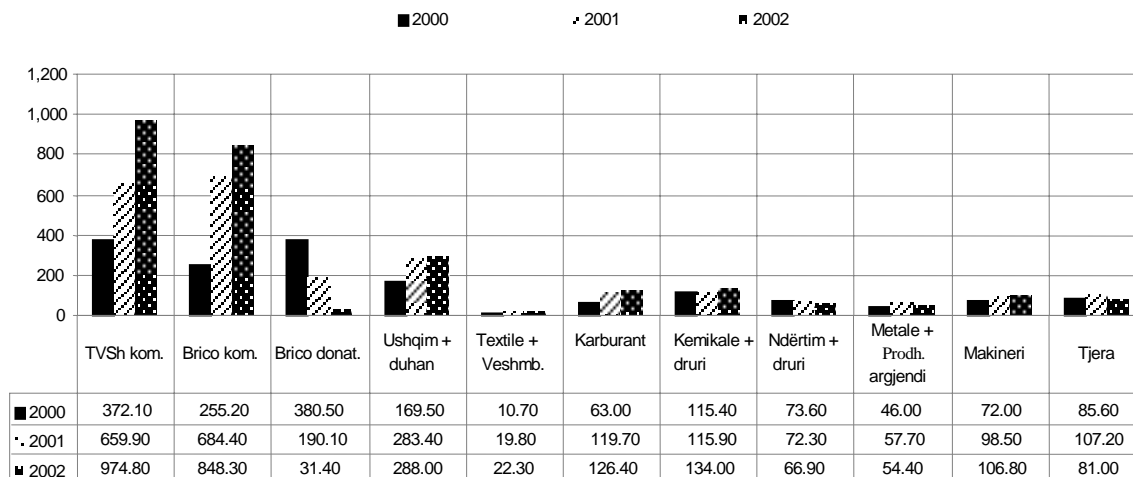
Burimi: Shërbimi Doganor i Kosovës dhe MFE -NjM

Përmirësimi i mëtejshëm dhe më sinjifikant i performancës së eksporteve do të jetë çështje kryesore në vitet që vijnë. Marrë parasysh strukturën ekzistuese të importeve të mallrave është e arsyeshme të pritet një zëvendësim gradual i një shkalle të konsiderueshme të mallrave nga importi me mallrat e prodhuara brenda vendit. Përderisa participimi i lartë i importeve të karburanteve (13%) dhe deri në njëfarë mase edhe i prodhimeve kimike dhe prej drurit (13.7%) është i kuptueshëm, më tepër se dëshpërues është fakti se importet e mallrave ushqimor dhe duhanit zëjnë pozitë dominante (30%) në bilancin tregtar të një ekonomie përndryshe agrare.

Shikuar në tërësi, me sjelljen në jetë të reformave strukturale të anticipuara (privatizimi, reduktimi i ekonomisë nën hije, adoptimi i legjislativitetit modern) do të krijohen motive më fortë të arsyeshme për lëvizjen e ekonomisë në drejtim të shfrytëzimit më efikas të resurseve vendore.

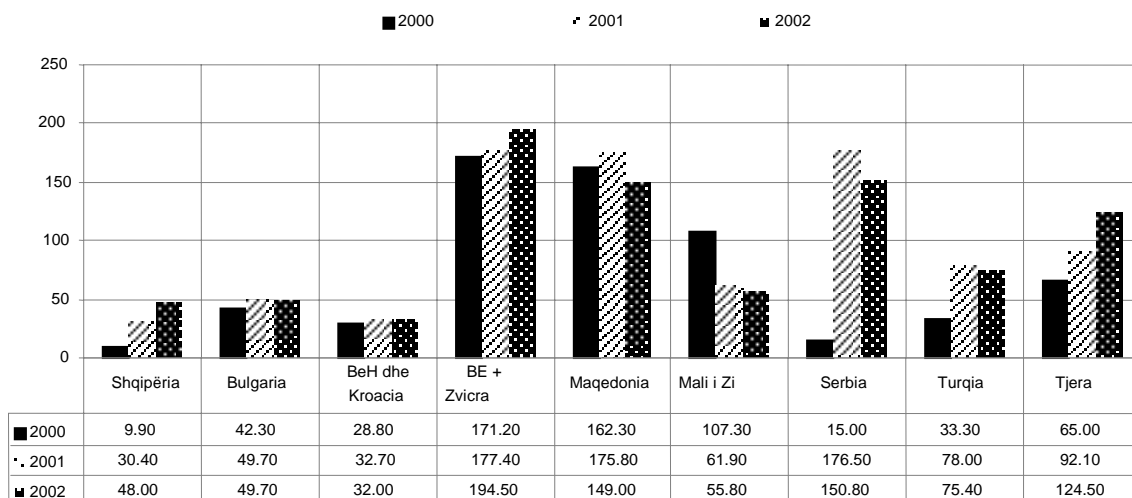
Tregtia e jashtme: Importet sipas grupmallrave, euro milionë

Burimi: Shërbimi Doganor i Kosovës dhe MFE - NjM

Partnerët tregtarë kryesor të Kosovës janë Bashkimi Evropian dhe Maqedonia. Në dy vitet e fundit është rritur dukshëm tregtia me Serbinë, Turqinë, Shqipërinë dhe Bullgarinë. Edhe Sllovenia me Kroacinë, posaçërisht pas hapjes së zyrave përfaqësuese të odave të tyre ekonomike, janë duke shtuar prezencën e tyre në tregun e Kosovës.

Tregtia e jashtme: Importet sipas vendngarkimit, euro milionë

Burimi: Shërbimi Doganor i Kosovës dhe MFE - NjM

Të dhënat mbi strukturën gjeografike të eksporteve (sipas destinimit të shteteve) nuk janë ende të disponueshme. Të dhënat mbi eksportet sipas pikave kufitare tregojnë se më tepër se gjysma e eksporteve shkuan nëpër kufirin me Maqedoninë (pika vendkaluese kufitare Hani i Elezit).

Struktura gjeografike e importeve duket të jetë e mjegulluar për shkak të mungesës së të dhënave detale mbi importet sipas origjinës së mallrave. Maqedonia, me qëllim të përfitimit sa më të madh nga Marrëveshja mbi tregtinë e lirë midis RFJ-së dhe Maqedonisë (shkalla doganore vetëm 1%) e cila

që nënshkruar qysh para periudhës së luftës, vazhdon të lëshojë certifikata maqedonase mbi origjinën e mallit edhe për mallrat që kanë origjinë nga shtetet tjera.

Politika Fiskale

Buxheti i Konsoliduar i Kosovës

	2000	2001	2002
	<i>Milionë euro</i>		
Të hyrat	128.5	323.0	497.9
Qeveria Qendrore	128.5	308.0	478.0
Prej të cilave: TVSh në importe	63.4	127.2	169.0
Dogana	32.3	47.6	67.5
Akciza kufitare	19.5	77.0	125.6
Taksat komunale të veta	0.0	15.0	19.9
Shpenzimet	234.9	281.3	429.2
Shpenzimet korentë	234.9	274.6	413.3
Pagat	92.3	109.5	130.9
Mallrat dhe shërbimet	74.4	96.8	148.8
Prej të cilave: MDD të financuara	31.1	35.5	26.9
Transfertat dhe subsidimet	67.4	74.2	133.6
Prej të cilave: Ndërmarrjeve shtetërore ¹	32.2	39.6	76.3
Prej të cilave: për investime	17.0	14.0	46.0
Tjera	0.8	-5.9	0.0
Shpenzimet kapitale	0.0	6.6	15.9
Bilanci i përgjithshëm	-106.4	41.7	68.7
Financimi	106.4	-41.7	-68.7
Grante buxhetit	160.6	83.7	39.0
Grantet e Destinuara nga Donatorët	40.0	42.6	20.9
Mbështetje buxhetit	120.6	41.1	18.1
Tjerar (+ tërheqjet)	-54.2	-125.5	-107.7
Ndryshimi në bilancet e fondeve të destinuara	-8.9	-7.2	6.0
Ndryshimi në bilancet tjera bankare	-45.3	-118.3	-113.7
	<i>% e PBB-së</i>		
Të hyrat	9.1	18.5	25.0
Shpenzimet	16.6	16.1	21.6
Shpenzimet korentë	16.6	15.7	20.8
Shpenzimet kapitale	-	0.4	0.8
Bilanci i përgjithshëm (para granteve buxhetit nga donatorët)	-7.5	2.4	3.5
Grante buxhetit	11.4	4.8	2.0
Bilanci i përgjithshëm (pas granteve buxhetit nga donatorët)	3.8	7.2	5.4

Burimi: Misioni i FMN-së (mars 2003)

Vërejtje: ¹Viti 2002 përfshinë shpenzimin e njëhershëm për KEK-un për dëmet e pësuar nga rrufeja gjatë mesit të verës.

Fal politikës fiskale të kujdesshme, edhe në vitin 2002, pozita fiskale e Kosovës mbetet e qendrueshme me një bilanc të përgjithshëm suficitar për herë të dytë me radhë. Shkalla e përgjithshme e suficitit të buxhetit të konsoliduar (kur përjashtojmë grantet dhënë buxhetit) u rrit nga 41.7 milionë euro (2.4% e PBB-së), sa ishte në vitin 2001, në 68.7 milionë euro (3.5% e PBB-së) në vitin 2002.

Taksat dhe tatimet e reja vendore, të implementuara në prillin e fundit, i sollën buxhetit të hyra plotësuese në vlerë prej 6.4 milionë euro, por, edhe përkundër zgjerimit të TVSh-së (korrik 2001) që të mbulojë sa më shumë ndërmarrje, pjesëmarrja e TVSh-së së brendshme në të hyrat gjithsej nga TVSh-ja mbeti në një shkallë të ultë.

Sektori publik: Qeveria

Shpenzimet gjithsej	2000	2001	2002	2003
Buxheti i Përgjithshëm i Kosovës*	235	283	376	510
UNMIK-u**	413	449	388	368
PIP/OJQ-të***	635	541	292	270
KFOR-i****	5,000	4,000	3,000	2,000
Sektori publik gjithsej	6,282	5,273	4,057	3,148
Ekonomitë familjare, fermat dhe ndërmarrjet*****			2,442	

Burimi: MFE - NJM

*Nuk janë përfshirë transfertat e asistencës sociale,

**Pagat e paguara të huajve përfshirë vetëm kur janë paguar nga buxheti i UNMIK-ut,

***Nuk janë përfshirë subsidimet ndaj Buxhetit të Përgjithshëm të Kosovës,

****Vlersime të përafërta (mungojnë të dhëna të sakta),

*****Konsumi i mallrave në natyrë është përfshirë

Të hyrat gjithsej të buxhetit të konsoliduar (përjashtuar grantet buxhetit) janë rritur dukshëm në vitin 2002. Të hyrat nga tatimet e grumbulluara në kufi, në vitin 2002, përbënin komponentën kryesore të të hyrave të përgjithshme (rreth 75%). Edhe pse shkalla e të hyrave është rritur gjatë kësaj periudhe nga 14.3% e PBB-së (viti 2001) në 21.8% të PBB-së (viti 2002), të hyrat nga jotatimet janë rritur në mënyrë të moderuar nga 2.3% e PBB-së (viti 2001) në 3.7% të PBB-së (viti 2002).

Gjithashtu, edhe shkalla e shpenzimeve të buxhetit të konsoliduar shënoi rritje të theksuar gjatë vitit 2002. Shpenzimi korent përbënte komponentën kryesore të shpenzimeve të tërësishme në vitin 2002 (96.3%). Sidoqoftë, shpenzimet e buxhetit u rritën gati në shkallë të njëjtë me atë të të hyrave.

Struktura dhe Funkcionet

Struktura Organizative

BPK-ja është e organizuar në tre divisione kryesore – Mbikëqyrja Financiare, Veprimet Bankare dhe Veprimet Financiare. Secila nga këto divisione ka qartë të definuar rolet të cilat më së miri i shërbejnë institucioneve financiare të Kosovës, Institucioneve të Vetëqeverisjes së Përkohshme të Kosovës (IVPK-së) dhe UNMIK-ut, ndërsa në të njëjtë kohë mbrojnë edhe interesin e publikut të gjerë.

RREGULLIMI DHE MBIKËQYRJA E SEKTORIT FINANCIAR

Rregullorja nr.2001/24 e amenduar në Rregulloren e UNMIK-ut nr.1999/20 mbi Autoritetin Bankar dhe të Pagesave të Kosovës, e vendosi në BPK përgjegjësinë për liçencimin, mbikëqyrjen dhe rregullimin e institucioneve financiare në Kosovë. Ndarja e përgjesisë legale për rregullimin dhe mbikëqyrjen e sektorit financiar i është dhënë tre departamentëve:

- Departamenti i Mbikëqyrjes Bankare,
- Departamenti i Mbikëqyrjes së Sigurimeve, dhe
- Departamenti i Mbikëqyrjes së Pensioneve.

Mbikëqyrja Bankare

Korniza e mbikëqyrjes bankare e BPK-së është e organizuar në pesë komponente kryesore. Këto janë të lidhura mes vet për të ofruar një sistem efikas të mbikëqyrjes bankare dhe asnjëra komponentë nuk vepron e pavarur prej tjetrës:

- Filozofia mbikëqyrëse,
- Normat dhe rregulloret prudenciale (maturisë),
- Politika dhe procedurat, teknikat dhe mjetet e mbikëqyrjes,
- Monitorimi mbikëqyrës, dhe
- Reagimet mbikëqyrëse.

Filozofia Mbikëqyrëse

Qëllimi i BPK-së është të ketë mbikëqyrje bankare dhe proces rregullativ efektiv, fleksibil dhe që promovon sistem bankar të mbështetur në konkurrencën e tregut si dhe që plotëson Parimet Themelore të Bazelit për Mbikëqyrje Efektive Bankare. Këshilltarët ndërkombëtarë të mbikëqyrjes bankare nga USAID-i kanë vazhduar që, edhe gjatë vitit 2002, të ndihmojnë në krijimin e funksionit të mbikëqyrjes bankare i cili bazohet në përvojat më të mira ndërkombëtare. Qasja mbikëqyrëse e adoptuar nga BPK-ja mbështetet në sistemin e bazuar të rrezikut. Qasja e këtillë ka për qëllim t'i mundësoj BPK-se shpërndarjen e drejtë të burimeve të saja mbikëqyrëse në fushat e rrezikut të lartë brenda bankave individuale dhe sistemit bankar. Mbikëqyrja e bazuar në rrezik përqendrohet në aftësinë e menaxhmentit për të identifikuar, matur, monitoruar dhe kontrolluar rrezikun.

Një prej objektivave kryesore të këshilltarëve ndërkombëtar është realizimi i transferimit të plotë të përgjegjësisë të mbikëqyrjes bankare ke stafi vendor kosovar i mbikëqyrjes bankare. Një menaxher vendor, gjatë tremujorit të parë të vitit 2003, do të zgjedhet udhëheqës kryesor i Departamentit të Mbikëqyrjes Bankare.

Normat dhe Rregulloret Prudenciale

Objektiv i BPK-së, në fushën e rregullimit bankar, është që të ketë një kornizë ligjore bankare e cila është në vijë me udhëzimet e BE-së dhe standardet ndërkombëtare. Rregullorja nr.1999/21 ofron kornizën për liçencimin e bankave dhe të institucioneve financiare jobankare, pastaj për organizimin dhe qeverisjen e bankës, nxjerrjen e normave dhe urdhërësive prudenciale, mbajtjen e evidencave dhe llogarive financiare në harmoni me Standardet Ndërkombëtare të Kontabilitetit (SNK), nevojat për auditim të jashtëm dhe inspektime të brendshme (on-site) dhe zbatimin e masave të detyrimit dhe dënimeve që kanë për qëllim sigurimin e pajtueshmërisë me rregulloren.

Deri në përfundim të vitit 2002 janë aprovuar, nga ana e Bordit Drejtues, 22 rregulla mbikëqyrëse prudenciale, të cilat si të tilla përcaktojnë kufizimet, udhërrëfimin e veprimeve, të procedurave dhe nevojave të raportimit për bankat dhe institucionet financiare. Zhvillimet më të rëndësishme rregullative në vitin 2002 përfshijnë:

- Effektivisht, nga 1 janari i vitit 2002, është rritur në 2.5 milionë euro minimumi i kapitalit të domosdoshëm për liçencë banke. Bankave tashmë të liçencuara u ishte dhënë afat që deri më 31 dhjetor të vitit 2002 të përmbushin limitin e ri të kërkuar për kapital.
- Bordi Drejtues, më 28 mars 2002, ka adoptuar Rregullën XXII mbi Ndryshimet në Llogaritë e Kapitalit Aksionar të Bankës. Rregulla specifikon kërkesat për të qenë të aprovuara nga ana e BPK-së mbi ndryshimet në kapitalin aksionar të bankave.
- Bordi Drejtues, më 15 dhjetor 2002, ka amandamentuar Rregullën I mbi Kapitalin e bazuar në rrezikun. Kjo Rregullë u amandamentua me qëllim aplikimi të 75% të mjeteve të rrezikuara nga kreditë e siguruara me të drejtë parësore në hipoteka të banimit.

Politikat dhe Procedurat Mbikëqyrëse

Janë zhvilluar dhe implementuar dy doracakë mbi politikën e mbikëqyrjes së bankës – doracaku i liçencimit të bankës dhe doracaku i mbikëqyrjes së bankës, të cilët përmbledhin politikat dhe procedurat e liçencimit dhe të mbikëqyrjes. Me qëllim të sigurimit të një kornize efektive për funksionim të shëndoshë të sistemit bankar, gjatë vitit 2002, është vazhduar me freskimin dhe zhvillimin e procedurave uniforme mbi liçencimin dhe ekzaminimet brenda (on-site) dhe jashtë (off-site) bankave.

Doracaku mbi liçencimin e bankave përmban format dhe procedurat e standardizuara të liçencimit të bankave dhe të institucioneve financiare jobankare. Doracaku mbi mbikëqyrjen e bankave ofron procedurat standarde të mbikëqyrjes së brendshme (on-site) të bazuara në sistemin pesëshkallësh të CAMEL-it⁴, i cili përcakton rejtingun bankar dhe lejon një efikasitet dhe konzistencë të lartë në kryerjen e inspektimeve dhe ekzaminimeve.

Gjatë vitit 2002 janë bërë edhe modifikime tjera në njësinë e BPK-së për mbikëqyrjen e bankave. Janë zhvilluar katër doracakë të rinj të mbikëqyrjes, përfshirë: (1) Teknologjinë Informativë (TI) Doracakun e Ekzaminimit; (2) Librin udhëzues mbi Procesin e Mbikëqyrjes së Bankave; (3) Politikën e Mbikëqyrjes së Bankës dhe Detyrimet; dhe (4) Doracakun mbi Administrimin e Përkohshëm të Bankës nën Administrim të Përkohshëm/Likuidim. Me qëllim të sigurimit të konzistencës në aktivitetet e mbikëqyrjes, politikat dhe procedurat e reja do të formalizojnë edhe më tutje funksionet e njësisë së mbikëqyrjes bankare.

Aktivitetet Mbikëqyrëse Monitoruese

Aktivitetet mbikëqyrëse monitoruese përfshijnë aktivitetet e liçencimit të bankave, inspektimet periodike të brendshme (on-site) dhe vëzhgimin e vazhdueshëm nga jashtë (off-site). Për realizimin e

---

⁴ Përshtatshmëria e Kapitalit, Cilësia e Aktiveve, Menaxhmenti, Të Ardhurat dhe Likuiditeti

kësaj përgjegjësie që del nga Rregullorja nr.1999/21 mbi liçencimin dhe mbikëqyrjen e banakve dhe institucioneve financiare, Departamenti i Mbikëqyrjes së Bankave është duke ndjekur një qasje mbikëqyrëse të mbikëqyrjes së vazhdueshme përmes inspektimeve të brendshme (on-site) dhe monitorimit nga jashtë (off-site).

Liçencimi

Strategjia e BPK-së, në fushën e liçensimit të bankave, është e përqendruar në tërheqjen e investitorëve të cilët, duke pasur pozitë të fortë financiare, aksionarë dhe menaxhment të përshtatshëm, janë në gjendje të ushtrojnë qasje të matur në veprimet bankare që për qëllim kanë mbrojtjen e interesit të klientëve të tyre si dhe ndihmën në forcimin e sistemit bankar dhe rritjen e besueshmërisë së tij.

Aktiviteti liçencues i BPK-së, gjatë vitit 2002, ishte i ndërlidhur me themelimin e bankave, hapjen e filialave të bankave dhe ndryshimet në strukturën pronësore të bankave. Asnjë bankë e re nuk është liçencuar nga BPK-ja gjatë vitit 2002, kështuqë numri i bankave të liçencuara mbeti në shtatë banka. Gjatë vitit 2002, nga ana e Departamentit të Mbikëqyrjes Bankare, janë procesuar dy aplikacione për liçencë banke. Njërit aplikacion i është dhënë pëlqimi paraprak, nga ana e Bordit të Guvernatorëve, ndërsa aplikacioni tjetër që refuzuar me justifikim se nuk i plotësoi kërkesat për liçencë banke të specifikuar sipas Rregullores nr.1999/21.

Departamenti i Mbikëqyrjes Bankare, gjatë vitit 2002, procesoi 93 aplikacione për filiala të bankave locale, të cilat e zgjeruan rrjetin e tyre operues në tërë Kosovën. Krahasuar me vitin 2001 (25), numri i filialave operuese të bankave, në fund të vitit 2002, ishte dukshëm më i lartë (118) duke mundësuar kështu një qasje më të gjerë shërbimeve bankare nga ana e qytetarëve dhe ndërmarrjeve.

Nisur nga kërkesa për rritjen e kapitalit në minimumin prej 2.5 milionë, përfundimisht më 31 dhjetor të vitit 2002, është bërë procesimi i një numri të madh të kërkesave nga bankat locale të cilat kanë të bëjë me ndryshimet në strukturë të pronësisë. Në përfundim të vitit 2002, të gjitha bankat e kanë përbushur me sukses kërkesën e re për kapital.

Gjatë vitit 2002, ngjarje sinjifikante në zhvillimin e sistemit bankar ishte blerja e 76% të aksioneve të Bankës Amerikane të Kosovës (ABK) nga ana e filialës së Raiffeisen Zentralbank Osterreich AG (RZB-Austria) me seli në Vienë – institucioni kryesor i Raiffeisen Banking Group, i cili përfaqëson grupin e dytë bankar për kah madhësia në Austri. Përmes blerjes së shumicës së aksioneve të ABK-së, RZB-ja bëri zgjerimin e rrjetit të vet bankar në Ballkan dhe planifikon implementimin e produkteve kreditore dhe shërbimeve të reja bankare për klientët dhe bizneset e locuara në Kosovë. USAID-i vazhdon të jetë aksionar në RZB përmes Fondit të Financimit të Bizneseve në Kosovë.

Ekzaminimet e brendshme (On-Site)

Aktiviteti inspektues dhe ekzaminues, i ndërmarrë gjatë vitit 2002, është realizuar në bazë të Planit vjetor të inspektimit të aprovuar nga ana e Zëvendës Drejtorit Gjeneral për Mbikëqyrje Financiare. Gjatë vitit të kaluar, inspektorët e BPK-së realizuan 21 inspektim të brendshëm në banka duke përfshirë këtu gjashtë ekzaminime të plota, nëntë inspektime qëllimore dhe gjashtë inspektime të Teknologjisë Informative. Gjithashtu, gjatë këtij viti, u realizuan edhe dhjetë inspektime të brendshme (on-site) në institucionet kreditore jobankare.

Analizat e jashtme (Off-Site)

Është zhvilluar një proces i mbikëqyrjes së jashtme (off-site). Analizat dhe mbikëqyrja e jashtme e bankave, gjatë vitit 2002, përfshiu me sa vijon: (1) analiza mujore të vazhdueshme të bankave

komerciale të bazuara në raportet rregullative të standardizuara të bankave; dhe (2) një analizë e përgjithshme e sistemit bankar me qëllim zbulimi të çështjeve të rrezikut të përgjithshëm.

Reagimet mbikëqyrëse/masat e detyrimit

Rregullorja nr.1999/21 përmban dispozitat mbi masat e detyrimit lidhur me mospërshtatjen me rregulloren dhe rregullat e BPK-së, ose për praktikat bankare të pasigurta dhe jo të shëndosha. Sipas rregullorës, masat e detyrimit sillen prej vërejtjes me shkrim e deri të revokimi i liçencës. BPK-ja, gjatë 2002, ka dënuar me gjobë një bankë e cila ka bërë shkelje rregullative, ndërsa një bankë tjetër, për shkak të problemit të menaxhimit të kredive, që futur nën Marrëveshjen Formale me BPK-në.

Personeli dhe Trajnimi

Zhvillimi i personelit profesional mirë të trajnuar të mbikëqyrjes bankare dhe i cili është i afërt me teknikat moderne të mbikëqyrjes bankare të bazuar në rrezikun - vazhdon të mbetet si qëllim i BPK-së. Është zhvilluar një program formal i trajnimit të mbikëqyrësve bankar. Programi trajnues përfshinë si trajnimin formal përmes sesioneve ashtu edhe trajnimin përmes punës. Ofruar nga ana e një eksperti ndërkombëtar për trajnime të mbikëqyrjes bankare, gjatë vitit 2002, janë mbajtur shtatë seminare formale trajnimi përmes sesioneve në lëmitë vijuese: Mbikëqyrja Themelore Bankare, Analizat e Jashtme të Avansuara, Etika dhe Sjellja Profesionale e Mbikëqyrësve, Pastrimi i Parave, Trajnimi i Trajnerëve dhe Teknikat e Menaxhimit të Ekzaminimit.

Seminareve formale të mbikëqyrjes bankare, në vitin 2002, duhet shtuar edhe trajnimin, përmes procesit të punës së drejtpërdrejtë të mbikëqyrësve bankarë - gjatë inspektimeve të tyre të brendshme dhe aktiviteteve monitoruese të jashtme, ofruar nga këshillëtarët ndërkombëtarë.

Struktura e Sektorit Financiar

Lloji i Institucionit Financiar	Numri	Numri i Zyrave
Bankat e liçencuara	7	118
Bankat me liçencë preliminare të aprovuar	1	S'ka
Institucionet e Vogëla Financiare	16	29
Byrotë e Këmbimit	3	3
Operatorë me Transferta Elektronik	2	56

Zhvillimi i Sistemit Bankar

Viti 2002 vazhdoi të jetë vit i zhvillimit për bankat në Kosovën e pasluftës. Edhe pse numri i bankave nuk ndryshoi, gjatë vitit 2002, shumica e bankave ishin mjaft agresive në zgjerimin e rrjetit të zyrave bankare (filialave dhe ekspoziturave) nëpër Kosovë. Më 31 dhjetor të vitit 2002, aktivet gjithsej të sistemit bankar ishin 471 milionë euro; kreditë gjithsej 86 milionë euro dhe depozitat gjithsej 420 milionë euro. Krediti gjithsej i lejuar nga sistemin bankar, gjatë vitit 2002, u rrit për 61 milionë euro ose 244%. Në të njëjtë kohë, depozitat gjithsej në sistemit bankar, në fund të vitit 2002, u zvogëluan për 65 milionë euro ose për 13%. Rënia e depozitave, gjatë vitit 2002, pjesërisht i referohet tërheqjes së depozitave në gjysëmvetorin e parë të vitit, e cila erdhi pas rritjes së theksuar të depozitave bankare në prag të fillimit të kalimit në valutën euro (janar 2002). Gjatë shtatë muajve të parë të vitit 2002, depozitat e sistemit bankar u zvogëluan për 23%, por prej korrikut deri në dhjetor të vitit 2002 shënuan rritje për 13%.

Kreditë dhe Depozitat e Sektorit Financiar – 31 dhjetor, 2002 (mijëra euro)

	Kreditë	Depozitat
Bankat	86,612	419,436
IVF-të dhe jobankare	33,437	0
Gjithsejl	120,049	419,436

E matur sipas kapitalit aksionarë, struktura pronësore e sistemit bankar, më 31 dhjetor 2002, ishte me sa vijon: 62% kapital i jashtëm dhe 38% kapital vendor. Në Kosovë nuk kemi banka në pronësi shtetërore, por diku rreth 5% të kapitalit aksionarë të sistemit bankar i takon ndërmarrjeve në pronësi shoqërore.

Zhvillimet tjera të theksueshme në sistemin bankar, gjatë vitit 2002, kanë të bëjë me instalimin e sporteleve automatike (ATM) nga ana e MEB-it (Micro Enterprise Bank). Në fund të vitit, MEB-i kishte 14 sportele automatike. Poashtu, gjatë vitit 2002, dy banka (Micro Enterprise Bank dhe American Bank of Kosovo) qenë pranuar anëtare të sistemit SWIFT të pagesave ndërkombëtare.

Institucionet Financiare Jo-bankare

BPK-ja është përgjegjëse për liçencimin dhe mbikëqyrjen e institucioneve financiare jo-bankare. BPK-ja, në fund të vitit 2002, pat rëxhistruar 16 institucione financiare jo-bankare të cilat merren me financa të vogëla dhe huadhënie ndërmarrjeve të vogëla dhe të mesme. Këto institucione financohen nga grantet e donatorëve ndërkombëtarë. Si garancë përdoren që të dyja bashkë – garancat solidare grupore dhe huatë individuale për qëllime produktive me garantues. Institucionet financiare jo-bankare po ndihmojnë në krijimin e një sistemi stabil i cili ofron shërbime financiare për grupe nevojtare dhe bizneset e vogëla që nuk kanë qasje deri të kreditë. Kreditë e lejuara nga këto institucione, në fund të vitit 2002, ishin 33 milionë euro, ndërsa një vit më parë ishin 21 milionë euro.

Sipas Rregullës nr. XVI-të të BPK-së mbi Rëxhistrimin, Liçensimin dhe Mbikëqyrjen e Byrove për Këmbime të Huaja dhe Shërbimeve për Transferta të Parasë, entitetet që operojnë si byro për këmbime valutore dhe/ose shërbimet për transferta të parasë lypset të regjistrohen në BPK si dhe të zbatojnë kërkesat operuese të cekura në këtë Rregullë. Deri në fund të vitit 2002, BPK-ja ka aprovuar aplikacionet për hapjen e tre byrove për këmbim të jashtëm dhe dy aplikacione prej entiteteve për kryerjen e shërbimeve të transfertave të parave.

Mbikëqyrja e Sigurimeve

Sistemi i liçencimit të kompanisë së sigurimeve u bë përmes Udhëzimit Administrativ nr.1999/3 të Shtyllës së II-të të UNMIK-ut dhe prej saj qenë liçencuar pesë kompani sigurimi. Ky program i liçencimit që realizuar gjatë vitit 2000 me qëllim të shitjes së polisave të sigurimit të automjeteve. Gjatë vitit 2001, u mor vendimi mbi përgatitjen e rregullores moderne të sigurimeve dhe me ratifikimin e saj të gjitha kompanitë e sigurimeve duhej të liçencohen, rregullohen dhe mbikëqyren nga ana e BPK-së. Programi i sigurimeve në BPK startoi me katër kompani të Sigurimeve të liçencuara nga ana e Shtyllës së II-të, ndërsa, gjatë vitit 2001, një kompani e sigurimeve u tërhoq nga tregu i Kosovës.

Rregullorja e UNMIK-ut nr.2001/25 mbi Liçencimin, Mbikëqyrjen dhe Rregullimin e Kompanive të Sigurimeve si dhe Ndërmjetësuesve në Sigurime u nënshkrua më 5 tetor të vitit 2001 dhe me këtë u krijua një rëxhim i ri rregullativ i bazuar në parimet e Bashkimit Evropian. Kjo rregullore transferoi përgjegjësinë efektive të mbikëqyrjes dhe liçencimit të katër kompanive ekzistuese të sigurimit jo-jetë

prej Shtyllës së II-të në BPK. Kompanive ekzistuese u që lejuar operimi i përkohshëm sipas Rregullores së Shtyllës së II-të, por si atyre ashtu edhe kompanive të reja të themeluara u që kërkuar të aplikojnë në BPK për liçencë të re pune.

Katër kompanitë ekzistuese të sigurimeve, më 31 dhjetor të vitit 2001, dorëzuan aplikacionet për liçencë sipas Rregullores së re të UNMIK-ut. Bazuar në pushtetin ekzekutiv të BPK-së, të nxjerrë nga rregullorja e re e sigurimeve, një Administrator i Përkohshëm që emëruar në vend të menaxhmentit korent të një kompanie të sigurimeve. Në vijim kompania që dërguar në falimentim.

Qëllimi i BPK-së

Qëllimi i BPK-së është mbrojtja e popullsinë kosovare përmes themelimit dhe zbatimit të rregullores dhe regullave - sipas të cilave industria e sigurimeve kryen funksionet e saja dhe paguan obligimet.

Status i Zhvillimit

Është bërë themelimi i departamentit funksional të rregullimit të sigurimeve dhe është zhvilluar një program trajnimi. Personeli i mbikëqyrjes përbëhet nga nëntë inspektorë dhe 3 ndihmës inspektorë. Inspektorët po trajnohen përmes punës, ndërsa me qëllim të avansimit të njohurive dhe kuptimit nga ana e tyre të mbikëqyrjes së sigurimeve, janë zhvilluar edhe programe trajnimi brenda departamentit. Sa i përket menaxhmentit vendor, me emërimin e kosovarit si Rregullator të Sigurimeve - në fillim të 2003-ës, BPK-ja do të përmbush qëllimin e vet 100%. Tridhjetë rregullat prudenciale, të përgatitura dhe të aprovuara nga ana e Bordit Drejtues, japin si shpjegimet për kërkesat ligjore mbi funksionimin e të gjitha llojeve të kompanive të sigurimeve, të ndërmjetësuesve, brokerëve dhe rregullatorëve, ashtu edhe kërkesat financiare të tyre. Sot kemi 8 kompani të sigurimeve të liçencuara, ndërsa një është duke funksionuar me liçencë të përkohshme. Kompanitë e sigurimeve gradualisht kanë zgjeruar aktivitetin e tyre, ndërsa dy prej tyre tashmë funksionojnë në zona ku shtrihen minoritetet. Aktualisht, BPK-ja është duke procesuar një aplikacion për kompani të sigurimit të jetës, ndërsa ka pranuar edhe dy aplikacione të tjera.

Me qëllim të stabilizimit të mëtejshëm të industrisë së sigurimeve si dhe të edukimit të publikut kosovar dhe industrisë së sigurimeve, BPK-ja ka përkrahur formimin e Asociacionit të Sigurimeve të Kosovës dhe të Institutit për Sigurime. Gjithashtu, BPK-ja ka themeluar Fondin Garantues me qëllim të mbrojtjes së popullsisë së Kosovës nga automjetet e pasiguruara.

Premiumet e Lëshuara dhe Zhdëmtimet

Katër kompanitë e sigurimeve, në vitin 2001, lëshuan gjithsej 179,864 polisa në vlerë premiumi prej 31,161,676 euro, ndërsa vlera e zhdëmtimeve të realizuara arriti në 2,655,560 euro. Në vitin 2002, tetë kompanitë e sigurimeve lëshuan gjithsej 174,967 polisa në vlerë premiumi prej 27,127,023 euro, ndërsa realizuan 7,766 zhdëmtime që kapin shumën prej 3,389,982 euro. Fondi Garantues bëri zgjidhjen e 212 kërkesave për kompenzim dëmsh që kapin vlerën prej 155,678 euro.

Klasat e reja të biznesit

Janë aprovuar gjashtë klasa plotësuese biznesi për tre kompani: Zjarri, Aksidenti Personal (AP), Rreziqet Gjithsej në Ndërtimtari (RrGjN), Dëmet Fizike të Veturave (CASCO), Përgjegjësia e Drejtorëve dhe Nëpunësve (D & N) dhe Përgjegjësia Profesionale.

Për tre kompani janë aprovuar katër klasë plotësuese biznesi: Zjarri, Aksidenti Personal (AP), Rreziqet Gjisej në Ndërtimtari (RrGjN), Dëmtimet Fizike të Veturave (CASCO). Dy kompani ende merren vetëm me autopërgjegjësinë e detyrueshme.

Memorandumet e Mirëkuptimit në Sigurimin Ndërkombëtar

BPK-ja ka nënshkruar dy Memorandume Mirëkuptimi për Sigurime të cilat do t'u lejojnë ngasësve të automjeteve nga Kosova të hyjnë në shtetet përreth, ndërsa njëri prej tyre u lejon motoristëve kosovarë që të hyjnë pa paguar Sigurimin Kufitar. Poashtu, BPK-ja është duke negociuar për marrëveshje të mëtejme bilaterale me shtetet tjera, në mënyrë që të lejohet udhëtimi ndërkufitar pa paguar sigurimin kufitar. Pritet implementim i kësaj në një të ardhme shumë të afërt.

Politika e Investimeve

Dy Rregulla të Sigurimeve ofrojnë një politikë gjithëpërfshirëse të investimeve për kompanitë e sigurimeve. Në mungesë të strukturës dhe zhvillimit legal dhe ekonomik, BPK-ja ka kufizuar dhe ndaluar investimet në dispozicion të kompanive të sigurimeve. Investimet korente në dispozicion të kompanive të sigurimeve janë pasqyruar më poshtë:

Aktivet e lejueshme	Kufizimet	Vlersimi
Paraja e gatshme, në euro	Paraja e gatshme e imtë	Depozita e Fiksuar ose Vlera në Treg (VT)
Paraja e gatshme në valuta tjera	0	
Depozitat:		
BPK	100%	VT
Bankat tjera komerciale në Kosovë	10%	VT
Maksimumi-të gjitha bankat komerciale	30%	VT
Bankat e Jashtme të Aprovuara	10%	VT
Obligacionet:		
Qeveria – Kosovë	<i>Shënim 1</i>	VT
Qeveria – Jo-Kosovë	100%	VT
Qeveria – Jo e njohur	1%	VT
Korporatat – Aprovuar	5%	VT
Ekuitetet:		
Këmb.i letrave me vlerë- Aprovuar	5%	VT
Letrat me vlerë – Jo të njohura	1%	VT
Letrat me vlerë – Bankat e aprovuara nga BPK	5%	VT
Kreditë:		
Të sigurta – aprovuar nga BPK-ja	2.5%	VT
Të pasigurta	0	
Prona:		
Zyra e selisë dhe zyret e filialave	5%	VT
Tjera	0	
Kosovë	0	
Instrumentat Garantues të Bashkimit Evropian	<i>Shënim 2</i>	VT
Instrumentat Financiarë të BPK-së:		
Instrumentat e Depozitit të Fiksuar	100%	VT
Tjera	<i>Shënim 3</i>	VT
Investimet në Sektorin Jopublik të Kosovës	0	

Shënim 1: Nuk është opcion për të ardhmen e afërt. Shënim 2: Opcioni po shqyrtohet. Shënim 3: Tash për tash, instrumenta të këtillë nuk ekzistojnë.

Mbikëqyrja e Fondeve të Pensionit

Departamenti i Mbikëqyrjes së Pensioneve në BPK është themeluar në bazë të Rregullores së UNMIK-ut nr.2001/35.

Ky departament është i ngarkuar me funksionet e rregullimit dhe mbikëqyrjes së aktiviteteve të Pensionit Suplementar Punëdhënës (Fonde Pensionale) dhe ofruesve të Pensioneve Suplementare Individuale. Poashtu, këto funksione ushtrohen edhe ndaj ofruesve të shërbimeve të entiteteve të pensioneve, përfshirë këtu Trustin e Kursimeve të Pensioneve të Kosovës, menaxherët e aktiveve dhe ruajtësit e aktiveve të pensioneve.

Departamenti i Mbikëqyrjes së Pensioneve, pranë BPK-së, që themeluar dhe organizuar më 1 qershor të vitit 2002. Tash për tash, këtë Departament e përbëjnë tre ekzaminues të pensioneve. Ekzaminuesit qenë nënshtruar trajnimit dhe vazhdojnë të trajnohen gjerësisht si mbi kornizën rregullative e legale ashtu edhe mbi shkathësitë, teknikat dhe metodologjitë të zbatuara në funksionet e plota prudenciale të pensioneve. Një këshilltar ndërkombëtar është duke ofruar asistencë teknike.

Iniciativat e para të këtij Departamenti u fokusuan në themelimin dhe zhvillimin e kapacitetit rregullativ të pensioneve lokale, i cili do të instaloj një rexhim mbikëqyrës të pensioneve në Kosovë dhe zbatojë rregullat prudenciale ngjashëm me standardet më të mira ndërkombëtare. Lidhur me këtë konstatim, në fund të dhjetorit të vitit 2002, BPK-ja ka adoptuar dhe nxjerrë 24 Rregulla mbi Pensionet dhe atë si legjislacion sekondar për implementimin e Rregullores mbi Pensionet. Gjithashtu, ky Departament liçencoi Fondet e Pensioneve të cilat ekzistojnë në se Rregullorja mbi Pensionet të hynte në fuqi. Kjo u bë me qëllim sigurimi që pagesat e bëra për përfitimin pensional si dhe autorizimet mbi pensionet të jenë të kontraktuara brenda kërkesave të Rregullores mbi Pensionet.

Plotësimi, aq sa është i nevojshëm, i rregullave ekzistuese dhe hartimi i rregullave plotësuese që i përgjigjen sistemit të pensioneve si dhe që lejojnë rritjen e sistemit brenda kornizës qeverisëse të shëndoshë e prudenciale - përbëjnë misionin e Departamentit.

BPK-ja, deri më 31 dhjetor të vitit 2002, lëshoi gjashtë liçenca të reja për Fonde Pensionale – Pensionet Suplementare Punëdhënëse. Fondet e reja rexhistruan një participim të kombinuar të 1.706 participantëve. Pritet që edhe më shumë ndërmarrje të themelojnë Fonde Pensionale për punëtorë të tyre dhe atë si një plotësim ndaj pensioneve të kursimeve individuale të obligueshme.

BPK-ja vazhdon të mbetet e përkushtuar në ndërtimin dhe forcimin e kapacitetit rregullativ dhe mbikëqyrës të pensioneve, në mënyrë që, të promovojë dhe mbështet zhvillimin dhe rritjen e shëndoshë të pensioneve brenda një rexhimi të mbikëqyrjes, të cilin e karakterizon transparenca dhe devotshmëria ndaj standardeve rregullative të shëndosha ndërkombëtarisht të pranuar.

Funksionet Bankare

Funksionet bankare të BPK-së janë të grupuara në tre seksione kryesore: Menaxhimi i parasë së gatshme dhe thesarit, Shërbimet bankare dhe Sistemi i Kleringut Ndërbankar.

Kryesisht, Menaxhimi i parasë së gatshme dhe i thesarit është i preokupuar me mbajtjen e stokut adekuat të euro bankënotave dhe monedhave për nevojat e ekonomisë lokale. Ky funksion, në vitin 2002, pati një rol të theksuar gjatë kalimit në valutën euro. Personeli i thesarit të BPK-së punon me një vëllim të posaçëm të parasë së gatshme si në markë gjermane ashtu edhe në euro. Gjithashtu, përgjegjësi e tyre ishte edhe minimizimi i nevojës për transport të parasë së gatshme midis filialave dhe me këtë edhe reduktimi i kostos së përgjithshme të operacioneve me para të gatshme.

Mirëmbajtja dhe planifikimi i drejtë i rezervave të parasë së gatshme, mundësoi që BPK-ja të rris shumën e fondeve në dispozicion për investime në tregun financiar.

Përmes rrjetit të vet të filialave, BPK-ja ofroi lehtësira këmbimi për shumicën e popullsisë së Kosovës. Depozitat dhe tërheqjet e klientëve, pagesat e tatimeve dhe taksave, pagesat e doganës, pagesat e rrogave punëtorëve në sektorin publik, pagesat e ndihmës sociale dhe pensioneve dhe punët me banka dhe institucione financiare – të gjitha këto, deri në kohën kur rrjeti i saj i filialave iu dha bankave komerciale (korrik 2002), u realizuan nga ana e BPK-së. Deri në fund të këtij viti, shumica e këtyre transaksioneve vazhduan të kryhen, në shkallë dukshëm të reduktuar, nga ana e filialës së vetme të mbetur në Prishtinë. Edhe pse veprimet komerciale bankare do të pushojnë së realizuari nga ana e BPK-së, përfundimisht në shkurt të vitit 2003, shërbimet bankare do të vazhdojnë që, përmes zyrës në Prishtinë, të ofrojnë shërbime për klientët e Bankës - kryesisht për IVK-në dhe UNMIK-un.

Krahas tranzicionit gradual kah operacionet bankare me jo-të gatshme dhe rritjes së numrit të individëve dhe kompanive që bëjnë pagesa përmes sistemit bankar, nevoja për operacione me të gatshme ka rënë në mënyrë të theksuar. Kjo i mundësoi BPK-së që të transformojë operacionet e saja në ato të ngjashme që i ka një bankë qendrore. Kështu, gjatë kësaj kohe, u bë edhe më evident rëndësia e një Sistemi modern dhe efikas të Kliringut Ndërbankar, andaj përmirësimet dhe zhvillimet e mëtejme të nevojshme qenë implementuar në sistemin e kliringut ndërbankar.

Sistemi i Kliringut Ndërbankar

Me qëllim të lehtësimit të punëve rreth pagesave vendore nëpërmjet sistemit bankar, në maj të vitit 2001, është themeluar Sistemi i Kliringut Ndërbankarë (SKN). Më tutje, SKN-ja pësoi transformim të madh teknologjik ku si rezultat i kësaj, që nga prilli i vitit 2002, u jetësua një transfer i plotë elektronik ndërbankar i informatës mbi pagesën. Suksesi i SKN-së reflekton si rritjen ashtu edhe kthimin e besimit në sistemin lokal bankar.

BPK-ja, jo vetëm që menaxhon dhe monitoron operacionet, por ajo gjithashtu participon drejtpërdrejtë në sistemin e pagesave në të cilin marrin pjesë të shtatë bankat komerciale lokale. Sistemi i ri ofron mjete të zhvilluara të komunikimit mes bankave, pastaj një përshtatje reale-në kohë, ndaj bilanceve të bankave me BPK-në, zvogëlim të theksuar të rreziqeve dhe kostove të ndërlidhura me pagesën dhe marrëveshjen si dhe mundësinë e ekzekutimit të pagesave shpejtë dhe në mënyrë efikase. Numërizimi standard i llogarive bankare sipas IBAN-it, është kryer me sukses në të gjitha bankat e Kosovës.

Numri dhe vlera gjithsej e transaksioneve të procesuara nga ana e SKN-së ka vazhduar të rritet gradualsiht. Numri mesatar ditor i transaksioneve të pagesave bankë me bankë, në dhjetor të vitit 2002, arriti në 640. Në janar kjo mesatare ditore ishte vetëm 40 transaksione. Përderisa shuma mesatare e transfertave të procesuar nga SKN-ja ishte thuaja e pandryshuar, shuma mujore gjithsej e fondeve të transferuara mes bankave, për periudhën e njëjtë, ngritet prej 8.6 milionë euro në 138.1 milionë euro.

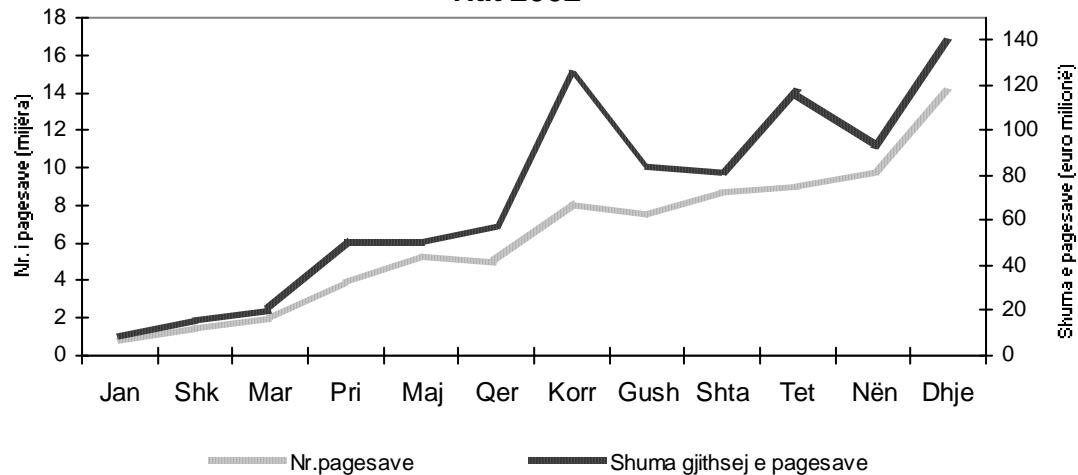
Krahas pagesave normale (transferta-rexhistri bankë me bankë) dhe prioritare (numër i vogël i transfertave individuale), veprimet e SKN-së përfshijnë edhe pagesat masive. Është shënuar rritje e theksuar e këtij lloji të transfertave, si rezultat i drejtpërdrejtë të implementimit të gjerë të pagesës së rrogave drejtpërdrejtë përmes llogarive bankare. Vlersimet e BPK-së flasin se afër 200.000 pagesa të këtylla individuale janë procesuar në baza mujore.

Tarifat për anëtarim dhe transaksione – të përcaktuara nga ana e SKN-së, mbeten të pandryshuara gjatë vitit të kaluar. Me qëllim të nxitjes së mëtejme dhe rritjes së fleksibilitetit në operacionet e

pagesave, pritet që, në fillim të 2003-ës, të implementohet një strukturë e re tarifore e cila po zhvillohet në bashkëpunim të plotë me KKPN-në (Komiteti Këshillëdhënës për Pagesa Ndërbankare).

Sipas Rregullës Prudenciale të BPK-së nr.XVII, të gjitha bankat e liçencuara për veprim brenda Kosovës duhet të mbajnë llogaritë e Rezervës së Likuiditetit në BPK. SKN-ja ishte përgjegjëse për monitorimin dhe administrimin e këtyre llogarive. Gjithashtu, SKN-ja, përmes aktiviteteve të përditshme në rregullimin e llogarive të bankave, kryente edhe funksionin e ndërlidhjes midis BPK-së dhe bankave komerciale.

Numri mujor dhe shuma e pagesave gjithsej në SKN gjatë vitit 2002

Përkundër progresit evident të arritur në vitin 2002, SKN-ja do të bëjë përmirësime të mëtejme teknologjike dhe organizative. Kjo nënkupton zhvillimin dhe implementimin e një lidhjeje direkte informuese mbi pagesën ke gjeneruesit më të mëdhenj të pagesave massive, pastaj lidhjen e plotësisht të automatizuar me sistemin intern të kontabilitetit të BPK-së si dhe përmirësimet e mëtejme në grumbullimin dhe publikimin e të dhënave statistikore mbi punën e SKN-së. Me qëllim të arritjes së potencialit të rregullimit të plotë në kohë-reale në sistemin banker të Kosovës, SKN-ja do të vazhdojë së inkurajuar bankat komerciale në zgjerimin e infrastructures së tyre komunikuese me rrjetin e tyre të filialave. Në vitin 2003 do të shqyrtohen mundësitë e zgjerimit të linqeve tashmë ekzistuese të telekomunikim të dedikuar mes BPK-së dhe pjesëmarrësve të tjerë në SKN, pastaj siguria e këtyre linjave dhe mundësia e themelimit të rrjetit elektronik.

Operacionet e jashtme

Funksioni i BPK-së i Menaxhimit të aseteve (mjeteve financiare) të jashtme u rifokusua dhe u modernizua gjatë vitit 2002 në pajtim me strategjinë e tërësishme të rishikuar. Funksioni i saj i pagesave ndërkombëtare u zvogëluar gradualisht me kalimin e shumicës së aktiviteteve të saj komerciale te bankat komerciale lokale. Ndonëse aktivitetet e pagesave të jashtme vazhduan të kryhen nga BPK-ja, ato ishin në një nivel të zvogëluar dhe u ofroheshin kryesisht qeverisë dhe institucioneve financiare.

Shuma e fondeve nën menaxhimin e BPK-së të disponueshme për investime, pas zëvendësimit të markës gjermane me euro, u rrit dukshëm dhe BPK-ja zhvilloi marrëdhënie më të ngushta me bankat e tjera qendrore të Europës dhe e avancoi njohjen e saj. Krahas marrëdhënieve në zhvillim me bankat korrespondente në Gjermani dhe Austri, marrëdhënie të reja bankare u themeluan dhe priten të operacionalizohen në vitin 2003.

BPK-ja ishte në gjendje ta përmirësojë kthimin nga investimet përderisa respektonte rregullat e përgjithshme të shmangies nga risqet dhe mbante një likuiditet dhe një siguri adekuate të investimeve të veta. Funkzioni i Menaxhimit të riskut u zhvillua gjatë vitit 2002 dhe Menaxheri i riskut i emëruar rishtas, së bashku me Auditimin e brendshëm, do të jenë përgjegjës për vlerësimin, përcaktimin dhe përcjelljen e politikave dhe strategjive të investimeve. Ndarja e detyrave në mes të aktiviteteve afariste dhe përllogaritare vazhdoi të respektohej në mënyrë strikte.

Disa nga aktivitetet më të rëndësishme të BPK-së

Kalimi në euro

Zyrtarizimi i përdorimit të markës gjermane në Kosovë që bërë përmes Rregullores nr.1999/04 dhe Udhëzimit Administrativ nr.1999/02. Më tutje, Udhëzimi Administrativ nr.2001/24 trasoi rrugën për zëvendësimin e markës gjermane me valutën euro si valutë me përdorim më të gjerë në Kosovë. Gjithashtu, me këtë, përgjegjësia për këtë detyrë kolosale të kalimit në valutën euro u bart të menaxhmenti dhe punëtorët e BPK-së.

Përgatitjet për kalim në valutën euro, në Kosovë, patën filluar në gusht të vitit 2000. Objektiv kryesor i BPK-së dhe i UNMIK-ut, gjatë kalimit në valutën euro, ishte që të sigurohet një kalim i lehtë dhe i sigurtë si dhe mundësisht me një kosto sa më të ultë. Për arritjen e një zgjidhjeje optimale për Kosovën, BPK-ja u lidh me FMN-në, Deutsche Bundesbank, Bankën Qendrore Evropiane, Commerzbank, Bankën Nacionale të Austrisë dhe Raiffeisen Zentral Bank. Kjo përfshiu vlersimin teknik dhe përcaktimin e nevojave si dhe përgatitjeve për skenarët e kalimit në valutën euro. Edhe pse kalimi kryesor në valutën euro ishte i thjeshtë, shkalla dhe konsideratat teknike të vetë operacionit diktuan nevojën për involvimin e shumë agjencive qeveritare, KFOR-it dhe të ndërmarrjeve komerciale.

Në mungesë të të dhënave statistikore gjithëpërfshirëse nuk ishte i mundshëm vlersimi i saktë i markës gjermane në qarkullim në Kosovë. Bazuar në informatat në dispozicion dhe analizat e posaçme të tregut u vlersua se për finalizimin e kalimit në valutën euro, deri më 28 shkurt 2002, lypset importuar 500 milionë euro. Furnizimi me euro bankënota dhe monedha, në Kosovë, filloi në fillim të dhjetorit të vitit 2001. Me qëllim të furnizimit të bankave komerciale lokale dhe plotësimit të nevojave të vetë BPK-së, në Kosovë, u sollën rreth 100 milionë euro qysh para fundit të vitit 2001. BPK-ja, si pjesë të punëve parapërgatitore, përmes tenderit ndërkombëtar, ftoi kompanitë për TNV (Transport Ndërkombëtar të Valutave) që të ofrojnë paratë dhe transportin e euros.

Për dallim prej shteteve të euro-zonës, ku të gjitha bankat, me qëllim të ndërrimit të valutave të tyre nacionale në euro pa kurrfarë provigjioni - gëzuan qasje direkte ke bankat qendrore emetuese, në Kosovë, paraja e gatshme euro duhej të silllej nga bota e jashtme. Aq më tepër, bankënotat dhe monedhat e mbledhura të markës gjermane, duhej të riatdhesosheshin pas ndërrimit. Kjo involvoi kosto të konsiderueshme transporti, sigurimi dhe sigurie.

Të gjitha bilancet në DEM, të mbajtura në llogaritë e BPK-së dhe të bankave komerciale lokale në Kosovë, më 1 janar 2002, qenë konvertuar automatikisht dhe pa kurrfarë provigjioni në euro dhe atë me një normë të parevokueshme konvertimi prej 1.95583 DEM për një euro.

Gjatë janarit dhe shkurtit të viti 2002 (periudha e qarkullimit paralel) ishin të akceptueshme për pagesa si bankënotat dhe monedhat DEM ashtu edhe ato në euro. Në të njëjtë kohë, ndërrimi fizik i markave gjermane me euro u realizua sipas këtyre kushteve vijuese:

- Shumat deri në 1,000 DEM (shuma familjare) u këmbyen pa kurrfarë provigjioni,
- Shumat deri në 10,000 DEM iu nënshtruan provigjionit,
- Shumat mbi 10,000 DEM qenë pranuar vetëm si depozita në banka.

Kalimi në valutën euro ofroi një rast unik për zvogëlimin e parasë së gatshme në qarkullim dhe, duke inkurajuar kalimin prej sistemit ekzistues të pagesave me para të gatshme në atë me jo të gatshme, ndikoi në zhvillimin e mëtejshëm të sistemit bankar modern dhe efikas. Përmes publikimit të limiteve mbi shumat e këmbyeshme dhe përkushtimit të vendosur ndaj afatit të qarkullimit paralel, poseduesit

e parave të gatshme qenë inkurajuar që të hapin llogari bankare dhe të depozitojnë paratë e tyre në banka.

Roli që fushata informative publike pati në kalimin e suksesshëm në valutën euro nuk mund të lihet i panëvizuar. Ky rol u zhvillua me ndihmën e Agjencionit Evropian për Rindërtim dhe UNMIK-ut, ndërsa u realizua përmes Odës Ekonomike dhe mbështetjes nga ana e Qendrës Evropiane Informative Korresponduese. Falë partneritetit me Shtyllën e IV-të të BE-së, broshurat dhe publikimet tjera qenë shpërndarë nëpër tërë territorin e Kosovës. Më shumë se 300,000 kopje të broshurave qenë shtypur dhe shpërndarë dhe atë në tri gjuhë zyrtare – shqipe, serbe dhe angleze.

Importi & Eksporti i parasë së gatshme në vitin 2002 - BPK dhe Bankat Komeriale (përfshirë furnizimin me euro në dhjetor të vitit 2001)

	Importi (euro)	Eksporti (euro)	Riatdhesimi (DEM)
BPK	455,212,500	45,000,000	1,027,268,819
Bankat Komeriale	142,200,000	61,211,407	151,634,126
Gjithsej	597,412,500	106,211,407	1,178,891,095

Furnizimi me euro monedha dhe importi i mëvonshëm plotësues i tyre arriti në rreth 7 milionë euro. Gjithashtu, BPK-ja riatdhesoi DEM monedha në vlerë prej gjithsej 9.67 milionë DEM. Këto detyra kërkonin organizim dhe planifikim logjistik sinjifikant, kështuqë është dashur që të transportohen më tepër se 100 tonelata monedha.

Rrjeti i Filialave të BPK-së

Në kohën kur u themelua BPK-ja (nëntor 1999), në Kosovë nuk funksionote asnjë bankë tjetër. Për këtë, ajo ofroi lehtësira dhe shërbime bankare për administratën e UNMIK-ut dhe të gjitha komunitetet në Kosovë. Atëbotë, ishte paraparë që, kur sistemi i bankave komerciale të ketë arritur një zhvillim të mjaftueshëm, atëherë, të gjitha funksionet komerciale të BPK-së do të transferoheshin në sistemin e bankave komerciale. Ky objektivi u realizua në vitin 2002. BPK-ja hoqi dorë nga rrjeti i saj i filialave (gjashtë filiala dhe 15 nën-filiala) dhe me këtë një pjesë substanciale e funksionit të pagesave, në vitin 2002, kaloi në bankat komerciale. Ky program u kompletua me nënshkrimin e marrëveshjes së fundit mbi qiradhënien më 8 korrik. Pas kësaj ndarjeje, numri i punëtorëve të BPK-së, në vitin 2002, u zvogëluar nga 362 (sa kishte në janar) në 127 (në fund të korrikut). Pjesë e këtyre marrëveshjeve mbi qiradhënien ishte edhe transferimi i stafit ekzistues në bankat që morën objektet me qira, kështuqë me këtë filialat qenë mbyllur në mënyrë efektive dhe pa humbje të vendeve të punës. Mbyllja e veprimtarisë së filialave rezultoi me një reduktim të të hyrave të BPK-së për 60%. Marrëveshjet mbi qiradhënien e objekteve të filialave, për të cilat BPK-ja ka përgjegjësinë e mirëmbajtjes, gjeneruan të hyra në shumë prej 175,000 euro. Sidoqoftë, këto të hyra nuk janë ende në dispozicion të BPK-së në formë të të hyrave të saj, për shkak se janë të deponuara në llogarinë speciale të mirëbesimit deri atëherë kur të zgjidhet e drejta pronësore mbi këto objekte.

Zhvillimi i Burimeve Njerëzore

Përveq funksioneve administrative brenda BPK-së, Departamentit të Burimeve Njerëzore i është caktuar edhe përgjegjësia e përparimit të diturive dhe shkathësive të personelit të BPK-së. Me qëllim koordinimi të programeve të ndryshme trajnuese në vijim e sipër si dhe avansimin e përpjekjeve

trajnuese, u krijua një vend pune për Nëpunës të Trajnimeve brenda këtij Departamenti. BPK-ja është ende organizatë e re, kështuqë puna dhe ambienti në të cilin ajo funksionon janë subjekt të ndryshimeve të vazhdueshme. E tërë kjo shtrun kërkesa sinjifikante për personelin e BPK-së i cili duhet të ecën krah për krah me zhvillimet si dhe të bëjë të gjitha përpjekjet për të qenë prijës i ligës së diturisë në sektorin financiar.

Departamenti i Burimeve Njerëzore ka hartuar plane gjithëpërfshirëse aftagjata trajnimi dhe poashtu është pajisur mirë për t'iu përgjigjur shpejtë të gjitha nevojave të papritura. Ky departament, në bashkëpunim me menaxherët e të gjitha departamenteve si dhe përmes praktikës së trajnimit të secilit nivel të punëtorëve, vazhdimisht përcakton nevojat për trajnime dhe zhvillim profesional të personelit – krejt kjo me qëllim të ndërtimit të një organizimi efikas, të cilësisë së lartë dhe të kostos efektive.

Programet arsimuese mbi punën të BPK-së startuan me trajnimin e strukturuar dhe të mbikëqyrur në procesin e punës. Janë organizuar kurse “brenda shtëpisë” për grupe të punëtorëve në pozita të ngjashme. Lidhur me nevojat trajnuese të specializuara ose individuale, punëtorët e BPK-së morën pjesë në seminare të institucioneve si brenda ashtu edhe jashtë Kosovës.

Si shtojcë e kësaj vijnë edhe seminarët e organizuara në informimin e krejt personelit mbi rregulloret e reja, ligjet dhe çështjet tjera si për shembull sigurimi shëndetësor dhe pensional. Me qëllim përmirësimi të shkallëve të aftësisë së krejt menaxherëve lokal, është bërë trajnimi nga lëmi i teknikave të menaxhimit, etikës në punë dhe punës ekipore.

BPK-ja, në tremujorin e fundit të vitit 2002, aranzhoi kursin e gjuhës angleze për tërë personelin e saj dhe filloi të mbështes financiarisht studimet e kohëpaskohshme si dhe ato postdiplomike në Universitetin e Prishtinës. Personeli i BPK-së ka vazhduar së përfituari nga trajnimet e sponsoruara nga ana e FMN-së në Washington dhe Vienë, nga kontaktet me funksionet analoge në Ministrinë për Financë dhe Ekonomi (MFE) dhe vizitat tjera bankave qendrore në regjion. Bashkarisht me Entin Statistikor të Kosovës (ESK) është themeluar një grup këshillëdhënës – krejt kjo me qëllim të ndërmarrjes së Analizave Makroekonomike, pastaj të përmirësimit dhe azhurimit të grumbullimit të të dhënave statistikore si dhe identifikimit dhe zhvillimit të projekteve të përbashkëta. Personeli ka vijuar seminarët mbi zbulimin e parave të falsifikuara në BQE në Frankfurt dhe ACE programin e Fakultetit të Ekonomisë dhe Ekonometrisë në Universitetin e Amsterdimit. Gjithashtu, disa nga punëtorët e BPK-së kanë vijuar kurset e kontabilitetit të organizuara nga ana e Bordit të Kontabilistëve të Kosovës.

Bartja e Përgjegjësisë të Menaxhimit

Efektivisht që nga 1 janari i vitit 2003, roli i Ekspertëve Ndërkombëtarë do të ndryshojë në atë të Këshilltarëve. Ata do të mbështesin dhe zhvillojnë më tutje lëmitë funksionale relevante ku puna nuk është kompletuar ende, ose ku mungesat ekzistuese të prolonguara kërkojnë punë akademike ose trajnim të jashtëm. Të gjitha pozitat menaxheriale do të kenë zëvendës menaxherët e tyre lokal dhe përgjegjësitë e punëve të përditshme do të barten substancialisht te ta.

Pas mbylljes së filialave, BPK-ja filloi punën në ridefinimin e rolit të saj, ndërsa në vijë me strategjinë e korporatës, Bordi i Guvernatorëve aprovoi strukturën e rishqyrtuar organizative të BPK-së më 29 korrik të vitit 2002. Duke identifikuar kërkesat për 138 vende të punës, struktura e re është shumë e ngjashme me atë të funksioneve të Bankës Qendrore. Kjo njohu nevojën e investimit në personel dhe në zhvillimin e tij profesional në mënyrë që t'u mundësojë ecjen në hap me ndryshimet e mundshme në sektorin financiar. Pas arritjes deri ke struktura organizative e rishqyrtuar, janë bërë të gjitha përpjekjet për ripozicionimin e personeli ekzistues në vendet e zbarzëta duke u përkushtuar, në të

njëjtë kohë, për investim në zhvillimin e tyre profesional. Me ndihmën e këshillëtarëve të FMN-së, në shtator të vitit 2002, është bërë hartimi dhe implemtimi i strukturës së re të politikës së personelit dhe gradimit të tij, të rrugës së përparimit në karrierë dhe të rrogave.

Prioritet i lartë iu dha trajnimit dhe zhvillimit të personelit, ndërsa aty ku u identifikuan zbrastësira aftësish, aty edhe u zhvilluan programe trajnimi të jashtëm, "brenda shtëpisë" dhe përbrenda vetë procesit të punës. Me qëllim të trajnimit të shpejtuar dhe përgatitjes së tyre për emëtime të ardhshme menaxheriale, BPK-ja bëri zgjedhjen e dhjetë punëtorëve të rinj në mesin e personelit të saj. Gjithashtu, BPK-ja lansoi edhe një program bashkëpunimi intern për studentët më të mirë nga Universiteti i Prishtinës në mënyrë që për nevojat e saja të gjejë kandidatët më të mirë të diplomuar.

Implementimi i Planit Suplementar të Pensionit në BPK

Bordi i Guvernatorëve të BPK-së, më 18 dhjetor të vitit 2002, ka aprovuar dhe adoptuar vendimin mbi krijimin e e Fondit Pensional të BPK-së. Pensioni i BPK-së do të jetë një shtesë në privilegjet tjera të cilat një i punësuar do t'i marrë me rastin e pensionimit. Kështu, kur një punëtor i BPK-së pensionohet në moshën 65 vjeçare, atëherë ai ose ajo mund të llogaris në një fluks modest të hyrash të siguruara nga ana e pensionit jetësor mujor i nxjerrë nga Pensioni Themelor si dhe në pagesë të anuitetit nga kursimet të cilat do të akumulohen në Planin e Pensionit Mandator, ndërsa më tutje, do të jetë i stimuluar me një shumë të pensionit mujor të siguar nga ana e Planit të Pensionit të BPK-së.

Plani Pensional i BPK-së nxitë pagesën e anuitetit prej Skemës së Pensioneve Mandatore. Ky Plan integron përfitimet e garantuara pensionale me atë të pagesave të anuitetit, kështuqë asnjë i punësuar në BPK, me rastin e pensionimit për tërë jetën, nuk do të merrë më pak se 45% të pensionit të tij/saj të bazuar në rrogën mujore. Plani Pensional është i llojit jo-kontribues, që do të thotë se të gjitha kontributet e kërkuara për parafinancim të privilegjave pensionale vijnë nga ana e BPK-së.

Fondi Pensional i BPK-së është i organizuar nën trustin e pavarur menaxhues të Bordit të Drejtorëve të Fondit Pensional. Bordi pesëanëtarësh i Drejtorëve përfaqëson si BPK-në (2) ashtu edhe punëtorët/participantët (3). Përfaqësuesit e punëtorëve në Bord qenë zgjedhur nga ana e participantëve në Fond, ndërsa përfaqësuesit e BPK-së në këtë Bord, qenë emëruar nga ana e menaxhmentit të BPK-së.

Fondi Pensional i BPK-së dhe Plani Pensional i BPK-së filluan me punën e tyre të pavarur efektivisht me 1 janar të vitit 2003.

Pasqyrat Financiare të BPK-së për vitin 2002

Informatë e përgjithshme lidhur me Pasqyrat Financiare

Autoriteti Bankar dhe i Pagesave të Kosovës ("BPK") është një entitet publik i veçantë me autoritet që të liçencojë, mbikëqyrë dhe rregullojë institucionet financiare në territorin e Kosovës. BPK-ja është themeluar në përputhje me dispozitat e Misionit të Përkohshëm të Kombeve të Bashkuara në Kosovë ("UNMIK") - Rregullorja nr.1999/20 e nxjerrë më 15 nëntor 1999 (gjithashtu e amendamentuar më 1 tetor 2001) - "Mbi Autoritetin Bankar dhe të Pagesave të Kosovës". Objektivat kryesorë të BPK-së, sipas kësaj Rregulloreje, janë:

- Promovimi i një sistemi të sigurtë dhe efikas të pagesave vendore dhe,
- Përkujdesja mbi likuiditetin, bonitetin dhe funksionimin efikas të sistemit financiar të bazuar në ekonominë stabile të tregut, përfshirë këtu rregullimin e bankave, kompanive të sigurimeve dhe institucioneve tjera financiare.

BPK-ja ka këtë pushtet specifik vijues, që të:

- Rekomandojë udhërrëfime të gjera të politikave për Përfaqësuesin Special të Sekretarit të Përgjithshëm të Kombeve të Bashkuara nga lëmitë nën përgjegjësinë e tij dhe atë duke u bazuar në udhëzimet e Zëvendësit të Përfaqësuesit Special për Zhvillim dhe Rindërtim Ekonomik;
- Formulojë dhe zbatojë masat, pastaj rregullojë dhe mbikëqyrë, sistemet e marrëveshjes dhe të pagesave mbi transaksionet në valutë vendore dhe të huaj në Kosovë;
- Posedojë ose funksionojë një ose më shumë sisteme të pagesave;
- Veprojë si bankierë i Autoritetit Qendror Fiskal dhe të ofrojë këshillë financiare në kërkesë të tij;
- Veprojë si agjent fiskal i Autoritetit Qendror Fiskal;
- Mbajë në valutë të huaj depozitat e bankave, Autoriteti Qendror Fiskal dhe entiteteve tjera;
- Sigurojë furnizim adekuat të bankënotave dhe monedhave për kryerjen e transaksioneve në të gatshme;
- Mirëmbajë depozitimin për ruajtje të sigurtë të valutës dhe letrave me vlerë;
- Liçencojë, mbikëqyrë dhe rregullojë institucionet financiare;
- Mbikëqyrë dhe rregullojë dilerët në këmbimin e jashtëm, dhe
- Kryejë analiza të rregullta monetare e ekonomike të ekonomisë së Kosovës, publikojë këto rezultate dhe në bazë këtyre analizave të parashtrijë propozime dhe masa para Misionit të Përkohshëm të Kombeve të Bashkuara në Kosovë.

BPK-ja funksionon përmes zyrës së saj qendrore të locuar në Prishtinë. Si pjesë e ristrukturimit të saj, gjatë korrikut të vitit 2002, filialat e BPK-së, përmes procedurës së tenderit, qenë marrë me qira nga ana e bankave komerciale.

Përbërja e Bordit Drejtues

Bordi Drejtues përcakton politikat për funksionimin e Autoritetit Bankar dhe të Pagesave të Kosovës dhe mbikëqyrë implementimin e tyre. Bazuar në Rregulloren e UNMIK-ut , Bordi është i përbërë nga shtatë anëtarë të emëruar nga ana e Perfaqësuesit Special të Sekretarit të Përgjithshëm.

Bordi Drejtues i Autoritetit Bankar dhe të Pagesave të Kosovës, më 31 dhjetor të vitit 2002 përbëhej nga këta anëtarë:

Zotëriu Ajri Begu, Kryetar i Pleqësisë së Bordit Drejtues
Zonja Chaiha Kim Rhee, Drejtor i Përgjithshëm i BPK-së
Zotëri David Weatherman, Zëvendës Drejtor për Mbikëqyrje të Sektorit Financiar
Zotëri Benoit Waelkens, Zëvendës Drejtor për Funksionet Financiare
Zotëri Andy Bearpark , Zëvendës i Përfaqësuesit Special të Sekretarit të Përgjithshëm
Zotëri Gazmend Luboteni, Zëvendës i Dekanit të Fakultetit Ekonomik në Prishtinë
Zbrazët (1 pozitë)

Raporti i Auditorit të Pavarur

Ne kemi audituar bilancin e bashkangjitur të gjendjes së Autoritetit Bankar dhe të Pagesave të Kosovës (BPK) deri më 31 Dhjetor 2002 dhe pasqyrat përkatëse mbi të hyrat, ndryshimet në kapitalin e paguar dhe rezerva si dhe rrjedhën e parasë së gatshme në përfundim të vitit 2002. Këto pasqyra financiare bien mbi përgjegjësinë e menaxhmentit të BPK-së. Bazuar në auditimin tonë, ne kemi përgjegjësi për të shprehur një mendim mbi pasqyrat financiare. Pasqyrat financiare të BPK-së, përfundimisht më 31 dhjetor 2001, ishin të audituara nga një auditor tjetër, raporti i të cilit, i datuar më 4 tetor 2002, shprehte një mendim të pakualifikuar mbi këto pasqyra financiare.

Ne kemi kryer auditimin tonë në përputhje me Standardet Ndërkombëtare për Auditim. Këto standarde kërkojnë që ne të planifikojmë dhe bëjmë auditimin në mënyrë që të arrijmë deri të një siguri e arsyeshme se këto pasqyra financiare janë të liruar nga keprezantimi material. Një auditim përfshinë ekzaminimin në baza testuese, dëshminë që mbështet shumat dhe hapjet në pasqyrat financiare. Gjithashtu, një auditim përfshinë konsideratën mbi parimet e përdorura të kontabilitetit dhe vlersimeve sinjifikante të bëra nga ana e menaxhmentit si dhe vlersimin e përgjithshëm të prezantimit të pasyrave financiare. Ne besojmë se auditimi ynë jep bazë të arsyeshme lidhur me mendimin tonë.

Duke respektuar të gjitha materialet, sipas mendimit tonë pasqyrat financiare prezantojnë në mënyrë korrekte pozitën financiare të Autoritetit Bankar dhe të Pagesave të Kosovës më 31 Dhjetor 2002 dhe rezultatet e funksionimit të saj, ndryshimeve në kapitalin e paguar dhe rezerva dhe rrjedhat e parasë së gatshme si dhe janë në përputhje me Standardet Ndërkombëtare të Raportimit Financiar, përfshirë këtu Standardet Ndërkombëtare të Kontabilitetit dhe interpretimet të nxjerra nga Bordi i Standardeve Ndërkombëtare të Kontabilitetit.

Pa e kualifikuar mendimin tonë, ne u tërheqim vëmendjen tuaj në faktin se, tash për tash, ekziston pasiguri në Kosovë e cila rrethon drejtimin e ardhshëm të mundshëm të politikës ekonomike vendore, politikës rregullative dhe zhvillimeve politike. Ne s'kemi mundësi të parashohim se cilat ndryshime në kondita do të ndodhin dhe çfarë efekti këto mund të kenë në pozitën financiare të Autoritetit Bankar dhe të Pagesave të Kosovës.

Bilanci i gjendjes i BPK-së më 31 dhjetor 2002

	<i>Shënim</i>	<u>2002</u> (EUR '000)	<u>2001</u> (EUR '000)
Aktivet			
Paratë në dorë		17,474	196,132
Llogaritë rrjedhëse me bankat jorezidente	3	65,321	99,379
Llogaritë e depozitave me bankat jorezidente	4	262,696	46,016
Prona, instalime dhe pajisje (neto)	5	621	734
Aktivet tjera	6	<u>36</u>	<u>677</u>
Aktivet gjithsej		<u>346,148</u>	<u>342,938</u>
Pasivet			
Nga bankat vendore	7	46,235	219,193
Nga institucionet qeveritare	8	268,869	79,622
Nga entitetet publike dhe komerciale	9	19,326	14,485
Pasivet tjera vendore	10	<u>1,782</u>	<u>23,139</u>
Pasivet gjithsej		<u>336,212</u>	<u>336,439</u>
Kapitali dhe rezervat			
Fondi ligjor	11	2,556	2,556
Fondi rezervë	12	<u>7,380</u>	<u>3,943</u>
Kapitali dhe rezervat gjithsej		<u>9,936</u>	<u>6,499</u>
Pasivet dhe kapitali e rezervat gjithsej		<u>346,148</u>	<u>342,938</u>

Bazuar në llogaritë ligjore të parafrazuara në përputhje me Standardet Ndërkombëtare të Raportimit Financiar, këto pasqyra financiare dhe shënimet shoqëruese janë nënshkruar dhe aprovuar, në emër të Bordit Drejtues, nga ana e:

Chaiha Kim Rhee
Drejtor i Përgjithshëm

Hysni Rudi
Shef i Departamentit të
Kontabilitetit

Benoit Waelkens
Zëvendës i Drejtorit të
Përgjithshëm

Pasqyrë e të hyrave dhe shpenzimeve të BPK-së, fundviti, 31 dhjetor 2002

	<i>Shënim</i>	<u>2002</u> (EUR '000)	<u>2001</u> (EUR '000)
Të hyra nga kamata		6,765	2,828
Shpenzime nga kamata		<u>(3,044)</u>	<u>(240)</u>
Të hyra nga kamata (neto)		3,721	2,588
Të hyra nga tarifa dhe provigjioni		3,041	3,392
Shpenzime nga tarifa dhe provigjioni		<u>(184)</u>	<u>(197)</u>
Të hyra nga tarifa dhe provigjioni (neto)		2,857	3,195
Të hyra nga grantet	<i>10</i>	2,860	566
Të hyra tjera nga veprimtaria	<i>13</i>	<u>369</u>	<u>125</u>
Të hyra nga veprimtaria (neto)		9,807	6,474
Shpenzimet e tjera jo-operuese			
Shpenzimet e personelit	<i>14</i>	929	816
Amortizimi		329	215
Shpenzimet e përgjithshme dhe administrative	<i>15</i>	4,775	3,052
Shpenzimet tjera		<u>337</u>	<u>25</u>
Shpenz. tjera jo-operuese gjithsej		<u>6,370</u>	<u>4,108</u>
Profiti për periudhën (neto)		<u>3,437</u>	<u>2,366</u>

Bazuar në llogaritë ligjore të parafrazuara në përputhje me Standardet Ndërkombëtare të Raportimit Financiar, këto pasqyra financiare dhe shënimet shoqëruese janë nënshkruar dhe aprovuar, në emër të Bordit Drejtues, nga ana e:

Chaiha Kim Rhee
Drejtor i Përgjithshëm

Hysni Rudi
Shef i Departamentit të
Kontabilitetit

Benoit Waelkens
Zëvendës i Drejtorit të
Përgjithshëm

Pasqyrë e BPK-së mbi rrjedhën e parasë së gatshme, fundviti, 31 Dhjetor 2002

	<i>Shenim</i>	<u>2002</u> (EUR '000)	<u>2001</u> (EUR '000)
Rrjedha e keshit nga aktivitetet operuese			
Profiti për periudhën (neto)		3,437	2,366
Zërat në jo-të gatshme në pasqyrën e të hyrave dhe shpenzimeve			
Amortizimi		329	215
Të hyra nga grantet	<i>10</i>	(2,860)	(566)
Ndryshimi në aktivet operuese			
Rritje në llogaritë depozituese me bankat e huaja		(216,680)	(511)
(Rritje)/Zvogëlim në aktivet tjera vendore		641	(270)
Ndryshim në pasivet operuese			
(Zvogëlim)/Rritje nga bankat vendore		(172,958)	202,650
Rritje në shuma nga institucionet qeveritare		189,247	57,083
Rritje/(Zvogëlim) në shuma nga entitetet publike dhe komerciale		4,841	(2,842)
(Zvogëlim)/Rritje në pasivet tjera vendore		<u>(21,106)</u>	<u>21,254</u>
Para e gatshme neto nga aktivitetet operuese		(215,109)	279,379
Rrjedhë e parasë së gatshme nga aktivitetet investive			
Blerje e aktiveve fikse materiale		<u>(216)</u>	<u>(447)</u>
Para e gatshme neto e përdorur në aktivitetet investive		(216)	(447)
Rrjedhë e parasë së gatshme nga aktivitete financimi			
Kapitali i angazhuar		-	-
Fondet e granteve të pranuar		<u>2,609</u>	<u>783</u>
Para e gat. (neto) nga aktivitete financimi		2,609	783
(Zvogëlim)/Rritje në para të gat. dhe ekuival. me para të gat. për periudhën		(212,716)	279,715
Paraja e gatshme dhe ekuivalente me paranë e gatshme në fillim të periudhës		<u>295,511</u>	<u>15,796</u>

Pasqyrë e ndryshimeve në Kapitalin e Paguar dhe Rezerva, fundviti, 31 Dhjetor 2002

	<u>Kapitali</u> (EUR' 000)	<u>Rezerva e përgjithshme</u> (EUR '000)	<u>Përfitimet e mbajtura</u> (EUR '000)	<u>Gjithsej</u> (EUR '000)
Bilanci më 31 Dhjetor 2000	2,556	309	1,268	4,133
Profiti për vitin (neto)	-	-	2,366	2,366
Transfer në fondin rezervë	_____ -	<u>3,634</u>	<u>(3,634)</u>	_____ -
Bilanci më 31 Dhjetor 2001	<u>2,556</u>	<u>3,943</u>	_____ -	<u>6,499</u>
Profiti për vitin (neto)	-	-	3,437	3,437
Transfer në fondin rezervë	_____ -	<u>3,437</u>	<u>(3,437)</u>	_____ -
Bilanci më 31 Dhjetor 2002	<u>2,556</u>	<u>7,380</u>	_____ -	<u>9,936</u>

Shënime mbi Pasqyrat Financiare të BPK-së

1. BAZA E PREZANTIMIT

Këto pasqyra financiare të Autoritetit Bankar dhe të Pagesave të Kosovës ("BPK") janë përgatitur, në të gjitha aspektet materiale, në përputhje me Standardet Ndërkombëtare të Raportimit Financiar ("IFRS"), përfshirë këtu Standardet Ndërkombëtare të Kontabilitetit dhe interpretimet e nxjerra nga ana e Bordit të Standardeve Ndërkombëtare të Kontabilitetit, ndërsa mospërfshirë këtu pagat e financuara nga donatorët, të cilat nuk janë regjistruar si shpenzime, dhe të hyrat nga grantet në pasqyrat financiare të BPK-së.

Valuta e prezantimit

Pasqyrat financiare të BPK-së, deri më 31 Dhjetor 2002, ishin të prezantuara në valutën zyrtare për territorin e Kosovës, ku marka gjermane ("DEM") ishte valutë matëse dhe raportimi në territorin e Kosovës. Në përputhje me Rregulloren e UNMIK-ut nr.1999/4, që nga 1 Janari 2002, euro ("EUR") është adoptuar si një nga valutat zyrtare në Kosovë, ku si pasojë e kësaj shumat e denominuara në DEM qenë konvertuar në EUR qysh nga 1 Janari 2002 dhe atë duke zbatuar një normë këmbimi të fiksuar dhe të parevoikueshme 1 EUR=1.95583 DEM. Që nga 1 Janari 2002 librat e BPK-së dhe evidencat mbahen në EUR.

Bazat e kontabilitetit

BPK-ja mirëmban evidencat e saja të kontabilitetit në përputhje me praktikën e përgjithshme të kontabilitetit të akceptuar në territorin e Kosovës së administruar nga Kombet e Bashkuara dhe përgatit pasqyrat e saja financiare në harmoni me Standardet Ndërkombëtare të Raportimit Financiar ("IFRS").

Pasqyrat financiare të Bankës janë të përgatitura sipas konvencës së kostos historike.

Përdorimi i vlerësimeve

Përgatitja e pasqyrave financiare kërkon nga menaxhmenti që të bëjë vlerësime dhe syzozime që ndikojnë në shumat e raportuara të aktiveve dhe pasiveve dhe hapjen e aktiveve dhe pasiveve të rezervuara (kontigjenciale) në datë të caktuar të pasqyrave financiare dhe në shumat e raportuara të të hyrave dhe shpenzimeve gjatë periudhës së raportuar. Rezultatet aktuale mund të jenë të ndryshme prej vlerësimeve të tilla.

Riklasifikimi i shumave krahasuese

Aty ku ka qenë e domosdoshme dhe me qëllim që të jenë konforme me ndryshimet në prezantimin e vitit vijues, është bërë korigjimi i shumave krahasues.

Shënime mbi Pasqyrat Financiare të BPK-së (vazhdim)

2. PERMBLEDHJE E POLITIKAVE TE RENDESISHME TE KONTABILITETIT

Kamata dhe komisionet

Të hyrat dhe shpenzimet nga kamata, në këto pasqyra financiare, janë të njohura në baza përlogaritëse.

E hyra nga komisionet i është kredituar të hyrave, atëherë kur shpenzimi i komisionit të pranuar i është debituar shpenzimit kur është paguar.

Konvertimi i valutave të huaja

Transaksionet e denominuara në valutë të huaj janë konvertuar në EUR sipas normës së këmbimit zyrtar të Bankës në datën e transaksionit.

Aktivet dhe pasivet monetare në valutë të huaj janë rikonvertuar në EUR sipas normës së këmbimit zyrtar të Bankës në fund të periudhës së raportimit të pasqyrave financiare. Përfitimet/humbjet e perealizuara në këmbimin e jashtëm janë kredituar/ngarkuar në pasqyrën e të hyrave.

Normat e aplikueshme zyrtare të Bankës (EUR kundruall njësisë së valutës së huaj) për valutat kryesore më 31 Dhjetor ishin si vijon:

	31 Dhjetor 2002	31 Dhjetor 2001
Dollari i Shteteve të Bashkuara ("USD")	0.938	1.060
Franku i Zvicrës ("CHF")	0.674	0.661
Funta Angleze ("GBP")	1.502	-

Paraja e gatshme dhe ekuivalencat e parasë së gatshme

Për qëllime të pasqyrës së rrjedhës së parasë së gatshme, paraja e gatshme dhe ekuivalencat e parasë së gatshme përfshijnë paranë e gatshme në dorë dhe llogaritë rrjedhëse me bankat jorezidente.

Prona, instalimet dhe pajisjet

Kur ka qenë e domosdoshme, prona, instalimet dhe pajisjet janë pasqyruar në kosoton historike të zvogëluar për amortizimin e akumuluar dhe provigjionin për dëmtimet.

Shënime mbi Pasqyrat Financiare të BPK-së (vazhdim)

2. PERMBLEDHJE E POLITIKAVE TE RENDESISHME TE KONTABILITETIT (vazhdim)

Nëse vlera korrekte e nje pjese të pronës, instalimit dhe pajisjes është më e ultë se shumta e mbajtjes së saj, nisur nga rrethanat jo të konsideruara për të qenë gjë e përkohshme, atëherë pjesa e pronës, instalimit dhe pajisjes është zhvlerësuar sipas vlerës së saj korrekte.

Përfitimet dhe humbjet nga dëmi në pronë, instalim dhe pajisje janë pranuar në pasqyrën e të hyrave në vitin kur ka ndodhur dëmi.

Amortizimi në të gjithë pronën, instalimin dhe pajisjen është siguruar në bazë të kostos historike. Ngarkimi vjetor për amortizimin është llogaritur duke përdorur metodën e drejtpërdrejtë dhe duke përdorur shkallët e specifikuar për secilin mjet të amortizueshëm bazuar në kohëzgjatjen e vlersuar të shfrytëzimit. Kohëzgjatjet e vlersuara të shfrytëzimit, të zbatuara gjatë vitit - deri në fund të 31 dhjetorit 2002 dhe periudhës së mbaruar më 31 dhjetor 2001, janë si vijon:

	Shkalla vjetore e amortizimit	Kohëzgjatja e shfrytëzimit
Veturat	20%	5 vite
Instalime, zyrë dhe pajisje tjera	20%	5 vite
Pajisje kompjuterike	33.3%	3 vite

Të hyrat nga grantet

Grantet e pranuar me qëllim të blerjes së pronës, instalimit dhe pajisjes ose prona, instalimi dhe pajisja e dhuruara janë evidentuar në bilancin e gjendjes si të hyra nga grantet të shtyera dhe janë liruar nga të hyrat prej granteve gjatë kohës së njëjtë të kohës së shfrytëzimit të pronës, instalimit dhe pajisjes. Grantet e pranuar për financimin e shpenzimeve të BPK-së janë kredituar direkt ke të hyrat nga grantet në pasqyrën e të hyrave në kohën kur shpenzimi në fjalë edhe ka ndodhur.

Aktivitetet fiduciare

Nës disa raste specifike Autoriteti Bankar dhe i Pagesave të Kosovës vepron si agjent fiskal dhe si agjent i pagesave të Autoritetit Qendror Fiskal (nga 1 janari 2003: Ministri për Financë dhe Ekonomi). Aktivitetet dhe të hyrat e realizuara nga aktivitetet e tilla janë përjashtuar nga këto pasqyra financiare ku Autoriteti Bankar dhe i Pagesave të Kosovës vepron me kapacitet fiduciar siq është nominimi ose agjenti.

Vlera korrekte e instrumenteve financiare

Vlera korrekte është shumta në të cilën një instrument financiar mund të këmbëhet në transaksionin korent midis dy palëve të gatshme, përjashtuar shitjen e detyruar ose likuidimin, dhe më së miri është e evidentuar përmes çmimit të kuotuar në treg.

Shënime mbi Pasqyrat Financiare të BPK-së (vazhdim)

2 PERMBLEDHJE E POLITIKAVE TE RENDESISHME TE KONTABILITETIT (vazhdim)

Aktivitet afatshkurtëra të Autoritetit Bankar dhe të Pagesave të Kosovës janë të përfshira në pasqyrat financiare në çmimin i cili i afrohet vlerës së tyre reale sepse këta instrumenta kanë afat të shkurtër të skadimit dhe janë të konvertueshëm në para të gatshme dhe të realizueshëm pa ndonjë kosto të rëndësishme transaksioni.

Tatimimi dhe shpërndarja e profitit

Sipas Rregullores së UNMIK-ut nr.1999/20, "Mbi Autoritetin Bankar dhe të Pagesave të Kosovës", e nxjerrë më 15 Nëntor 1999 (e plotësuar më 1 Tetor 2001), Banka është liruar nga tatimi dhe është e thirrur sipas ligjit që të paguaj direkt në Autoritetin Qendror Fiskal ("AQF"), pas alokimeve për rimbushjen e shkallëve të fondeve rezervë të udhëhequr nga Bordi Drejtues, çfardo bilanci të të hyrës së saj neto.

Rezerva e Përgjithshme

Në përputhje me Rregulloren e UNMIK-ut nr.1999/20 (dhe të amendamentuar), BPK-ja, për çdo vit, duhet të shpërndajë të hyrat neto në llogarinë e rezervës së përgjithshme deri sa llogaria e kapitalit dhe rezervës së përgjithshme të arrijë 5% e agreguar të shumës së bilanceve kreditore të të gjitha llogarive, të mbajtura në librat e Bankës, nga poseduesit e llogarive të pasqyruar në bilancin e gjendjes së BPK-së në fund të secilit vit financiar.

3. LLOGARITE RRJEDHESE ME BANKAT JOREZIDENTE

	<u>31 Dhjetor 2002</u> (EUR '000)	<u>31 Dhjetor 2001</u> (EUR '000)
Deutsche Bundesbank	65,028	98,848
Raiffeisen Zentralbank Osterreich AG	77	269
Commerzbank AG	150	246
Den Norske Bank	-	5
Dresdner Bank	<u>66</u>	<u>11</u>
Gjithsej	<u>65,321</u>	<u>99,379</u>

Kryesisht, llogaritë rrjedhëse që mbahen me bankat e huaja janë të denominuara në EUR. Llogaritë rrjedhëse më 31 Dhjetor 2002, të mbajtura në Dresdner Bank sjellin kamatë prej 1.53%, ato në Raiffeisen Zentralbank Osterreich AG 2.01% (më 31 Dhjetor 2001 ishte 2.35%) dhe në Deutsche Bundesbank sjellin një kamatë prej 1.75% (më 31 Dhjetor 2001 ishte 2.35%)

Nisur nga konvertimi në EUR, BPK-ja pat ofruar një kolateral prej 193,329 mijëra DEM (si bilanc i saj me Deutsche Bundesbank) si garancion për shumën ekuivalente prej 98,848 mijëra EUR dhe si pjesë e furnizimit me EUR bankënota dhe monedha të distribuara nga ana e Deutsche Bundesbank më 8 Dhjetor 2001. Shumës së garantuar i skadoi afati më 2 Janar 2002, kur EUR bankënotat dhe monedhat u bënë valutë zyrtare.

Shënime mbi Pasqyrat Financiare të BPK-së (vazhdim)

4. LLOGARITE E DEPOZITAVE ME BANKAT JOREZIDENTE

	<u>31 Dhjetor 2002</u> (EUR '000)	<u>31 Dhjetor 2001</u> (EUR '000)
Raiffeisen Zentralbank Osterreich AG	104,378	42,949
Commerzbank AG	48,852	2,045
Dresdner Bank	<u>109,466</u>	<u>1,022</u>
Total	<u>262,696</u>	<u>46,016</u>

5. PRONA, INSTALIMET DHE PAJISJET

	Instalimet dhe pajisje tjera (EUR '000)	Pajisjet e zyres (EUR '000)	Pajisjet kompjuteri ke dhe software (EUR '000)	<u>Veturat</u> (EUR '000)	Gjithsej Prona, instalimet dhe pajisjet (EUR '000)
Kostoja					
Bilanci më 1 Janar 2001	380	58	584	44	1,066
Shtesë	55	20	113	28	216
Heqjet	—	—	—	—	—
Bilanci më 31 Dhjetor 2001	435	78	697	72	1,282
AMORTIZIM I AKUMULUAR					
Bilanci më 1 Janar 2001	59	6	263	4	332
Ngarkesa për periudhën	81	14	220	14	329
Heqjet	—	—	—	—	—
Bilanci më 31 Dhjetor 2001	140	20	483	18	661
VLERA KONTABEL (NETO)					
Bilanci më 31 Dhjetor 2002	<u>295</u>	<u>58</u>	<u>214</u>	<u>54</u>	<u>621</u>
Bilanci më 31 Dhjetor 2001	<u>321</u>	<u>52</u>	<u>321</u>	<u>40</u>	<u>734</u>

Shtesat në pronë, instalime dhe pajisje, më 31 dhjetor 2002, përfshijnë 216 mijëra EUR (31 Dhjetor 2001: EUR 244 mijë) në pronë, instalime dhe pajisje të blera nga fondi i granteve të pranuar nga Autoriteti Qendror Fiskal, USAID-i, Agjensioni Evropian për Rindërtim, Bashkimi Evropian dhe Qeveria e Norvegjisë.

Shënime mbi Pasqyrat Financiare të BPK-së (vazhdim)

6. AKTIVET TJERA VENDORE

	<u>31 Dhjetor 2002</u> (EUR '000)	<u>31 Dhjetor 2001</u> (EUR '000)
Të pranuar nga Autoriteti Qendror Fiskal (AQF)	-	305
Shpenzime të parapaguara	21	84
Tarifa nga liçencimi i bankave	15	-
Të pranuar nga Agjencioni Evropian për Rindërtim (AER)	-	19
Aktivët tjerë	-	187
Të pranuar për pagesë të duplikuar	-	67
Stoqe të konsumueshme	<u>-</u>	<u>15</u>
Gjithsej	<u>36</u>	<u>677</u>

7. NGA BANKAT VENDORE

	<u>31 Dhjetor 2002</u> (EUR '000)	<u>31 Dhjetor 2001</u> (EUR '000)
Micro Enterprise Bank	13,319	9,508
Banka e Re e Kosovës	1,893	723
Banka Private e Biznesit	1,193	423
Banka Amerikane e Kosovës	2,350	-
Banka Ekonomike	584	88
Banka Kreditore e Prishtinës	450	-
Kasabanka	<u>518</u>	<u>-</u>
Rez. e obliguar e likuiditetit gjithsej	<u>20,307</u>	<u>10,742</u>
Micro Enterprise Bank	9,368	137,929
Banka e Re e Kosovës	7,875	33,595
Banka Private e Biznesit	2,659	15,236
Banka Amerikane e Kosovës	3,832	10,093
Banka Ekonomike	1,095	6,952
Banka Kreditore e Prishtinës	1,099	4,046
Kasabanka	<u>-</u>	<u>600</u>
Llogaria rrjedhëse gjithsej	<u>25,928</u>	<u>208,451</u>
Gjithsej	<u>46,235</u>	<u>219,193</u>

Shënime mbi Pasqyrat Financiare të BPK-së (vazhdim)

7. NGA BANKAT VENDORE (vazhdim)

Sipas Rregullores së Mbikëqyrjes së BPK-së, Rregulla nr. XVII, bankat komerciale që operojnë në Kosovë lypset të mbajnë rezerva të likuiditetit prej 10% të depozitave të klientëve gjithsej. Sëpaku, gjysma e këtyre bilanceve të rezervave duhet të mbahen në llogaritë e BPK-së. Disa bankave komerciale, më 31 dhjetor 2001, nuk u është kërkuar që të mbajnë një rezervë të tillë të likuiditetit, pasi që aktivitetet e tyre të mbledhjes së depozitave në atë kohë ishin ende të limituara.

Bilanci i rezervave, që tejkalon 5% dhe 10%, të depozitave të klientëve gjithsej sjell kamatë prej 1.25%, siq ishte më 31 Dhjetor 2002 (1.55%: më 31 Dhjetor 2001). Depozitat në llogaritë rrjedhese janë të ripagëshëm sipas kërkesës dhe nuk sjellin kamatë

8. NGA INSTITUCIONET QEVERTARE

	<u>31 Dhjetor 2002</u> (EUR '000)	<u>31 Dhjetor 2001</u> (EUR '000)
UNMIK	365	2,559
AQF: thesari, dogana, taksat dhe tatimet	258,753	69,536
UNMIK: ndërm. e shërbimeve publike	629	5,074
Nga qeveritë lokale komunale	494	2,369
Nga institucionet tjera qeveritare	<u>8,628</u>	<u>84</u>
Gjithsej	<u>268,869</u>	<u>79,622</u>

9. NGA ENTITETET PUBLIKE DHE KOMERCIALE

	<u>31 Dhjetor 2002</u> (EUR '000)	<u>31 Dhjetor 2001</u> (EUR '000)
Kompanitë e Sigurimeve	16,069	10,982
Korporata Energjetike e Kosovës (KEK)	2,080	591
Ndërmarrja e Postës dhe Telekomunikimit të Kosovës (PTK)	761	1,255
Entitete jokomerciale (agjencionet humanitare dhe OJQ-të)	<u>416</u>	<u>1,657</u>
Gjithsej	<u>19,326</u>	<u>14,485</u>

Duke filluar prej korrikut 2002, llogaritë rrjedhese kanë siguruar norma të interesit që silleshin prej 1.25% deri në 1.75%, gjatë vitit. Norma e interesit e aplikueshme në llogaritë rrjedhese, më 31 Dhjetor 2002, ka qenë 1.25%.

Shënime mbi Pasqyrat Financiare të BPK-së (vazhdim)

10. PASIVET TJERA VENDORE

	<u>31 Dhjetor 2002</u> (EUR '000)	<u>31 Dhjetor 2001</u> (EUR '000)
Ndaj Qeverisë	384	-
Kreditorëve të ndryshëm e përlogaritjeve	340	868
Llogarisë së pezulluar të transferit të jashtëm (shën. a)	-	20,857
Të hyrave nga grantet të shtyera (shën.b)	599	850
Ndaj ish Bankës Popullore të Kosovës Kosovës (shën. c)	450	446
Pasive tjera vendore	<u>9</u>	<u>118</u>
Gjithsej	<u>1,782</u>	<u>23,139</u>

Shënim a: Shuma prej 20,857 mijëra EUR, më 31 Dhjetor 2002, ka të bëjë me transferin e pagesave në të mirë të klientëve të BPK-së që janë pastruar nga llogaritë e klientëve më 9 Janar 2002.

Shënim b:

	<u>AQF</u> (EUR '000)	Grante të AQF-së Euro konvertim (EUR '000)	<u>USAID</u> (EUR '000)	Bashkimi Evropian (EUR '000)	Qeveria e Norvegjisë (EUR '000)	<u>AER</u> (EUR '000)	<u>Gjithsej</u> (EUR '000)
Të hyrat nga grantet, të shtyera, më 31 Dhjetor 2001	332	204	40	95	65	114	850
Fondet e granteve të pranuar gjatë vitit	1,419	1,116	55	-	-	19	2,609
Transferta në të hyrat nga grantet	<u>(1,469)</u>	<u>(1,226)</u>	<u>(35)</u>	<u>(60)</u>	<u>(50)</u>	<u>(20)</u>	<u>(2,860)</u>
Të hyrat nga grantet, të shtyera më 31 Dhjetor 2002	<u>282</u>	<u>94</u>	<u>60</u>	<u>35</u>	<u>15</u>	<u>113</u>	<u>599</u>

Shënim c: Shuma lidhur me ish Bankën Popullore të Kosovës ka të bëjë me bilancin e parasë së gatshme në valuta të ndryshme që i takojnë këtij entiteti dhe të cilat qenë fizikisht prezente brenda kësaj Banke. Këto bilance janë konvertuar në DEM, më 22 Dhjetor 2000, ndërsa janë bartur fizikisht në Commerzbank AG në Frankfurt dhe përfshirë në bilancin e llogarisë rrjedhëse të BPK-së në këtë entitet.

Shënime mbi Pasqyrat Financiare të BPK-së (vazhdim)

11. FONDI LIGJOR

Në përputhje me Rregulloren e UNMIK-ut nr.1999/20 - "Mbi Autoritetin Bankar dhe të Pagesave të Kosovës", kapitali i BPK-së në shumë 5.000, mijëra DEM (2.556 mijëra EUR) ishte kontribuar nga ana e Autoritetit Qendror Fiskal, më 31 Mars 2000.

12. FONDI REZERVE

Fondi reZervë është krijuar gjatë periudhës deri më 31 Dhjetor 2000 dhe në përputhje me Rregulloren e UNMIK-ut nr.1999/20 dhe vendimit të Bordit Drejtues të Bankës. Transferi i 3.437 mijëra EUR është bërë në vitin 2002.

13. TE HYRA TJERA NGA VEPRIMTARIA

	Fundviti <u>31 Dhjetor 2002</u> (EUR '000)	Fundviti <u>31 Dhjetor 2001</u> (EUR '000)
Tarifa nga liçencimi i bankave	346	80
Të hyra nga qiradhënia	16	19
Tjera	<u>7</u>	<u>26</u>
Gjithsej	<u>369</u>	<u>125</u>

14. FONDI REZERVE

Shpenzimet e personelit kanë të bëjë më së shumti me pagat e punëtorëve. Banka, më 31 Dhjetor 2002, kishte 132 punëtorë (31 Dhjetor 2001: 377 punëtorë)

Shënime mbi Pasqyrat Financiare të BPK-së (vazhdim)

15. SHPENZIMET E PERGJITHSHME DHE ADMINISTRATIVE

	Fundviti <u>31 Dhjetor 2002</u> (EUR '000)	Fundviti <u>31 Dhjetor 2001</u> (EUR '000)
Siguria dhe shpenzimet e transportit të parasë së gatshme	3,258	1,675
Shpenzimet për Euro konvertim	369	393
Riparimet dhe mirëmbajtja	176	188
Shpenzimet e auditimit dhe konsulencës	157	171
Shpenzime komunikimi (telefon, telex dhe internet)	152	82
Shërbime publike	122	128
Udhëtimi dhe transporti	199	183
Shpenzimet e operimit të veturave	56	36
Rezervat e materialit harxhues	90	69
Liçencë software	49	36
Shpenzimet kompjuterike	35	36
Tjera	<u>112</u>	<u>55</u>
Gjithsej	<u>4,775</u>	<u>3,052</u>

16. TRANSAKSIONET E NDERLIDHURA ME PALET

Palët e ndërlidhura konsistojnë nga UNMIK-u dhe këto entitete ai i ka ose në pronësi ose mbi to ushtron influence sinjifikante. Entitetet e këtyra përfshijnë Autoritetin Qendror Fiskal (AQF), Korporatën Elektroenergjetike të Kosovës (KEK) dhe Ndërmarrjen e Postës dhe Telekomunikimeve të Kosovës (PTK). Bilancet e rëndësishme me këto palë të ndërlidhura janë pasqyruar në mënyrë të veçantë në këto pasqyra financiare.

17. RREZIKU I NORMAVE TE KAMATES

Tabela e mëposhtme jep një rezimë mbi normat efektive të kamatave për instrumentet monetar-financiar, gjendja më 31 Dhjetor 2002;

	<u>31 Dhjetor 2002</u>
Llogarite rrjedhëse bankat jorezidente	2.30%
Depozitat e afatizuara bankat jorezidente	2.92%
Nga bankat vendore	1.25%
Nga institucionet qeveritare	1.25%
Nga entitetet publike dhe komerciale	1.25%
Institucionet e sigurimimeve	2.67%

Shënime mbi Pasqyrat Financiare të BPK-së (vazhdim)

18. MENAXHIMI I RREZIKUT

Gjatë funksionimit të saj të zakonshëm, Banka i nënshtrohet një mori rreziqeve, prej të cilave ndër më të rëndësishmet janë rreziku valutë, rreziku nga veprimtaria, ai i kredisë, i normave të kamatës dhe rreziku i likuiditetit. Struktura e aktiveve dhe pasiveve të BPK-së është e determinuar, më tepër, nisur nga karakteri i funksioneve të saja ligjore, se sa atyre të konsideratave komerciale. Në të njëjtën kohë, BPK-ja, me ndihmën e teknikave të nduaruarta të menaxhimit të rreziqeve, vazhdimisht menaxhon ekspozimin e vet ndaj rrezikut. Menaxhimi i rrezikut në BPK është i rregulluar sipas udhëzimeve të saja interne dhe është për së afërmi i monitoruar nga ana e Bordit Drejtues të BPK-së.

Rreziku nga veprimtaria është rrezik nga humbjet që mund të vijnë për shkak të rënies së kontrolave interne. Këtë rrezik, BPK-ja e menaxhon përmes Departamentit për Auditim Intern të Bankës, i cili ushtron kontroll mbi politikën dhe procedurat e kontabilitetit dhe funksionimin efektiv të sistemit të kontrolave interne të BPK-së.

Rreziku i normave të kamatës

BPK-ja i ekspozohet rrezikut të çmimit të normave të kamatës në tregjet e brendshme dhe të jashtme dhe atë kryesisht si pasojë e investimit të rezervave ndërkombëtare në valutë të huaj me norma fikse të kamatës, pastaj në shumën dhe periudhën kohore që dallojnë prej atyre të afatizuara dhe fondeve tjera huamarrëse.

Rreziku i likuiditetit

Rreziku i likuiditetit definohet si rrezik nga humbjet e shkaktuara për shkak të jopërputhjes së afateve të maturimit të aktiveve dhe pasiveve. Maturiteti i aktiveve dhe pasiveve dhe mundësia e zëvendësimit –me një çmim të pranueshëm, krahas maturimit të pasiveve kamatës-jellëse, janë faktorë me rëndësi në përcaktimin e likuiditetit të BPK-së dhe ekspozimit të saj kundruall ndryshimeve në normat e kamatës dhe të këmbimit.

Rreziku i kredisë

BPK-ja i ekspozohet rrezikut të kredisë i cili është rrezik që vë nga pamundësia e palës tjetër për të paguar shumën e tërësishme sipas afatit. Maksimumi i ekspozimit të BPK-së ndaj rrezikut të kredisë, duke lënë anash vlerën e kolateralit, reflektohet në përgjithësi të ruajtja e vlerës së aktiveve financiare. Ndikimi i pastrimit të mundshëm midis aktiveve dhe pasiveve ndaj reduktimit të ekspozimit potencial kreditor nuk është sinjifikant.

Menaxhimi i rrezikut të kredisë. Rreziku kreditor mbi transaksionet me rezerva të valutës është i menaxhuar përmes aprovimit të fondeve të transaksioneve dhe plasimeve, pastaj të ndërtimit të limiteve që ndalojnë rrezikun si dhe të monitorimit konstant të pozicioneve. Limitet mbi palën tjetër vihen në bazë të rejtingut kreditor dhe janë subjekt i rishqyrtimit të rregullt.

Rreziku valutë

Rreziku valutë paraqet rrezikun që vlera e instrumenteve financiare të fluktojnë si pasojë e ndryshimeve në normat e këmbimit të jashtëm.

Shënime mbi Pasqyrat Financiare të BPK-së (vazhdim)

18. MENAXHIMI I RREZIKUT (vazhdim)

Tabela e mëposhtme analizon aktivet dhe pasivet e BPK-së mbi baza të grupimeve relevante të maturimeve në periudhën e mbetur të dates së bilancit të gjendjes ndaj dates së kontraktuar të maturimit, përfundimisht më 31 Dhjetor 2002:

	Deri në 1 muaj (EUR '000)	1-3 muaj (EUR '000)	3 muaj - 1 vit (EUR '000)	1-5 vite (EUR '000)	<u>Gjithsej</u> (EUR '000)
Aktivët					
Para e gatshme	17,474	-	-	-	17,474
Llogaria rrjedhëse:					
Bankat jorezidente	65,321	-	-	-	65,321
Llogarite depozituese:					
Me bankat jorezidente	212,617	48,560	1,519	-	262,696
Prona dhe pajisjet	-	-	-	621	621
Aktivët tjera	<u>36</u>	<u>-</u>	<u>-</u>	<u>-</u>	<u>36</u>
Aktivët gjithsej	<u>295,448</u>	<u>48,650</u>	<u>1,519</u>	<u>621</u>	<u>346,148</u>
Pasivët					
Nga bankat vendore	46,235	-	-	-	46,235
Nga inst. qeveritare	268,869	-	-	-	268,869
Ent.publike+ komerciale	12,698	5,112	1,516	-	19,326
Pasivët tjera	<u>1,782</u>	<u>-</u>	<u>-</u>	<u>-</u>	<u>1,782</u>
Pasivët gjithsej	<u>329,584</u>	<u>5,112</u>	<u>1,516</u>	<u>-</u>	<u>336,212</u>
"Gepi" (hendeku) në likuiditet (neto)	<u>(34,136)</u>	<u>43,448</u>	<u>3</u>	<u>621</u>	<u>9,936</u>

19. ANAGAZHIMET DHE REZERVIMET

Ankesa të përgjithshme

Kohë pas kohe dhe në kursin e punës normale, janë pranuar ankesa kundër BPK-së nga partnerët e saj. Menaxhmenti refuzoi ankesat e tilla dhe vendosi që të mos lejojë kurrfarë humbje materiale.

Shqyrtime legale

Autoriteti Bankar dhe i Pagesave të Kosovës, sipas 31 dhjetorit të vitit 2002, nuk ishte i involvuar në asnjë procedurë gjyqësore materiale.

Angazhimet lidhur me kreditë

Më 31 dhjetor 2002 nuk kishte kredi të lejuar dhe angazhime lidhur me këtë.

Rregulloret dhe Rregullat e BPK-së

RREGULLORJA NR.2001/24 – RREGULLORJA E AMANDAMENTUAR E UNMIK-ut NR.1999/20 MBI AUTORITETIN BANKAR DHE TE PAGESAVE TE KOSOVES

RREGULLORJA NR.1999/21 MBI LIÇENCIMIN, MBIKEQYRJEN DHE RREGULLIMIN E BANKAVE

RREGULLORJA NR.2001/25 MBI LIÇENCIMIN, MBIKEQYRJEN DHE RREGULLIMIN E KOMPANIVE Të SIGURIMEVE DHE Të NDERMJETESUESVE Të SIGURIMEVE

RREGULLORJA NR.2001/35 MBI PENSIONET NE KOSOVE

Rregulloret tjera dhe Udhëzimet Administrative me rëndësi

UDHEZIMI ADMINISTRATIV NR.2001/24 – UDHEZIMI ADMINISTRATIV I AMANDAMENTUAR NR.1999/2 IMPLEMENTIMI I RREGULLORES SE UNMIK-UT NR.1999/4 MBI VALUTATA E LEJUARA PER PERDORIM NE KOSOVE

Rregullat Prudenciale të BPK-së:

Numër	Emërtimi
I	<i>Mbi mjaftueshmërinë e kapitalit</i>
II	<i>Mbi koncentrimin e kredive</i>
III	<i>Mbi kufizimet në posedimin e patundshmërive dhe aktiveve fikse</i>
IV	<i>Mbi mbajtjen e aktiveve likuide</i>
V	<i>Mbi ekspozimet e mëdhaja</i>
VI	<i>Mbi liçencimin dhe kufizimet mbi degët e bankave të huaja</i>
VII	<i>Mbi aktivitetet në këmbimin e jashtëm</i>
VIII	<i>Mbi qeverisjen e bankave</i>
IX	<i>Mbi klasifikimin e aktiveve të bankave, sigurimin për humbjet nga huatë dhe kamatat jo-rritëse</i>
X	<i>Mbi pastrimin e parave</i>
XI	<i>Mbi raportimin e bankave</i>
XII	<i>Mbi ruajtjen e evidencave</i>
XIII	<i>Mbi aksionarët kryesorë dhe të tjerët që kontrollojnë bankat</i>
XIV	<i>Mbi liçencimin dhe mbikëqyrjen e Institucioneve Mikrofinanciare</i>
XV	<i>Mbi versionet e përkthyer të rregullave dhe urdhëresave</i>
XVI	<i>Mbi liçencimin dhe mbikëqyrjen e zyrave për këmbim të jashtëm dhe shërbimeve për transfer të parave</i>
XVII	<i>Mbi rezervat minimale të kërkuara për likuiditet</i>
XVIII	<i>Mbi kliringun dhe funksionimin e llogarive të marrëveshjes</i>
XIX	<i>Mbi sistemin e numërizimit të llogarive bankare kosovare</i>
XX	<i>Mbi restriksionet kreditore</i>
XXI	<i>Mbi rritjen e minimumit të kapitalit për banka</i>
XXII	<i>Mbi ndryshimet në llogarinë e kapitalit të vet bankave</i>

Rregullat e sigurimeve në Kosovë:

Numër	Emërtimi
1	<i>Definimi, Interpretimi dhe Rregullat e Përgjithshme të Sigurimeve</i>
2	<i>Klasat e Përgjithshme të Sigurimeve të Pranuara nga ana e BPK-së</i>
3	<i>Sigurimi i detyrueshëm i Autopërgjegjësisë</i>
4	<i>Liçencimi i Kompanive të Sigurimeve</i>
5	<i>Liçencimi i Ndërmjetësuesve në Sigurime</i>
5 S	<i>Plotësime në Liçencimin e Ndërmjetësuesve Tjerë në Sigurime</i>
5 A	<i>Liçencimi i Rregullatorëve/Vëzhguesve të Sigurimeve</i>
5 B	<i>Liçencimi i Vijave Suficitare të Brokerëve</i>
5 C	<i>Liçencimi i Brokerëve të Risigurimeve</i>
6	<i>Kërkesat Financiare të Ndërmjetësuesve të Sigurimeve</i>
7	<i>Standardet e Kontabilitetit dhe Kërkesat mbi Ruajtjen e Evidencave</i>
8	<i>Kapitali Minimal i Kërkuar dhe Kufiri i Bonitetit</i>
9	<i>Pjesa I-rë, Kërkesat mbi Rezervat për Kompanitë e Sigurimeve të Përgjithshme</i>
9 A	<i>Pjesa e II-të, Kërkesat mbi Rezervat për Kompanitë e Sigurimeve të Jetës</i>
10	<i>Kufizimi në Primet e Lëshuara Neto</i>
11	<i>Kufizimi i Ekspozimit të Kompanisë ndaj Rastit të Veçantë të Sigurueshëm</i>
12	<i>Pjesa e I-rë, Aktivitetet dhe Pasivitetet, Likuiditeti dhe Përputhshmëria</i>
12A	<i>Pjesa e II-të, Investimi i Aktiveve</i>
13	<i>Vlersimi i Aktiveve, Metodologjia</i>
14	<i>Kreditet e Lejuar për Risigurim</i>
15	<i>Ndryshimet në Planin e Biznesit</i>
16	<i>Risigurimi</i>
17	<i>Produktet e Derivatëve Financiar</i>
18	<i>Kontratat e Ndërlidhura dhe Jashtëburimore</i>
19	<i>Mbajtja e Aktiveve në Kosovë</i>
20	<i>Restriksionet në Aktivitetet e Ndërlidhura me Josigurimet</i>
21	<i>Aktivitetet e Ndërlidhura me Sigurimet</i>
22	<i>Kërkesat Plotësuese për Përfshirje në Letrën Përgjegjëse të Auditorëve Ekstern</i>
23	<i>Raportimi Financiar</i>
24	<i>Qeverisja e Korporatës</i>
25	<i>Politikat dhe Procedurat e Shkruara të Investimeve</i>
26	<i>Kontrolat Interne</i>
27	<i>Transaksionet me Palët</i>
28	<i>Themelimi i Forumit të Arbitrazhit</i>
29	<i>Shitja e Sigurimeve Përmes Internetit</i>
30	<i>Përcaktimi i Vlefshmërisë dhe Shumës së Dëmit, Prioriteti në Dëme</i>

Rregullat e BPK-së mbi Pensionet:

Numër	Emërtimi
1	<i>Liçencimi i Fondeve Pensionale Suplementare të Punëdhënësit</i>
2	<i>Liçencimi i Pensioneve Suplementare Individuale</i>
3	<i>Liçencimi i Përkohshëm i Fondeve Pensionale Suplementare të Punëdhënësit dhe Pensioneve Suplementare Individuale</i>
4	<i>Liçencimi i Menaxherit të Aktiveve të Pensioneve</i>
5	<i>Raportet dhe Informatat Tjera të Kërkuara për Parashtrim nga ana e Trustit të Kursimeve të Pensioneve të Kosovës</i>
6	<i>Aktivitetet e Pensioneve dhe Valorizimi i Aktiveve Pensionale</i>
7	<i>Mbajtja e Llogarisë Individuale të Pjesëmarrësve dhe Informatat Tjera Relevante</i>
8	<i>Mbajtja në "amanet" e Aktiveve të Pensioneve</i>
9	<i>Investimet e Aktiveve të Pensioneve</i>
10	<i>Menaxhuesit e Aktiveve të Pensioneve</i>
11	<i>Pagesat e Kursimeve për Pensionet Individuale</i>
12	<i>Themelimi i Fondeve Pensionale</i>
13	<i>Themelimi i Pensioneve Suplementare Individuale</i>
14	<i>Investimi i Aktiveve Pensionale të Trustit të Kursimeve të Pensioneve të Kosovës nëpërmjet Entiteteve të Hapura-Mbyllura</i>
15	<i>Financimi dhe Valorizimi Aktuarial i Aranzhimeve të Definuar të Përfitimeve Pensionale</i>
16	<i>Kontributet Pensionale</i>
17	<i>Përfitimet Pensionale nga Fondi Pensional Suplementar i Punëdhënësit</i>
18	<i>Pensionet Suplementare Individuale</i>
19	<i>Participimi në Fondin Pensional dhe Kategoritë Profesionale</i>
20	<i>Transferrat dhe Transferimi i Pjesave të Aktiveve Pensionale</i>
21	<i>Të Pushuarit e Fondeve Pensionale</i>
22	<i>Të Pushuarit e Pensioneve Suplementare Individuale</i>
23	<i>Raportet dhe Informatat Tjera të Kërkuara dhe Parashtruara nga ana e Fondeve Pensionale dhe Ofruesve të Pensioneve</i>
24	<i>Kërkesat Parashkruese në Letrën Përgjegjëse të Auditorëve Ekstern të Fondeve Pensionale dhe Ofruesve të Pensioneve</i>

Shtojcë

Fjalor i Shkurtesave

BPK	Autoriteti Bankar dhe i Pagesave të Kosovës
AQF	Autoriteti Qendror Fiskal
ShDK	Shërbimi Doganor i Kosovës
BQE	Banka Qendrore Evropiane
IJD	Investimet e Jashtme Direkte
RFJ	Republika Fedarale e Jugosllavisë
PBB	Prodhimi Brendshëm Bruto
PNB	Prodhimi Nacional Bruto
SNK	Standardet Ndërkombëtare të Kontabilitetit
SKN	Sistemi i Kliringut Ndërbankar
FMN	Fondi Monetar Ndërkombëtar
KKPN	Komiteti Këshillëdhënës i Pagesave Ndërbankare
BKK	Buxheti i Konsoliduar i Kosovë
AMK	Agjencioni i Mirëbesimit i Kosovës
MFE	Ministria për Financë dhe Ekonomi
IVF	Institucionet e Vogëla Financiare
OECD	Organizata për Bashkëpunim dhe Zhvillim Ekonomik
PIP	Programi i Investimeve Publike
IPV	Institucionet e Përkohshme të Vetëqeverisjes
IÇP	Indeksi i Çmimeve Prodhuese
NPSH	Ndërmarrjet në Pronësi Shoqërore
ESK	Enti Statistikor i Kosovës
UNMIK	Misioni i Përkohshëm i Kombeve të Bashkuara në Kosovë
USAID	Agjencioni i Shteteve të Bashkuara për Zhvillim Ndërkombëtar

Të dhëna statistikore

Lista e Tabelave

- 1 Pasqyra Monetare
- 2 Psqyrë Monetare e BPK-së
- 3 Pasqyrë Monetare e Bankave Komerçiale
- 4 Aktiviteti i BPK-së me Para të Gatshme-Depozitat sipas Llogarive Kryesore
- 5 Aktiviteti i BPK-së me Para të Gatshme-Tërheqjet sipas Llogarive Kryesore
- 6 Aktiviteti i BPK-së me Para Jo të gatshme-Transfertat sipas Llogarive Kryesore
- 7 Paraja e Gatshme në Thesarin e BPK-së
- 8 Bilanci i Gjendjes së Bankave Komerçiale
- 9 Pasqyrë e të Hyrave të Bankave Komerçiale
- 10 Depozitat në Banka Komerçiale
- 11 Kreditë e Lejuara nga Bankat Komerçiale
- 12 Normat Nominale të Kamatës së Bankave Komerçiale
- 13 Aktiviteti Kreditor i Institucioneve Mikrofinanciare
- 14 Numri i Kredive të Institucioneve Mikrofinanciare
- 15 Transferët e jashtëm
- 16 Norma e Këmbimit të Euros në Raport me Valutat Kryesore

Lista e Figurave

- 1 Agergatët Monetar
- 2 Depozitat sipas Llogarive Kryesore
- 3 Tërheqjet sipas Llogarive Kryesore
- 4 Aktiviteti i BPK-së pa Para të Gatshme-Transferët Neto sipas Llogarive Kryesore
- 5 Gjendja e Parasë së Gatshme në Thesarin e BPK-së
- 6 Paraja e Gatshme, Neto Kreditë dhe Depozitat e Klientëve në Banka Komerçiale
- 7 Të Hyrat dhe Shpenzimet e Bankave Komerçiale
- 8 Depozitat në Banka Komerçiale
- 9 Kreditët e Lejuara nga Bankat Komerçiale
- 10 Kreditë Individëve dhe Ndërmarrjeve sipas Pronësisë
- 11 Normat e Kamatës në Kredi dhe Depozita
- 12 Aktiviteti Kreditor i Institucioneve Mikrofinanciare
- 13 Numri i Kredive të Institucioneve Mikrofinanciare
- 14 Transferët e Jashtëm
- 15 Norma e Këmbimit të Euros në Raport me Valutat Kryesore

Tabela 1
Pasqyra monetare

(‘000 EUR)

Përshkrimi	2000	2001	2002			
	K4	K4	K1	K2	K3	K4
Mjetet e huaja Neto	678,101	958,678	900,560	946,435	1,087,793	1,109,623
Paraja e gatshme në qarkullim ¹	536,229	366,578	385,216	403,854	422,492	441,130
BPK	61,697	296,051	193,113	247,461	344,459	345,589
Aktiva	61,697	296,235	193,297	247,646	344,643	345,773
Pasiva	0	184	184	184	184	184
Bankat komerciale	80,175	296,050	322,231	295,120	320,842	322,904
Aktiva	83,099	301,095	327,335	298,120	325,271	328,322
Pasiva	2,924	5,045	5,104	3,000	4,429	5,418
Mjetet vendore Neto	-52,612	-109,760	-129,768	-166,466	-276,557	-248,683
Neto-kërkesat ndaj qeverisë	-8,741	-72,066	-120,239	-165,417	-270,856	-258,917
Kërkesat	0	0	0	0	0	0
Depozitët	8,741	72,066	120,239	165,417	270,856	258,917
Neto-kërkesat ndaj sektorit tjetër publik	-32,378	-10,885	-16,167	-17,547	-10,009	-4,245
Neto-kërkesat ndaj institucioneve financiare	0	-11,087	-13,075	-12,946	-15,711	-24,619
Kredite sektorit privat	3,148	25,135	46,476	57,700	66,231	83,976
Pozicionet tjera Neto	-14,642	-40,857	-26,764	-28,256	-46,213	-44,878
BPK	-4,826	-28,109	-7,620	-8,301	-10,481	-11,586
Bankat komerciale	-9,816	-12,749	-19,143	-19,955	-35,732	-33,292
Paraja në kuptimin e gjere	625,489	848,918	770,792	779,969	811,236	860,940
Paraja në qarkullim	536,229	366,578	385,216	403,854	422,492	441,130
Depozitët e sektorit privat	89,260	482,340	385,576	376,115	388,744	419,810
Llogaria rrjedhëse-ndërmarrjet	0	138,441	120,260	132,432	147,860	166,576
Llogaria rrjedhëse-individët	89,260	205,604	134,626	121,411	115,908	115,161
Llogaritë e afatizuar dhe të kursimit-ndërmarrjet	0	31,158	22,831	22,435	20,155	25,568
Llogaritë e afatizuar dhe të kursimit-individët	0	107,138	107,859	99,837	104,821	112,505

¹ Bazuar vetëm në parane e gatshme të importuar/eksportuar nga ana e BPK-së dhe bankave komerciale

Figura 1

Agreatët monetar (‘000 EUR)

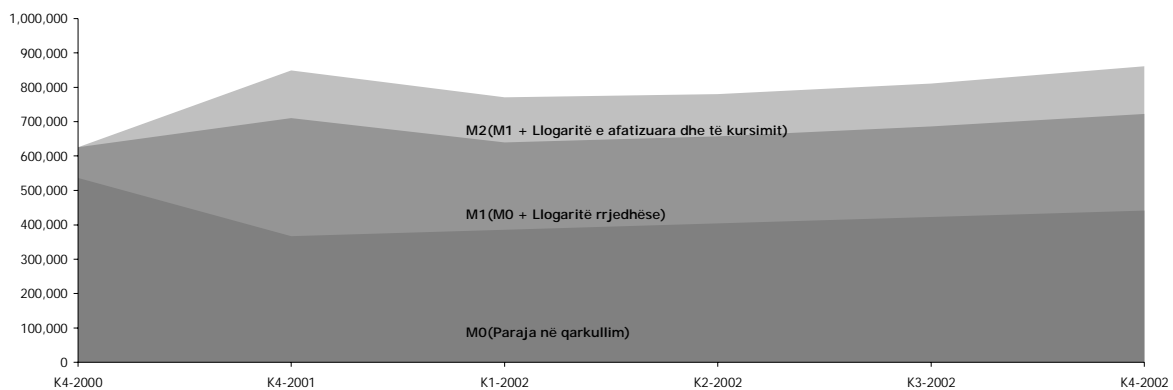

Tabela 2

Pasqyrë monetare e BPK-së

(‘000 EUR)

Përshkrimi	2000	2001	2002			
	K4	K4	K1	K2	K3	K4
Net foreign assets	597,926	662,628	578,329	651,315	766,951	786,719
Paraja në qarkullim ¹	536,229	366,578	385,216	403,854	422,492	441,130
Aktiva	61,697	296,235	193,297	247,646	344,643	345,773
Paraja e gatshme	15,828	249,685	47,808	31,098	37,122	17,474
Depozitët në banka të jashtme	45,869	46,550	145,489	216,548	307,521	328,299
Pasiva	0	184	184	184	184	184
Depozitët e jo-rezidentëve		184	184	184	184	184
Mjetet vendore Neto	-45,944	-122,147	-157,101	-204,211	-307,056	-299,367
Kërkesat neto ndaj qeverisë	-8,741	-72,066	-120,239	-165,417	-270,856	-258,917
Kërkesat	0	0	0	0	0	0
Depozitët e Qeverisë Qendrore	8,741	72,066	120,239	165,417	270,856	258,917
Kërkesat neto ndaj sektorit tjetër publik	-32,378	-10,885	-16,167	-17,547	-10,009	-4,245
UNMIK-llogaritë depozituese	9,581	2,581	3,753	2,267	1,698	363
Depozitët e korporatave publike jofinanciare	22,796	6,959	11,426	14,384	7,879	3,467
Depozitët tjerë jofinanciar	n/a	1,346	988	896	433	415
Kërkesat neto ndaj institucioneve financiare	0	-11,087	-13,075	-12,946	-15,711	-24,619
Kompanitë e sigurimeve	n/a	10,562	12,804	12,729	14,151	15,999
Fondet pensionale	n/a	0	0	0	1,560	8,620
Institucionet tjera financiare	n/a	525	271	217	0	0
Pozicionet tjera neto	-4,826	-28,109	-7,620	-8,301	-10,481	-11,586
prej të cilave: ekuiteti i aksionarëve	4,925	4,727	4,779	4,779	7,130	10,560
Paraja bazë	551,982	540,482	421,228	447,104	459,895	487,352
Paraja në qarkullim	536,229	366,578	385,216	403,854	422,492	441,130
Depozitët e bankave	15,753	173,904	36,012	43,250	37,403	46,222

¹ Bazuar vetëm në paranë e gatshme të importuar/eksportuar nga ana e BPK-së dhe bankave komerciale

Tabela 3

Pasqyrë monetare e bankave komerciale

('000 EUR)

Përshkrimi	2000	2001	2002			
	K4	K4	K1	K2	K3	K4
Mjetet e huaja neto	80,175	296,050	322,231	295,120	320,842	322,904
Aktiva	83,099	301,095	327,335	298,120	325,271	328,322
Paraja e gatshme	11,671	88,342	41,723	46,963	49,002	35,597
Depozitët në bankat e jashtme	65,214	179,514	245,611	222,445	227,366	275,360
Depozitët jo-kamatë prurës	6,215	33,239	40,001	28,712	48,903	17,365
Pasiva	2,924	5,045	5,104	3,000	4,429	5,418
Mjetet vendore neto	9,085	186,290	63,345	80,995	67,902	96,906
Kërkesat ndaj sektorit privat	3,148	25,135	46,476	57,700	66,231	83,976
Bruto kreditë	3,148	25,916	47,555	59,048	68,247	86,498
Provigionet	0	781	1,079	1,348	2,016	2,522
Depozitët në BPK	15,753	173,904	36,012	43,250	37,403	46,222
Pozicionet tjera neto	-9,816	-12,749	-19,143	-19,955	-35,732	-33,292
prej të cilave: ekuliteti i aksionarëve	6,152	20,435	24,038	28,240	32,976	33,244
Detyrimet ndaj sektorit privat	89,260	482,340	385,576	376,115	388,744	419,810
Llogaria rrjedhëse-ndërmarrjet	0	138,441	120,260	132,432	147,860	166,576
Llogaria rrjedhëse-individët	89,260	205,604	134,626	121,411	115,908	115,161
Llogaritë e afatizuara dhe të kursimit-ndërmarrjet	0	31,158	22,831	22,435	20,155	25,568
Llogaritë e afatizuara dhe të kursimit-individët	0	107,138	107,859	99,837	104,821	112,505

Tabela 4

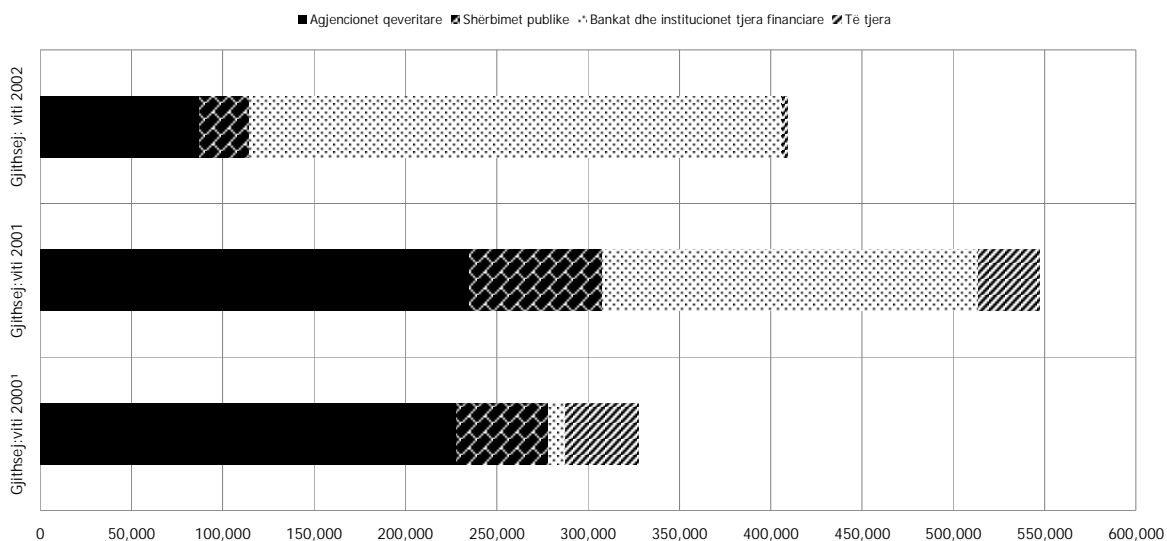
Aktiviteti i BPK-së me para të gatshme-depozitët sipas llogarive kryesore, të dhënat jokumulativ (‘000 EUR)

Periodha	Agjencionet qeveritare	Shërbimet publike	Bankat dhe institucionet tjera financiare	Kompanitë e sigurimeve	Ndërmarrjet	OJQ-të	Agjencionet e donatorëve	Gjithsej depozitët
Gjithsej: viti 2000 ¹	227,810	50,349	9,790	5,468	16,313	10,878	7,149	327,757
Gjithsej: viti 2001	235,199	72,761	205,642	18,654	6,887	3,281	4,826	547,250
2002	K1	71,064	8,345	89,664	775	0	139	170,318
	K2	8,926	9,595	42,310	606	0	4	61,540
	K3	4,808	4,758	92,112	301	0	0	102,053
	K4	2,542	4,677	67,570	339	0	104	75,232
Gjithsej: viti 2002	87,340	27,375	291,656	2,021	0	608	143	409,143

Verejtje: Kjo tabelë pasqyron vetëm depozitët e realizuar nga ana e klientëve të BPK-së. Për këtë, shuma totale ka kuptim vetëm kur të krahasohet me totalin e tërheqjeve (tabela 3) dhe neto-transferet (

Figura 2

Depozitët sipas llogarive kryesore, (‘000 EUR)

¹ Të dhënat e disponueshme nga qershori i vitit 2000.

Tabela 5

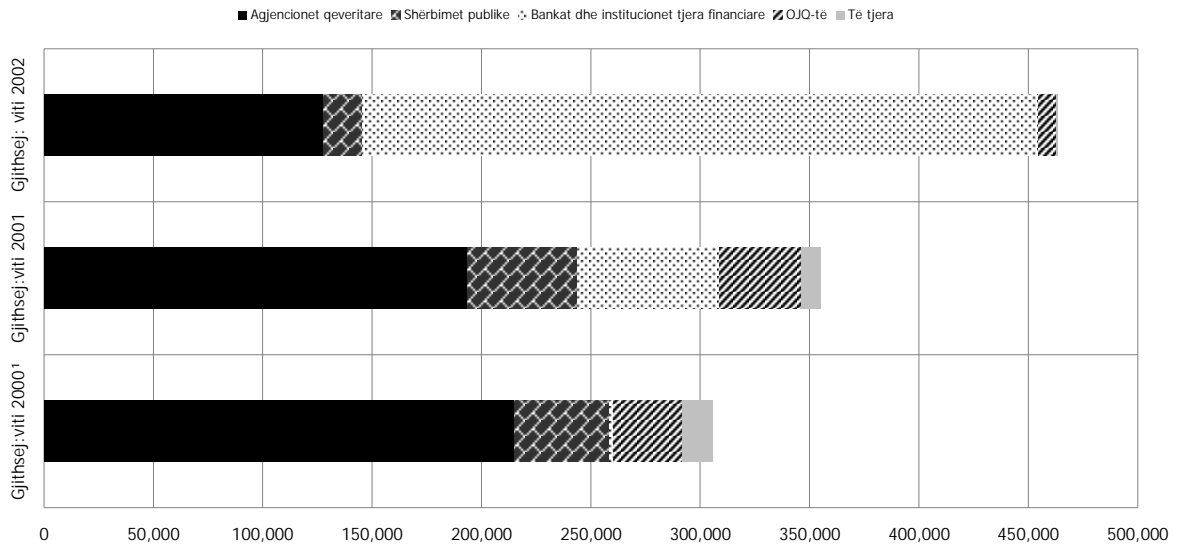
Aktiviteti i BPK-së me para të gatshme-tërheqjet sipas llogarive kryesore, të dhënat jokumulative (‘000 EUR)

Periodha	Agjencionet qeveritare	Bankat dhe institucionet tjera financiare	Sherbimet publike	Agjencionet e donatoreve	OJQ-te	Ndërmarrjet	Kompanitë e sigurimeve	Gjithsej tërheqjet	
Gjithsej: viti 2000 ¹	214,924	2,124	43,554	82,756	31,284	12,238	1,408	388,288	
Gjithsej: viti 2001	193,832	65,351	49,883	150,047	37,299	5,170	3,504	505,086	
2002	K1	61,759	114,807	7,767	19,346	1,718	0	264	205,661
	K2	25,137	81,607	4,005	6,844	1,480	0	438	119,511
	K3	21,614	46,888	2,669	0	3,219	0	0	74,390
	K4	19,378	65,714	3,258	0	1,468	0	0	89,818
Gjithsej: viti 2002	127,888	309,016	17,699	26,190	7,885	0	702	489,380	

Shënim: Kjo tabelë pasqyron vetëm tërheqjet e realizuara nga klientët e BPK-së. Per këtë, shuma totale ka kuptim vetëm kur të krahasohet me totalin e depozitëve (tabela 2) dhe neto-transferet (tabela 3).

Figura 3

Tërheqjet sipas llogarive kryesore, (‘000 EUR)

¹ Të dhënat e disponueshme nga qershori i vitit 2000.

Tabela 6

Aktiviteti i BPK-së me para jo të gatshme-transferët neto sipas llogarive kryesore,të dhënat jokumulative (‘000 EUR)

Periodha		Agjencionet qeveritare	Sherbimet publike	Bankat dhe institucionet tjera financiare	Kompanitë e sigurimeve	Ndërmarrjet	OJQ-të	Agjencionet e donatorëve	Transferët Neto ¹
2002	K1	133,931	10,904	61,468	12,294	0	3,076	0	221,673
	K2	65,891	-1,955	46,505	-244	0	1,285	0	111,483
	K3	123,239	-8,593	-51,263	1,121	0	682	0	65,185
	K4	10,624	-5,830	6,982	1,510	0	1,348	0	14,634
Gjithsej: viti 2002		333,686	-5,474	63,692	14,681	0	6,391	0	412,975

Verejtje: ¹Transferët e ardhur minus transferët e dalur sipas llogarive kryesore te klientëve të BPK-së.

Figura 4

Aktiviteti i BPK-së pa para të gatshme-transferët neto sipas llogarive kryesore (‘000 EUR)

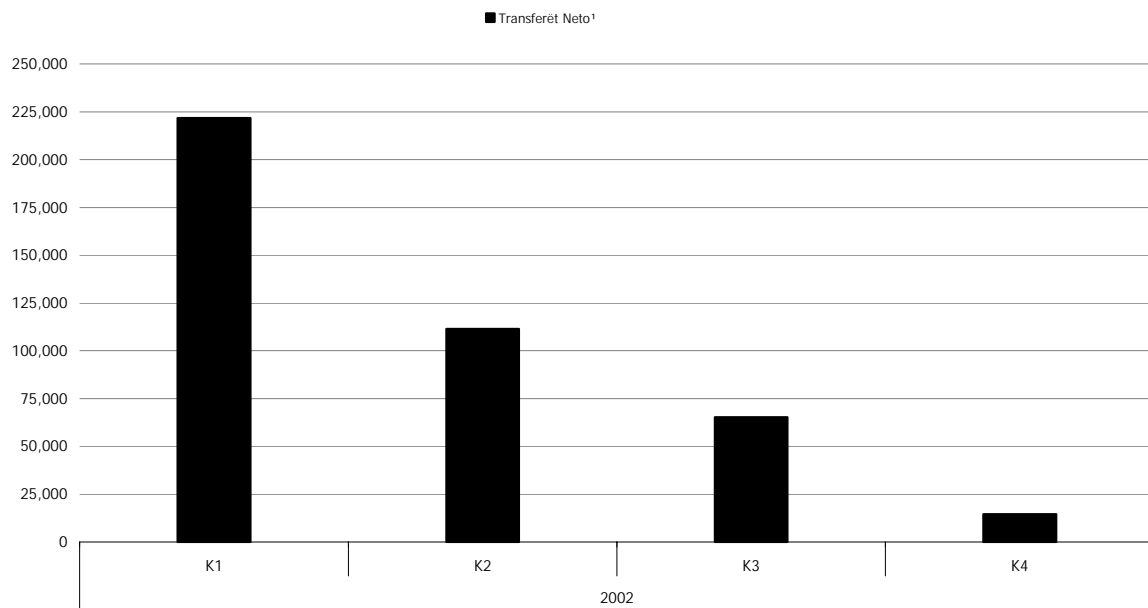

Tabela 7

Paraja e gatshme në thesarin e BPK-së, të dhënat kumulative

(000' EUR)

Periudha	GJITHSEJ	EURO	DEM & VALUTAT TJERA ¹
2000	Nen	15,385	0
	Dhj	15,828	0
2001	Jan	29,267	0
	Shk	19,595	0
	Mar	25,883	0
	Pri	21,207	0
	Maj	29,914	0
	Qer	26,139	0
	Korr	35,431	0
	Gush	39,801	0
	Shta	47,451	0
	Tet	21,885	0
	Nen	23,184	0
	Dhj ²	249,685	0
2002	Jan ²	193,689	76,159
	Shk ²	115,094	49,584
	Mar	47,808	41,474
	Pri	49,670	44,519
	Maj	41,060	35,907
	Qer	31,098	25,945
	Korr	33,493	33,282
	Gush	30,832	30,628
	Shta	37,122	36,916
	Tet	36,360	36,158
	Nen	35,930	35,728
	Dhj	17,474	17,288

¹DEM prezent në thesarët e BPK-së deri në qershor të vitit 2002. ² Efekti i kalimit në euro

Figura 5

Gjendja e parasë së gatshme në thesarin e BPK-së, ('000 EUR)

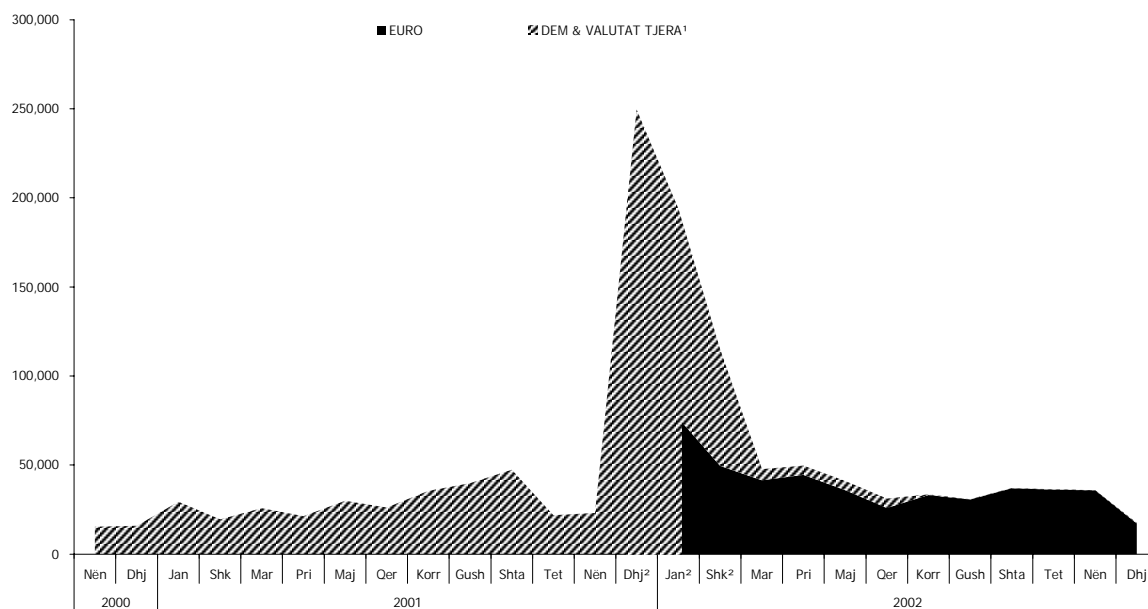

Tabela 8

Bilanci i gjendjes së bankave komerciale

('000 EUR)

PERSHKRIMI	2000	2001	2002			
	K4	K4	K1	K2	K3	K4
AKTIVA						
Paraja e gatshme	11,671	88,342	41,723	46,963	49,002	35,597
Bilanci në BPK	13,700	176,793	35,929	45,048	37,454	45,740
Llogaria rrjedhëse kamatë prurëse me bankat tjera	6,215	33,239	40,001	28,712	48,903	17,365
Kreditë institucioneve financiare(plasmanet)	65,214	179,514	245,611	222,445	227,366	275,360
Letrat me vlerë	0	7,498	7,498	7,599	103	0
Bruto kreditë institucioneve jofinanciare	3,148	25,916	47,555	59,048	68,247	86,498
Zvogeluar për: provigjionet për humbje të kredive	0	781	1,079	1,348	2,016	2,522
Neto kreditë	3,148	25,135	46,476	57,700	66,231	83,976
Prona dhe paisjet, neto amortizimi	441	4,544	5,568	7,096	8,369	9,498
Kamata e pranuar dhe mjetet tjera	2,576	3,920	2,247	4,797	3,667	3,657
GJITHSEJ	102,964	518,985	425,053	420,360	441,095	471,193
PASIVA DHE AKSIONET E AKSIONAREVE						
Depozitët e klienteve	89,260	482,340	385,576	376,115	388,744	419,810
Llogaria rrjedhëse - ndërmarrjet	0	138,441	120,260	132,432	147,860	166,576
Llogaria rrjedhëse - individët	89,260	205,604	134,626	121,411	115,908	115,161
Llogaritë e afatizuara dhe të kursimeve - ndërmarrje	0	31,158	22,831	22,435	20,155	25,568
Llogaritë e afatizuara dhe të kursimeve - individët	0	107,138	107,859	99,837	104,821	112,505
Huamarrjet	2,924	5,045	5,104	3,000	4,429	5,418
Kamata e pagueshme dhe detyrimet tjera	8,371	11,165	10,333	10,960	12,901	11,430
Borxhet e varura	0	0	2	2,045	2,045	1,291
Kapitali aksionar	6,152	20,435	24,038	28,240	32,976	33,244
Gjithsej	102,964	518,985	425,053	420,360	441,095	471,193
ZERAT JASHTEBILANCOR						
1. Zëvendësimet e kredive direkte(garancionet dhe letrat kreditore)	184	1,961	4,562	7,997	9,091	9,289
2. Transakcionet lidhur me të paparashikuarat	0	0	55	0	0	0
3. Obligimet kreditore	5,778	0	0	239	726	52
4. Norma e kamatës dhe këmbimit të jashtëm, zërat lidhur me të perfshirë trampën(swap), opcionet dhe futuret	0	0	0	0	0	0
Gjithsej	5,962	1,961	4,617	8,236	9,817	9,341

Figura 6

Paraja e gatshme, neto kreditë dhe depozitët e klientëve në banka komerciale, ('000 EUR)

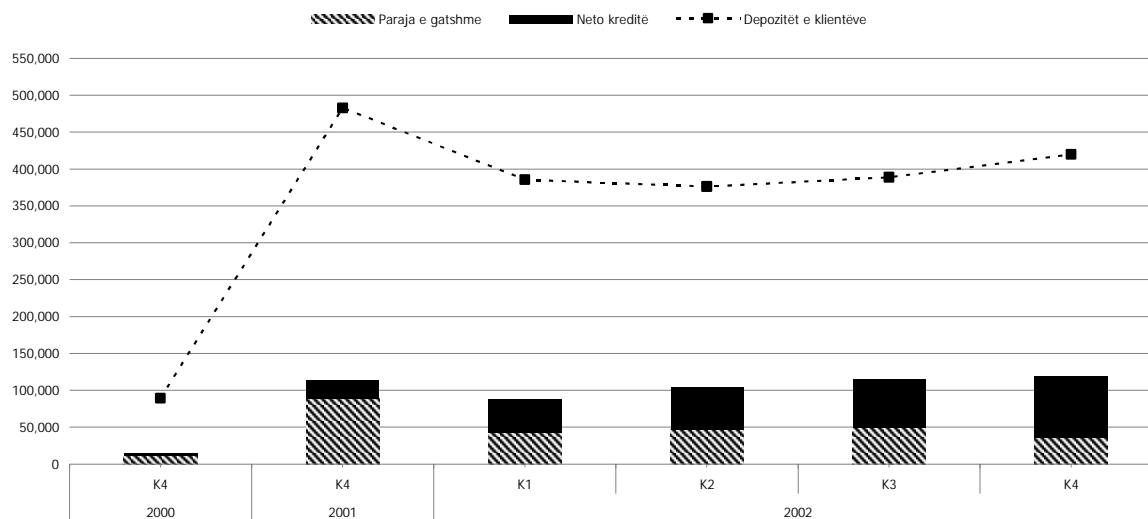

Tabela 9

Pasqyrë e të hyrave të bankave komerciale

('000 EUR)

Përshkrimi	2000	2001	2002			
	K4	K4	K1	K2	K3	K4
Të hyrat						
Të hyrat nga kamata	1,829	7,179	2,965	7,194	12,225	17,818
Kredite	0	2,150	1,314	3,404	6,174	9,373
Plasmanet në banka	0	5,029	1,598	3,675	5,801	8,257
Letrat me vlerë	0	0	53	115	250	188
Të hyrat jo-kamatore	5,274	9,402	3,804	6,888	9,893	14,034
Tarifat dhe provigjionet	5,274	9,212	3,424	6,099	9,252	13,194
Të hyrat tjera nga veprimtaria	0	190	380	789	641	840
Gjithsej të hyrat	7,104	16,581	6,769	14,082	22,118	31,852
Shpenzimet						
Shpenzimet kamatore¹	207	1,312	1,010	1,879	2,756	3,470
Depozitet	207	855	719	1,707	2,488	3,102
Huamarrjet	0	458	291	172	268	368
Shpenzimet jo-kamatore	338	1,507	629	1,738	3,491	5,792
Provigjionet për humbje nga kredite (plasmanet)	166	616	181	763	1,883	3,282
Amortizimi i mjeteve fikse	172	891	448	975	1,608	2,510
Shpenzimet e përgjithshme dhe administrative	2,707	7,271	3,755	7,668	12,695	19,130
Gjithsej shpenzimet	3,252	10,090	5,394	11,285	18,942	28,392
Neto të hyrat						
Neto të hyrat nga veprimtaria	3,852	6,491	1,375	2,797	3,176	3,460
Neto fitimet/humbjet nga puna me letra me vlerë	0	0	0	0	0	0
Neto fitimet/humbjet nga puna me këmbimin e val. të hu	577	699	229	348	459	509
Neto fitimet/humbjet nga revalorimi i val. të huaja	33	-19	8	-58	44	53
Neto të hyrat nga vep. bankare para tatimit	4,462	7,172	1,612	3,087	3,679	4,022
Provigjionet në emër të taksave	610	456	137	431	919	1,306
Neto profiti / humbja për periudhën	3,852	6,716	1,475	2,656	2,760	2,716
Zvogëluar për: dividendën	2,300	5,260	-1	0	0	2,118
Profiti i pashpërndarë për periudhën	1,552	1,457	1,476	2,656	2,760	598

Figura 7

Të hyrat dhe shpenzimet e bankave komerciale, ('000 EUR)

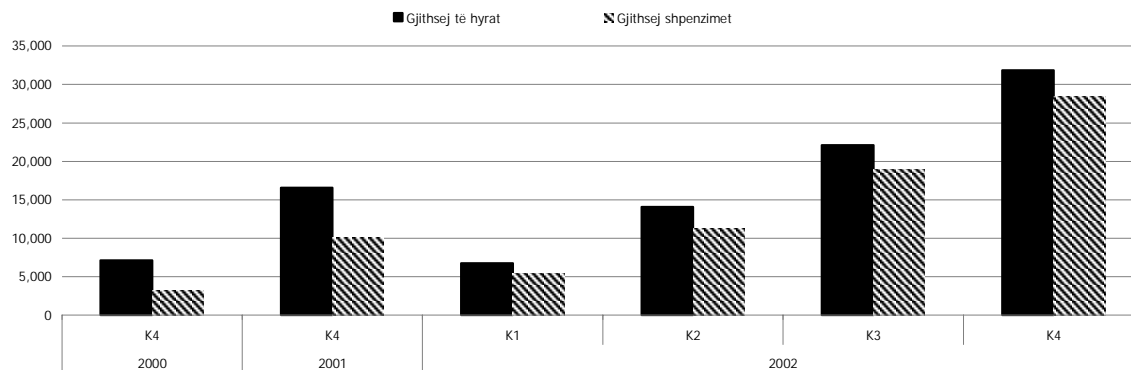

Tabela 10

Depozitët në banka komerciale

('000 EUR)

PERSHKRIMI	2000	2001	2002			
	K4	K4	K1	K2	K3	K4
Rezidentët						
Individët	22,792	297,146	234,383	216,297	209,982	222,669
Depozitët e afatizuar	0	93,471	96,165	89,123	91,543	104,359
Depozitët në të parë	0	203,676	138,218	127,174	118,439	118,310
Entitetet legale	55,990	157,814	132,156	143,548	161,972	179,607
Depozitët e afatizuar	0	31,318	23,423	22,116	25,879	23,921
Depozitët në të parë	0	126,496	108,733	121,432	136,093	155,686
Bankat	0	0	0	0	0	0
Depozitët e afatizuar	0	0	0	0	0	0
Depozitët në të parë	0	0	0	0	0	0
Gjithsej	78,782	454,960	366,539	359,845	371,954	402,276
Jorezidentët						
Individët	1,742	4,844	5,680	5,035	4,706	5,401
Depozitët e afatizuar	0	1,549	1,656	1,540	1,617	1,977
Depozitët në të parë	0	3,296	4,024	3,495	3,089	3,124
Entitetet legale	7,973	9,039	11,048	12,501	13,294	12,433
Depozitët e afatizuar	13	28	118	28	28	1,028
Depozitët në të parë	7,975	9,011	10,930	12,473	13,266	11,405
Bankat	0	0	0	0	0	0
Depozitët e afatizuar	0	0	0	0	0	0
Depozitët në të parë	0	0	0	0	0	0
Gjithsej	9,715	13,884	16,728	17,536	18,000	17,534
Gjithsej (Rezidentët + Jorezidentët)¹	88,496	468,844	383,267	377,381	389,954	419,810

Vërejtje: ¹ Të dhënat në këtë tabelë nuk janë konsistente me të dhënat nga bilanci i gjendjes së bankave komerciale për shumën e përfshirë/mospërfshirë të depozitëve në proces në gjithsej depozitët.

Figura 8

Depozitët në banka komerciale , ('000 EUR)

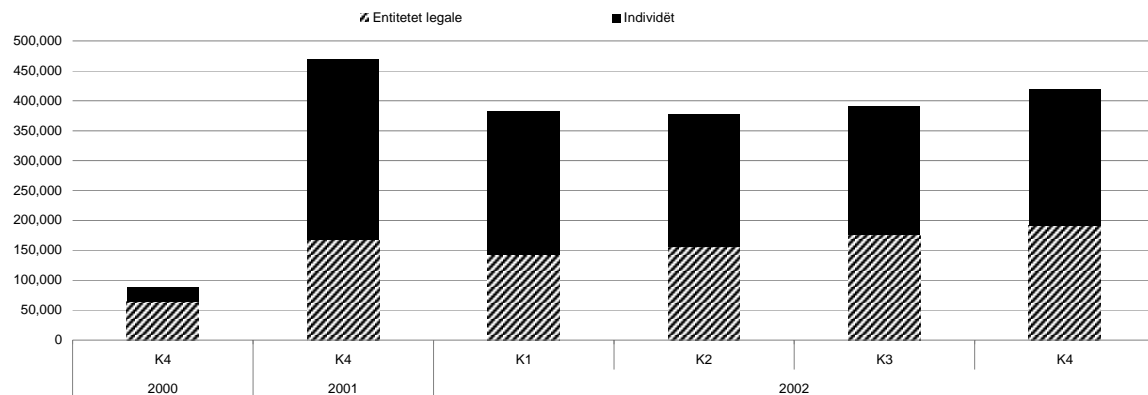

Tabela 11

Kreditë e lejuara nga bankat komerciale

('000 EUR)

PERSHKRIMI	2000	2001	2002			
	K4	K4	K1	K2	K3	K4
Individët	j/d	j/d	j/d	j/d	j/d	5,692
Ndërmarrjet	3,313	25,191	48,411	58,972	68,039	80,806
Sipas pronësisë						
Private	3,313	24,191	45,857	57,234	66,370	79,469
Pronësi shoqërore	0	1,000	2,554	1,723	1,658	1,283
Publike	0	0	0	15	11	54
Sipas aktivitetit ekonomik						
Tregti	2,187	13,940	23,207	27,782	35,916	47,912
Industri	561	3,122	8,437	11,509	12,596	13,129
Sherbime	565	3,988	8,877	12,393	13,747	13,287
Bujqësi	0	10	393	602	1,416	1,478
Tjera	0	4,131	7,497	6,686	4,364	5,000
Gjithsej kreditë	3,313	25,191	48,411	58,972	68,039	86,498

Vërejtje: j/d = e dhënë jo e disponueshme

Figura 9

Kreditë e lejuara nga bankat komerciale, ('000 EUR)

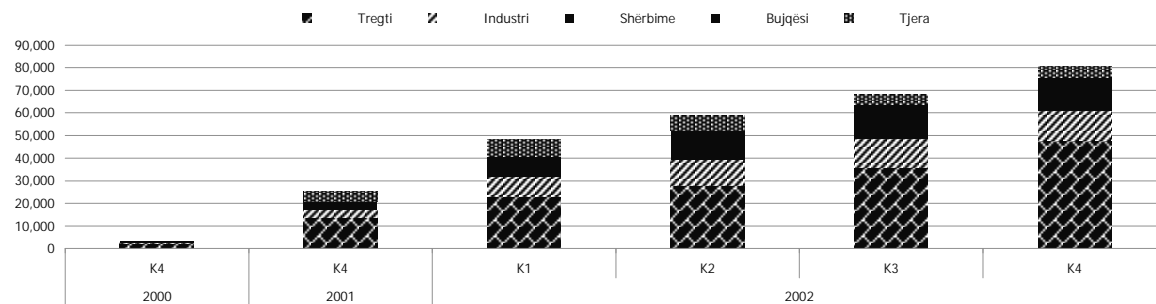

Figura 10

Kreditë individuale dhe ndërmarrjeve sipas pronësisë, ('000 EUR)

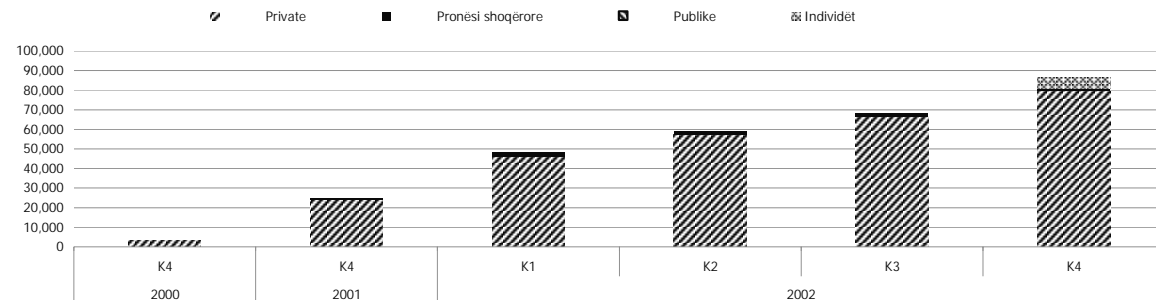

Tabela 12

Normat nominale të kamatës së bankave komerciale (në %) ¹

Kategoritë	2001		2002		
	K4	K1	K2	K3	K4
KREDITET					
mujore					
Kreditë deri në 30 ditë	1.12	1.15	1.15	1.15	1.15
Kreditë prej 31 deri në 90 ditë	1.16	1.19	1.19	1.19	1.19
Kreditë prej 91 deri në 180 ditë	1.24	1.25	1.25	1.25	1.25
Kreditë prej 181 ditë deri në 1 vit	1.30	1.30	1.30	1.30	1.30
Kreditë mbi 1 vit	1.34	1.33	1.33	1.33	1.33
DEPOZITET					
vjetore					
Depozitët deri në 30 ditë	1.83	1.83	1.83	1.83	1.83
Depozitët prej 31 deri në 90 ditë	2.13	2.13	2.13	2.13	2.13
Depozitët prej 91 deri në 180 ditë	2.38	2.38	2.38	2.38	2.38
Depozitët prej 181 ditë deri në 1 vit	2.68	2.68	2.68	2.68	2.68
Depozitët mbi 1 vit	3.08	3.08	3.08	3.08	3.08

¹ MEB-i nuk është përfshirë për shkak të klasifikimit të saj të normave të kamatës ndryshe prej bankave tjera (sipas shumës dhe llojit të kredisave)

Figura 11

Normat e kamatës në kredi dhe depozitë (në %, vjetore)

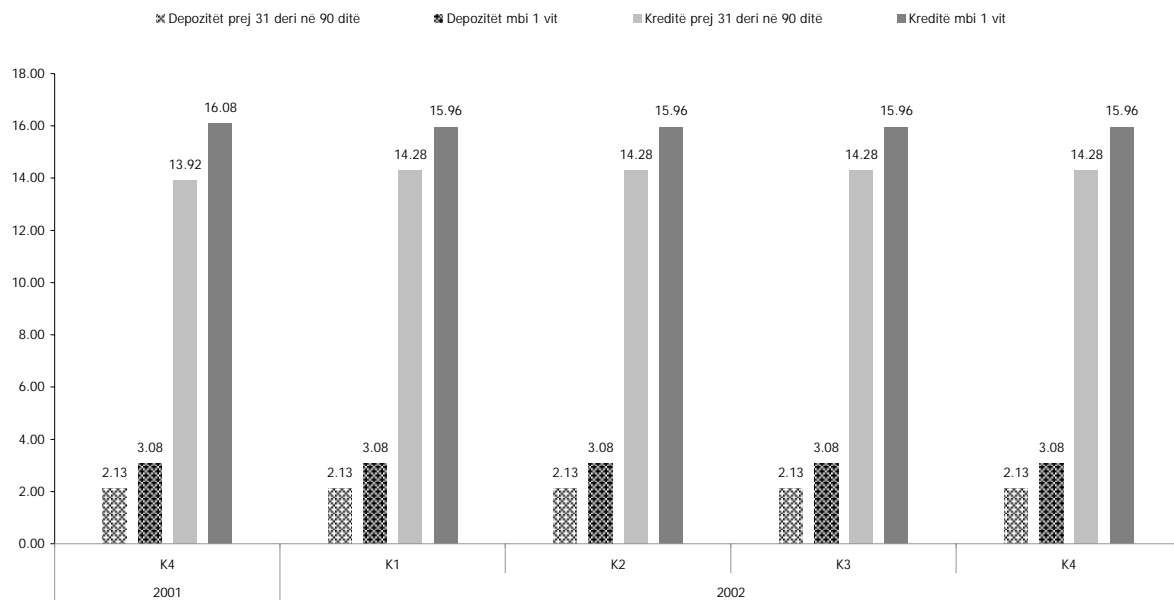

Tabela 13

Aktiviteti kreditor i Institucioneve Mikrofinanciare, të dhënat kumulative

('000 EUR)

Periudha	Finca	Icu	Icmc	Gram Men	Mci	Cord-Aid	Besë-Lidhja	Adie	Deg	Abu	Drc	Kosinv-Est	Mesh-Tekna	Ce.L.I.M	Iom	Start	Gjithsej
Dhj-00	560	0	1,282	234	0	111	373	101	0	0	0	0	0	0	0	0	2,661
Dhj-01	2,169	6,217	3,638	957	854	143	729	1,069	0	3,624	152	84	163	71	0	0	19,870
Jan-02	2,302	6,254	3,543	1,032	777	143	798	1,063	0	4,457	133	92	200	52	0	0	20,846
Shk-02	2,553	6,357	3,616	1,064	793	139	859	1,036	2,596	0	148	93	174	38	0	0	19,466
Mar-02	2,620	6,311	4,088	1,054	809	137	945	1,081	2,596	4,457	148	122	226	52	0	0	24,646
Pri-02	2,703	6,200	4,008	1,114	788	137	1,041	1,140	2,596	6,665	108	144	287	66	0	0	26,997
Maj-02	3,447	6,082	4,585	1,276	760	137	1,065	1,082	2,596	6,230	132	144	325	81	0	0	27,942
Qer-02	4,111	5,977	4,944	1,368	765	136	1,015	1,291	2,596	6,640	111	203	337	119	0	0	31,034
Korr-02	1,034	5,881	4,802	1,419	770	136	1,098	1,363	2,596	7,711	168	349	320	128	0	0	27,775
Gush-02	5,913	5,784	4,678	1,533	802	136	1,141	1,423	2,596	8,603	200	217	306	124	16	62	33,534
Sht-02	6,575	5,634	4,898	1,702	845	136	1,160	1,582	2,596	9,382	336	272	281	115	35	96	35,645
Tet-02	3,102	5,501	5,094	1,964	891	133	1,198	1,771	2,596	9,340	436	369	262	117	122	116	33,012
Nen-02	3,198	5,411	5,122	2,288	900	133	1,389	1,922	2,596	9,089	401	459	228	116	170	136	33,558
Dhj-02	3,349	5,277	4,788	2,389	900	138	1,426	1,922	2,596	9,220	348	400	207	121	215	141	33,437

Figura 12

Aktiviteti kreditor i Institucioneve Mikrofinanciare, ('000 EUR)

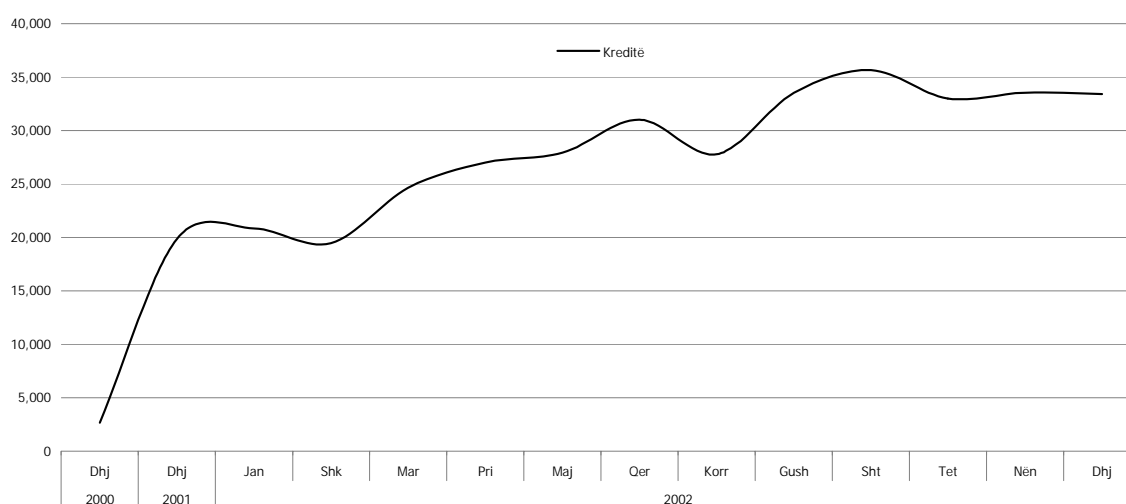

Tabela 14

Numri i kredive të Institucioneve Mikrofinanciare

Period	FINCA	ICU	ICMC	GRAM MEN	MCI	CORD- AID	BESE- LIDHJA	ADIE	DEG	ABU	DRC	KOSINV- EST	MESH- TEKNA	Ce.L.I.M	IOM	START	TOTAL
Dhj-00	520	0	925	488	0	12	668	109	0								2,722
Dhj-01	1,569	50	4,452	2,345	173	18	910	1,597	0	7	124	73	103	76	0	0	11,497
Jan-02	1,576	52	4,468	2,496	172	18	912	1,530	0	7	124	86	132	76	0	0	11,649
Shk-02	1,625	54	4,604	2,549	186	18	909	1,633	3	0	140	101	142	76	0	0	12,040
Mar-02	1,666	54	4,826	2,632	203	18	965	1,754	3	7	140	126	174	79	0	0	12,647
Pri-02	1,717	54	4,826	2,783	216	18	1,009	1,835	3	18	140	156	204	82	0	0	13,061
Maj-02	1,825	54	5,207	3,055	232	18	1,051	1,652	3	18	164	156	240	88	0	0	13,763
Qer-02	1,826	54	5,334	3,321	229	18	967	1,707	3	22	162	238	272	112	0	0	14,319
Korr-02	1,813	54	5,425	3,550	236	18	1,026	1,820	3	22	200	259	282	118	0	0	14,826
Gush-02	1,820	54	5,284	3,726	241	18	1,106	1,942	3	21	222	257	299	118	4	66	15,181
Sht-02	1,777	54	5,462	3,957	248	18	1,150	2,123	3	21	251	281	301	126	9	120	15,901
Tet-02	1,777	54	5,556	4,276	247	18	1,198	1,916	3	20	320	316	310	143	28	152	16,334
Nen-02	1,792	56	5,549	4,551	254	18	1,198	1,916	3	20	320	316	310	143	28	152	16,626
Dhj-02	1,795	56	4,921	4,650	254	18	1,284	2,035	3	21	317	396	258	146	62	215	16,431

Figura 13

Numri i kredive të Institucioneve Mikrofinanciare

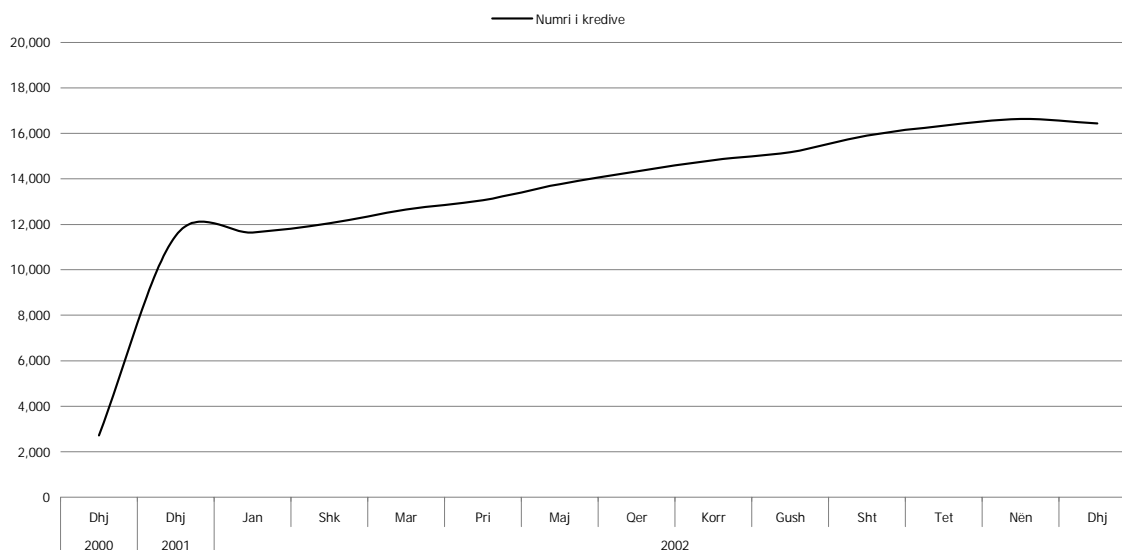

Tabela 15

Transferët e jashtëm

('000 EUR)

Periudha	DALES				HYRES			
	BPK	Bankat komerciale	Agjencionet e transferit elektronik	Gjithsej	BPK	Bankat komerciale	Agjencionet e transferit elektronik	Gjithsej
2000	8,553	173,463	1,746	183,762	117,213	286,096	6,370	409,679
2001	77,295	500,522	10,094	587,911	226,980	588,229	41,841	857,050
2002								
Jan	86,857	29,670	1,296	117,823	13,525	43,305	5,109	61,939
Shk	86,741	35,204	1,455	123,400	12,591	50,727	5,989	69,307
Mar	1,270	102,300	1,690	105,260	19,523	89,106	5,689	114,318
Pri	1,092	80,309	1,132	82,533	32,094	91,109	12,284	135,487
Maj	904	12,088	200	13,192	31,649	42,600	8,945	83,194
Qer	1,146	34,859	1,205	37,210	26,321	15,075	7,611	49,007
Korr	1,416	68,432	1,225	71,073	31,864	61,715	8,106	101,685
Gush	28,275	73,881	1,184	103,340	13,344	71,927	9,226	94,497
Sht	5,195	98,176	1,378	104,749	14,185	86,236	10,406	110,827
Tet	12,237	63,374	1,367	76,978	10,922	61,844	11,681	84,447
Nën	16,156	50,866	1,140	68,162	20,321	54,619	10,917	85,857
Dhj	429	73,256	1,214	74,899	13,367	79,669	10,508	103,544

Figura 14

Transferët e jashtëm , ('000 EUR)

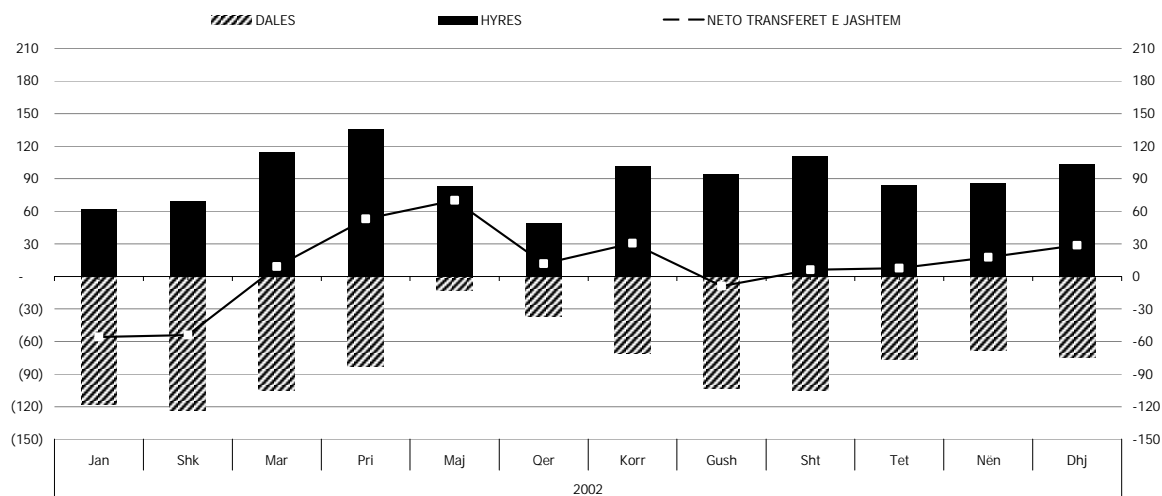

Tabela 16

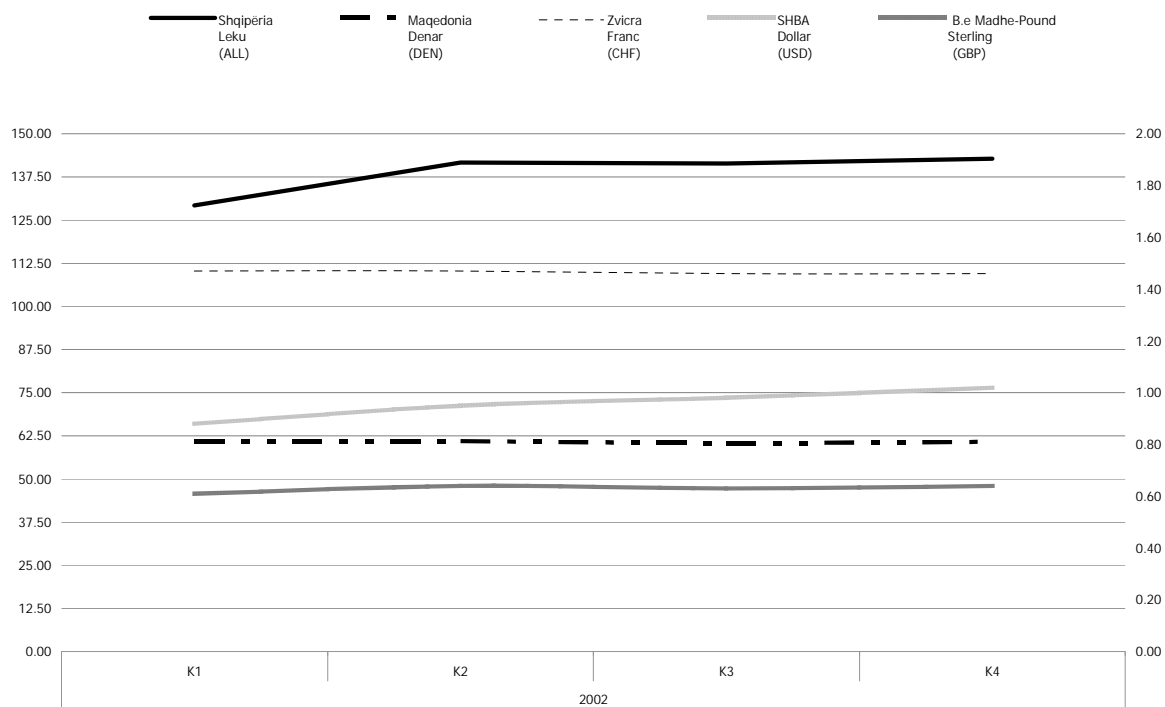
Norma e këmbimit të euros në raport me valutat përkatëse, mesatarja për periudhën

Periudha	Shqipëria Leku (ALL)	Maqedonia Denar (DEN)	Slovenia Tolar (SIT)	Zvicra Franc (CHF)	Turqia Lira (TRL) (miliona)	SHBA Dollar (USD)	B.e Madhe-Pound Sterling (GBP)	Yugoslavia Dinar (YUN)
	1	2	3	4	5	6	7	8
2000	133.72	60.72	207.44	1.56	0.58	0.92	0.62	10.74
2001	130.60	60.91	219.03	1.51	1.11	0.90	0.62	42.12
2002								
K1	129.20	60.95	228.68	1.47	1.22	0.88	0.61	52.37
K2	141.66	60.95	229.76	1.47	1.48	0.95	0.64	59.35
K3	141.46	60.37	231.09	1.46	1.64	0.98	0.63	60.29
K4	142.85	60.80	237.18	1.46	1.65	1.02	0.64	61.89

Burimi: www.oanda.com/convert/fxhistory

Figura 15

Norma e këmbimit të euros në raport me valutat përkatëse, mesatarja për periudhën

Ana e majtë (ALL, DEN); Ana e djathtë (CHF, USD, GBP)

Raporti Vjetor 2002
Botimi në gjuhën angleze dhe serbokroate në dispozicion
U lutemi kontaktoni:
Autoriteti Bankar dhe i Pagesave të Kosovës
Zyra për marrëdhënie me publikun
33 Kosta Novakovi
Prishtinë, Kosovë
Tel: +381 38 222 055
Fax: +381 38 243 763
Ose vizitoni: www.bpk-kos.org

